This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

STUDIJNÍ KNIHOVNA V OPAVĚ

DD
491
S4S55
v.14
1906

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Roku 1906. Číslo 14.

VĚSTNÍK
MATICE OPAVSKÉ
VĚNOVANÝ
KULTURNÍM A VĚDECKÝM POTŘEBÁM SLEZSKÝM.

Vydává se pro členy »Matice Opavské«.

	Strana
Urbář panství Hradeckého z r. 1574. Josef Zukal	1
Ku germanisaci Brumovic. M. Pavlík	16
Z pod Lysé Hory. J. Vyhlídal	22
Slezští rodáci v českém písemnictví. Ph. st. Jos. Stypa	40
Hrstka frází a slov z dialektu na Opavsku. V. Hauer	50
Opavské Alpinum. T. Svěrák	62
Soupis samot, trati atd. ze západního Slezska. R. Parma	66
K dějinám umění ve Slezsku. Pk.	70
Z naší literární domácnosti v roce 1905 — V. Hans	79
Jednatelská zpráva o činnosti „Matice Opavské“ za rok 1905	83
Účty „Matice Opavské“ za rok 1905	90
Příspěvky členů a dary	93

Za články odpovídají pp. spisovatelé sami.

THIS ITEM HAS BEEN MICROFILMED BY
STANFORD UNIVERSITY LIBRARIES
REFORMATTING SECTION 1994. CONSULT
SUL CATALOG FOR LOCATION.

V Opavě 1906.
Nákladem »Matice Opavské«. — Tiskem E. Bekové v Opavě.

Digitized by Google

DD491
S4 S55
v.14
1906

STANFORD UNIVERSITY
LIBRARIES
STACKS
JUN - 7 1977

Výtah ze stanov „Matice Opavské".

§ 1.

Účelem spolku »Matice Opavské« jest: šířiti osvětu a vzdělání mezi lidem česko-slovanským ve Slezsku, sbírati starožitnosti a jiné památky historické a literární, uschovávati je, dále působiti k tomu, aby obecenstvo dbalo starožitností a památek dotčených, je sbíralo a chránilo před zkázou; udržovati hostinskou živnost v Matičním domě č. 7 na Rybím trhu v Opavě, protože dům ten jest střediskem českého živlu na Opavsku.

Záležitosti politické jsou mimo účel spolku.

§ 2.

Prostředky k dosažení tohoto účelu jsou:

a) zřizování, vydržování nebo podporování českých škol ve Slezsku;

b) založení a udržování musea v Opavě nebo v okolí Opavském na uschovávání starožitností a jiných památek;

c) přednášky ze všech věd oboru;

d) vydávání knih a časopisů svým nákladem a podporování publikací jiným nákladem vydávaných a k účelu spolkovému hledících, korrespondence s jinými mimopolitickými spolky, které za některým stejným nebo podobným účelem se nesou;

e) zřizování a podporování knihoven;

f) pořádání výstav;

g) zřizování filiálek a místních odborů ve Slezsku a v moravských enklávách ve Slezsku.

Schůze, přednášky atd. k dosažení účelu spolkového určené mohou býti pořádány ve Slezsku a v moravských enklavách ve Slezsku.

§ 4.

Členové: Členem »Matice Opavské« může býti osoba jednotná i hromadná. Členové jsou zakládající, činní, přispívající a čestní.

1. Člen **zakládající** zaplatí k účelům spolkovým najednou 200 K (dvě stě korun) r. č. nebo do desíti let 240 K (dvě stě čtyřicet korun) r. č. ročně po 24 K.

2. Člen **činný** zaplatí buď najednou 100 K (sto korun) r. č. nebo do desíti let 120 K (sto dvacet korun) r. č. ročně po 12 K.

3. Člen **přispívající** zavazuje se přispívati co rok 4 K. Jiné příspěvky pokládají se za dary.

4. Členem **čestným** může býti jmenována osoba o spolek ten zvláště zasloužilá.

§ 5.

Mimo členy může »Matice Opavská« míti též účastníky. Účastníkem státi se může osoba jednotná i hromadná zavazující se přispívati co rok 2 K.

§ 22.

Spolek trvá pokud aspoň 20 členův za některým z vytčených účelův přispívá. Kdyby spolek rozejíti se měl, připadá jmění jeho, neuzná-li valná hromada jinak, »Ústřední Matici Školské v Praze.

* * *

Té doby vydržuje Matice pokračovací školu průmyslovou v Opavě, pečuje o své museum, matiční dům (dosud zadlužený), středisko to všech Čechů nejen v Opavě, ale na Opavsku vůbec, vydává členům svým »Věstník« zdarma.

Nově přistoupli členové dostanou po přání svém stará čísla »Věstníku« pokud zásoba stačí, zdarma.

* * *

Digitized by Google

Roku 1906. Číslo 14.

VĚSTNÍK
MATICE OPAVSKÉ
VĚNOVANÝ
KULTURNÍM A VĚDECKÝM POTŘEBÁM SLEZSKÝM.

Vydává se pro členy »Matice Opavské«.

Urbář panství Hradeckého z r. 1574.

Podává JOS. ZUKAL.

V měsíci září r. 1574 dostavila se na Hradec komise[1]) od cís. komory slezské vyslaná, aby sepsala nový urbář neb gruntovní knihu celého statku hradeckého. Zboží toto královské tehda měl v zástavě p. Fridrich Cetrys z Kynšperku, který je s bratrem Jiříkem po otci Adamovi byl ujal, od r. 1570 pak sám držel. Dle zápisu cís. Ferdinanda I. Jiříku Cetrysovi, dědu Fridrichovu, daného měla zástava trvati do tří životů. To snad bylo hlavní příčinou, že cís. komora již nyní přikročila k revidování hradeckého urbáře, aby statek výše odhadnut a při novém zastavování neb konečném prodeji lépe zužitkován býti mohl. Však již r. 1581, ještě za živobytí Fridricha Cetryse výše uvedeného, přešla zástava na p. Kašpara Pruskovského z Pruskova. Ten ihned usiloval zakoupiti Hradec k dědičnému držení, čehož dosáhnul trhovou smlouvou dd. na hradě Pražském ve středu po sv. duchu l. 1584.[2])

Urbář dotčenou komisí pořízený se nám zachoval.[3]) Vykládati šíře o důležitosti takové památky pro historický místopis, pro po-

[1]) Komisaři byli: Komorní rada Fridrich Škop na Gläsersdorfu, Jiří z Redern na V. Střelicích a Hanuš Kochtický na Kochticích.

[2]) Stavové knížectví Opavského marně remonstrovali u císaře Rudolfa II. prosice, aby ten statek komorní proti privilejím zemským dědičně zaveden nebyl (Zemský arch. op.). — Kromě finančních nesnází cís. dvora rozhodly v té věci i ohledy náboženské. Císař rád vyhověl přímluvám biskupů olomúckých, aby se Hradec dostal v držení horlivého katolika, jakým byl p. Pruskovský. Hradecká fara již r. 1571 odňata jest apostatovi Blažeji Siebenlotovi, faráři opavskému.

[3]) Při správčím úřadě panství hradeckého. Sepsán jest německy. Kniha formátu foliového o 50 listech, na posledním přitištěna pečeť císařská.

Digitized by Google

znání poměrů národnostních a kulturních, bylo by zbytečno. Však pro panství hradecké má urbář ještě zvláštní význam za tou příčinou, že se o tom zboží a osadách k němu příslušných v deskách i registrech zemských málokdy zmínka děje, poněvadž co statek komorní do r. 1584 kupem z ruky do ruky nepřecházelo. Páni na Hradci vystřídali se jen *zástavami,* které dle starobylého řádu do desk nevešly.

Z příčin uvedených podáváme zde urbář se všemi podrobnostmi, na místech významných doslovně.

Pravidla, jimiž se komise při své práci řídila, byla rázu čistě fiskálního, směřující jen k větší výnosnosti komorního statku. Nový urbář zdělán jest na základě staršího. Hledíc k selským pozemkům k usedlosti od starodávna náležitým zůstaveni jsou poddaní při platech a povinnostech starého urbáře; za to jsou jim uloženy platy nové, poměrně veliké, z toho, co si z panských gruntů vyklučením lesa neb jakkoli přibrali, aneb nyní teprv od vrchnosti v nájem vzali. Držitelé svobodných gruntů a jiných svobod, jako dědiční fojtové, museli ukázati své nadační listy, jichž přepisy komise k novému urbáři přiložila.[2]) Kdo se listem nevykázal, pozbyl svobodu nebo pozemek. Proto Filip, fojt benkovský, listu svého tak pevně se držel, že ho žádnou měrou komisařům k přepsání vydati nechtěl, ani nevydal. V případech pochybných rozhodnuto bez dlouhého vyhledávání k lepšímu vrchnosti. Křiklavá nešetrnost ne-li bezpráví shledá se při fojtství jetřichovském, jemuž komise odňala mlýn proto, že nestál zrovna na svobodných lánech fojtových.

Velmi nápadno, že dvůr, řečený Dolní (Niederhof), v gruntech obce Branky položený, jenž náležel dříve *faře* hradecké, uvádí se v urbáři tak, jakoby byl od starodávna příslušenstvím *panského* zboží, aniž se činí zmínka, jakým způsobem ho pán nabyl. Třeba tedy dodati, čeho komisaři v horlivosti konfiskační opomenuli. V neděli před sv. Vítem l. 1562 stala se smlouva mezi p. Adamem Cetrysem z Kynšperka na Hradci s jedné a knězem Blažejem Siebenlotem, kanovníkem olomúckým, arciděkanem přerovským, farářem opavským a hradeckým se strany druhé, taková: Kněz Blažej pouští p. Adamu Cetrysovi i dědicům jeho k držení a užívání dvůr v Brance, k faře hradecké náležitý, s rolemi, loukami, i vším příslušenstvím tím způsobem, že pan Cetrys neb dědicové jeho budou povinni odváděti mu ročně 18 zl. č. op. a dva dobré sýry; kromě toho postupuje kněz Blažej p. Cetrysovi ze zvláštní přízně a náklonnosti, kterou k němu chová, desátků ze dvora zámeckého, faře hradecké od starodávna náležitých, a p o s t u p u j e t o h o v š e h o d o t o h o č a s u, c o d r ž e t i b u d e f a r u h r a d e c k o u. — Při tom byli a pečeti své přidavili: Václav Bílovský z Fulštejna; Jan z Drahotúš na Bobolusích; Jiří Konstantin Cetrys; Kašpar Rotmberk na

[2]) Přepisy tyto bohužel se nezachovaly.

Digitized by Google

Štáblovicích a opatrní Jan Jakartovský, Tomáš Točil, Adam Tischler a Tomáš Rava, měšťané opavští.[5])

Měli tedy pp. Cetrysové Dolní dvůr toliko v nájmu, a to na dobu Siebenlotova farářování, načež statek zabrali, tak jak později r. 1584 zabrány jsou k panskému zboží *Milostovice* a *Vejhovice*, zbytek farářství hradeckého, *Lipina*, vlastnictví opavských dominikánů, a *Chvalikovice*, nadační statek kostela sv. Jiří v Opavě, tedy samá „duchovenství".)

Leckoho překvapí zpráva, že lesy hradecké pronajímaly se na zimu Valachům k pasení dobytka, poněvadž se o tom velmi zřídka zmínka činí. A předce trvalo snad od počátku 16. věku až do polovice 17., že obyvatelé moravsko-slezských Bezkydů zimní dobou vyhledávali své živnosti v jesenickém podhoří kraje opavského.[6]) V sněmovním protokole knížectví Opavského ze dne 3. srpna 1637 zapsáno jest toto usnešení pánů starostův: „Pan hejtman má skrze patenty po zemi vyhlásiti, aby žádný z obyvatelů tohoto knížectví Valachům (lesův) k pasení dobytkův pod pokutou nepronajímal. Neb kdyby se to díti mělo a oni tím způsobem sem do země vlouditi se měli, nebyl by žádný před nimi hrdlem svým bezpečen." Ve snešeni tomto jeví se následky tehdejší bouře válečné: bída a zdivočilost mravu. Nemajíce poctivé výživy dávali se lidé na lup a zbojnictví. Tím způsobem i Valaši připravili se o dobré jméno. Přes dotčené snešení žádal úředník statku Dobroslavského v prvních dnech měsíce prosince téhož roku 1637 zemského hejtmana o povolení, aby mohl pronajmouti pastvu v lesích Valachům. Žádost tato, ačkoliv byla zamítnuta, nasvědčuje tomu, že Valaši byli lepší než pověst jejich. V kriminálních zápisech soudu opavského lze čísti, že domácí i cizí lotrové brávali na sebe kroj valašský a páchali neřesti na vrub bodrých pastevcův.

Chceme-li souditi o *národnosti* dle jmen osadníků, třeba míti na paměti, že příjmení Schwarz, Schneider a pod. samo o sobě neznačí Němce; v té příčině rozhoduje *křestné* jméno, které mu komisaři v urbáři nic nepřekládajíce zapsali tak, jak je zaslechli. Proto Blažek Wagner v Březové a Kuba Zimmermann zajisté nebyli Němci, ovšem pak položiti sluší za Němce Mac Ungera v Benkovicích, Jokel Münstera v Albrechticích a t. d. V českých nyní obcích Březové, Jančí a Albrechticich činili Němci polovici, v Benkovicích pětinu obyvatelstva. Za to přibylo do dneška Němců v Jetřichovicích a na Hradci.

Celkem jeví se v urbáři Hradecko dobře osazeným. Pozemky dvou vesnic, Vojtovic a Lipiny, které byly zpustly v 15. století, drželi v nájmu rolníci osad sousedních. Jinde nevyskytují se poustky kromě jednoho domku na Hradci a jednoho statku v Albrechticích.

---

[5]) Kopiář v zemském arch. op.

[6]) Na Frýdecku jistý pan Tluk z Tošonovic, zástavní držitel vsi Vojkovic, okolo r. 1520 vzal od Jiříka Hrbáče 100 zl. ročního nájemného za přezimování ovec v lese vojkovském. (Brněnský »Notizenblatt« 1873 pag. 14.)

Digitized by Google

Na základě tohoto nového urbáře odhadnuto bylo panství hradecké na 36.449 zlatých.

I. Hradecký zámek s příslušenstvím.

Zámek hradecký leží na kopci a obklíčen jest na dvou stranách krásnými žleby, kterýmiž vody protékají, na ostatních dvou stranách hlubokými příkopy. Jest v něm slušný počet světnic.

Pivovar a sladovna. Zámek vystavuje pivo do dvou městeček a do deseti vesnic. z toho vychází za rok na 200 zl. Pivovar a sladovna leží pod zámkem i jsou opatřeny všemi náležitými potřebami, též dobrým zděným sklepem.

Zahrady a louky. Za branou, kudy se k Opavě vychází, jest krásná velká zahrada ovocná;[7]) vynáší ročně 6—8 zl. Na téže straně při zámku vzhůru druhá zahrada dosti veliká, dává užitku 8 zl. — Před pivovarem kus louky, obklíčený vodou a starým příkopem,[8]) kterouž zástavní pán přikoupil. Hned vedle jest chmelnice, jdoucí až k zahradám sousedů hradeckých. Klidí se tu ročně na 3 maldry chmele. — Mezi řekou Moravicí a rybníky rozkládá se niva, kde zástavní pán má svoje pole kobylé a lidé poddaní svůj dobytek pasou, nedávajíce z toho platu, poněvadž niva povodněmi bývá zatopena. — Na horách mezi lesy jest mnoho luk, kteréž v příčině sečení a klizení přiděleny jsou poddaným vesnicím.

Mýto neb clo. Při zámku vybírá se od starodávna mýto neb clo takové:

	groše	haléře
Od kamene vlny	—	4
„ vozu prázdného	—	8
„ železného zboží, jako kopy sekyr	2	—
„ vědra vína	—	3
„ chodce	—	1
„ koně	—	2
„ vědra medu	—	4
„ truhly kramářského zboží	2	—
„ krosny (téhož zboží?)	—	6
„ vola	—	4
„ kusu valašského dobytka	—	2
„ kopy sýrů	3	—
„ fasky másla	—	6
„ vozu železa, t. j. 24 šin	—	4
„ kufy piva	3	—

[7]) Kde nyní stojí Kozí Hradec.

[8]) Jest to tušim ona čátka starých hradeb zemských, jež se roku 1357 co »Landgraben« připomíná. Kopetzky, Regesten 322.

Digitized by Google

	groše	haléře
Od čtvrtně obilí	—	4
„ soukenného tkaniva	—	4
„ vozu vlašských ořechů	6	—
„ čtvrtně vlašských ořechů	—	6
„ tůny oleje	—	6
„ čtvrtně vápna	—	4
„ centu železa	—	1
„ volské kůže	—	2

Ročně přijímá se mýta as 40 zl.

Dvůr Stranka leží pod zámkem za vodou s chlévem i stodolami. Rolí tu není mnoho, však hnojí se každého roku, pročež lze vyséti na zimu i na léto osm maldrů. Poněvadž má dvůr hojnost sena, může se tu chovati 50 až 60 dojných krav. — Při samém dvoře nachází se chmelnice, dává asi tři maldry chmele; pak ovocná zahrada nevelké ceny a dvě louky řečené „podolické“. Vedle těchto luk za rybničnou struhou pod kopcem Januška (sic) řečeným jest louka, kterou zástavní pán, jakož sám oznamuje, sobě zakoupil, Konečně louka, řečená „Rozderzcka“.

Dvůr Dolní leží za rybníky v levo od cesty jdoucí k Opavě, Ma dobré role, hojnost trávy a pastvy. Vyseje se na zimu 12 a na léto též 12 maldrů. Mohlo by se však beze škody ještě hodně pole přiklučiti. Lze tu chovati ovec 700 a hovězího dobytka $1^1/_2$ kopy. Zahrady při dvoře užívá se na trávu. Louky jsou tu jedna pod rybníkem, jiné velké nad rolemi k lesu. Také na Maršovském jsou louky nepronajaté, odkudž se seno do tohoto dvora sváží.

Rybníky leží nedaleko zámku podle sebe tyto: vrchní „Pilař“ řečený, do něhož se sází na dvě tepla[9]) 40 kop; druhý „Spálený“ hned pod ním na 36 kop; „Keřový“ též tolik; rybník „Velký“ na 50 kop. Vedle Keřového jest rybníček, jehož se „do kuchyně“ užívá; jest však této doby zcela zarostlý. Kdyby se připravil, mohlo by se tu 6—7 kop vsaditi. — Nad dolním dvorem jest rybník pro násad 25 kop. Pod týmž dvorem rybník „Mordýř“ řečený, tohoto času pustý, jenž se seje, prý nezdrží vody. Však kdyby se opravil, pojal by as 30 kop. Pod ním zase rybník řečený „Dolní“ téže velikosti na 30 kop. — Kromě toho leží mezi rolemi dolního dvora s jedné a pozemky otickými s druhé strany osm rybníčků stejné velikosti, z nichž každý by pojal 4—5 kop plodu „k vytažení“; též by se jich mohlo užíti k potěru.[10]) Také pod zahradou zámeckou, kudy se jede k Březové, jest rybníček, v němž by se mohli pstruzi chovati.[11])

---

[9]) To jest, který loví se za 2 léta.

[10]) Od rybníčků těch pošel název kolonie Rybníčky jinak Provazovec řečené. — Roku 1549 žalovala rada opavská p. Fridricha Četrysa, že má při hranicích otických šest rybníčků, z nichž na louky a role otické podmokává. (Půh. V. 589.)

[11]) Rybníček v nynějším Kajlovci.

Digitized by Google

Mlýny moučné, pilné a šlejfírny. Mlýn „Olšový“ mezi kobylím polem a dolním dvorem položený vydává ročně 21 čvrtní a krmí dva vepře. — Mlýn „Podhradný“ pod zámkem ležící o dvou kolách, z něhož béře vrchnost dvě mírky a mlynář mírku třetí; přijde vrchnosti 5 maldrů; krmí 4 vepře. — Mlýn „na bělidlech“ při městě Opavě[12]) vydává 6 maldrů a krmí 6 vepřů. — Mlýn „nový“, zástavním pánem zbudovaný na místě bývalé šlejfírny, vydává 10 čtvrtní a krmí 2 vepře. — Mlýn pilný pod rybníkem „Pilařem“, mohl by ročně nařezati 50 kop prken, neb klády lze sem doplaviti z hor, když se řeka poněkud zvodní. — Šlejfírna platí ročně 3 zl.

Rybolov divoký. Na tomto panství jest dvojí voda živá Moravice a Hradecká několik mil zdéli s menšími přítoky, kdež se loví, pstruzi, lipani (něm. Aesche), mřenci, štiky, parmy a jiné vzácné ryby a to nejen pro potřeby vrchnosti, neboť se rybolov též dává v nájem. Vody nepronajaté nesou užitku na 40 zl.

Hory a lesy jsou krásné, míli široké a dvě míle dlouhé. Hospodaří-li se rozumně a šetrně, možno prodejem dříví vytěžiti ročně na 200 zl. „Však lesy se v zimní době též pronajímají Valachům k pasení dobytka; vrchnost béře od nich desetinu, t. j. desátý kus dobytka a kromě toho 1 zl. peněz, tak že některého roku přijde jí 50 kusů dobytka a 50 zl. peněz. Poněvadž však pastva každého roku se nepronajímá, lze užitek takový rok od roku položiti na 25 kusů a 25 zl. — Z lapání ptactva dávají lidé, kteří to v nájmu mají od kopy ok (putlin) deset „velkých ptáků“ (drozdů, kvíčal), což vyjde ročně na 10 zl. — Lov zajíců a lišek přináší as 20 zl. — Ze včelařství lesního béře se od brti po jednom kvartu medu, činí ročně as 100 kvartů, kteroužto dávku 4 svobodní fojtové vybírají. — Jelikož se tu i tam doubí vyskytuje, mohla by též pastva na žaludech býti k užitku, lidé však dávají zprávu, že žalud pro vysokou a chladnou polohu málo kdy se urodí.

II. Městečko Hradec.

Městečko mělo 10 osedlých (jeden domek byl pustý), kteří drželi větším dílem „zahrady“ o 1—2 jitrech, kousky role a louky na Dúbravě při cestě jdoucí do Albrechtic, z čehož platili ročně od 8 gr. do 2 zl., odváděli po 6 vejcích a 2 slepicích a pomáhali sklízeti panské seno při zámku.

Fojt hradecký měl nadační list knížecí na tři zahrady o 5 jitrech bez čtvrti a na jatku. Za to byl povinnen, nebyla-li vrchnost doma, dohlížeti k zamku, nařizovati robotu a vypravovati panská poselství.

---

[12]) Lučný mlýn na předměstí ratibořském. Byl při Hradci již 1549. V 17. stol. stal se majetkem opavského špitálu sv. Barbory.

Digitized by Google

Bartel Fleischer, největší statkář hradecký, ukázal nadační lis na 12 jiter role a luk v Černém víře, však poněvadž k tomu přiklučil, uloženo mu ročního platu 1 zl. 18. grošů. Ze $4^{3}/_{4}$ jitra, jež měl pod dolním dvorem, bylo mu platiti 12 grošů.

Úředník zámecký držel na ten čas svobodně zahradu o $^{3}/_{4}$ a roli o $4^{1}/_{2}$ jitra.

Jména osedlých: Wilhelm, Urbanec, Slepý, Jurava, Koch, Nikolius, Pekař, Kozar.

III. Před a pod městečkem na Podoli.

Osedlých 16; měli po půl až 2 jitrech role, z čehož odváděli od 6 haléřů do 15 grošů a po 6 vejcích. — Jura Havelek držel svobodnou zahradu o 2 jitrech. Někteří měli též ještě panské pozemky v nájmu. Tři byli povinni voziti sítě k honbám. Všeci Podolští drželi též louky v Dúbravě jako Hradečtí a dávali z nich jako tito po 2 slepicích.

Celá obec platila vrátnému t. j. brannému hradeckému ročně jeden každý po 2 groších 4 hal. a vrchnosti pospolu $5^{1}/_{2}$ zl. „volového“, nedala-li vola.

Robota Podolských: Sklízeli seno kolem zámku, jehož bývalo na 100 fur; naháněli při honbách, cídili strouhy a pomáhali při povodni.

Jména osedlých: Vizner, Polévka, Beneš, Kirschner, Řitek, Křivka, Lavička, Dětmar, Schmid, Stáblovský, Kovář, Kučka, Prokeš, Havel, Havelek, Stach.

IV. Žimrovice. (Ziomiorowitz.)

Osedlých 18, vesměs pololáníků, kteří dávali vrchnosti po 12 groších, 2 slepicích a 12 vejcích. Těm, kteří přibrali něco pozemků panských, vyměřeno platu po 15 groších z jitra.

Fojt Matouš Vrtala držel svobodně celý lán, jatku a mlýn. Měl v nájmu rybolov za 2 zl.

Ze mlýna, jejž zástavní pán byl zbudoval, bylo dávati 16 čtvrtní a krmiti dva vepře. Při mlýně byla panská louka. Zahrada mlynářů jest přidána.

Obec chovala pospolu s Albrechticemi jednoho hlásného (při zámku), aneb naň platila $4^{1}/_{2}$ zl.; pospolu s Brankou odváděla vola aneb volového 5 zl a za tele 1 zl.

Robota: Pracují s koňmi na polích z půllánu po třech půldnech do roku a vozí hnůj jedno půldne; o vánocích jeden každý přiveze furu dříví k zámku; pomáhají obilí ozimé žíti, vázati i do

Digitized by Google

mandelů skládati beze vší panské pomoci, též shrabovati a skládati oves, ječmen a pohanku, což pán svým nákladem požne. — Kteří koní nemají, dělají stohy, opravují střechy a ploty při dvořích a konají všelijakou robotu pěší. Jako jiným vesnicím jsou jim též přikázány jisté louky v horách, kteréž posíci a na seno svésti jsou povinni, — pomáhají střihati ovce a nahánějí k honbám.

Jména osedlých: Pavel, Jan, Kutila, Lenhart. Crha, Prokeš, Jakl, Macek, Maršálek, Blažek, Kubín, Mlečko, Miša, Vašek, Kúbný, Matula, Hlava.

V. Benkovice.

Osedlých 21, z nichž 17 drží celý lán, 4 půllán. Z lánu odvádí se 2 zl., 3 čtvrtně ovsa, 4 slepice a 28 vajec. Za to dostávají jako všecky jiné vesnice od vrchnosti dříví k topení i budování zdarma.[18])

Filip rychtář drží svobodný lán, k tomu krčmu (však povinnen jest odebírati pivo zámecké), jatku, lávku pekařskou a ševcovskou a třetí peníz z pokut soudních. Ukázal na to list, „však opisu nebylo lze od něho obdržeti.“ Z druhého lánu, jejž kromě svobodného drží, platí jako jiní.

Hlásného dává obec 18 zl., volového 8 zl.

Robota jako v Žimrovicích, však z celého lánu dvojnásobně.

Jména osedlých: Paul Streckfüssel, Hajný, Leonhard Gärtner, Jan fojtův, Jan Petrův, Motyčka, Uher. Turkúš, Václav Švach, Chromý, Šimek, Bartel Heidlmann, Jura, Mac Unger, Vaněčka, Buča (sic), Lazar, Holý, Kašpar Vaškův, Michal Vaňkúš.

VI. Branka.

Osedlých 13. Sedláků pololáníků 7, 1 čtvrtláník. Dávali ročně 24 groše, 2 slepice a 18 vajec.

Hanuš fojt držel půllán a platil z něho jako druzí. Byl jen sproštěn roboty na doby svého úřadování.

Zahradníků bylo 5, měli 1/2 až 2 1/2 jitra pole, z něhož odváděli 5—13 gr., 2 slepice, 9 vajec.

Na volové se skládali se Žimrovskými, na hlásného s Jančími přispívajíce 9 zl.

Nájemného z rybolovu dávali 7 zl. a 7 hus.

Robota: jako jinde, počítajíc dle lánu.

Jména osedlých: Šulhan, Jurek, Tomek, Sudek, Veit Zauchler, Janek, Václav, Matuš, Klement, Vávra, Staněk.

[18]) Dostávali ovšem z pravidla jen suchary a vývraty.

Digitized by Google

VII. Bohučovice.

Osedlých 16; z těch 13 pololáníků, 3 čtvrtníci. Z rolí svých dědičných odváděli jen po 2 čtvrtních ovsa, 2 slepicích a 12 vejcích. Však z pozemků panských, jichž jeden každý držel 2—3 jitra, byl jim vyměřen plat 15 grošů z jitra. Štáblovský a Lavička z Hradce měli tu po $1^3/_4$ jitra, čehož nabyli vyklučením panského gruntu, platili z toho 1 zl. 27 grošů.

Fojtem byl Jan Zloch na půllánu jako jiní sedláci.

Od hlásky dávala obec 18 zl., za vola 4 zl., za tele 1 zl.

Robota jako jinde.

Jest tu *panský dvůr* o $2^1/_2$ lánu, bývalé svobodné fojtství, kteréž vymřením lojtův vrchnosti připadlo.[14]) Dalo by se snadno přiklučiti více role, tak že by bylo lze vysíti na jednu secí dobu tři maldry a chovati 300 ovec a 24 kusů hovězího dobytka, ačkoli by píce travná částečně odjinud dovážeti se musela. Nyní zástavní pán vyseje sotva dva maldry na obě doby.

Jména osedlých: Pištěk, Havel, Zuval, Sčirba, Kašpar, Bartel Dietmer, Vašek, Kuba Zimmermann, Řeška, Vavra Valter, Matuška, Vavra Hase, Mokrý, Urbišek.

VIII. Jetřichovice. (Dittersdorf.)

Největší osada panství Hradeckého, mající na sobě ve všem původní ráz kolonisace na půdě lesní.

Osedlých (kromě fojta a dvou mlynářů) 46, a to 32 celoláníků, 14 pololáníků.[15]) Platilo se z lánu po 1 zl. a po 2 slepicích.

Fojt držel dle nadačního listu svobodně dva lány, krčmu (měl však bráti pivo panské), 2 mlýny, třetí peníz soudní a bral činži ze sedmého lánu. Ze dvou lánů, které držel kromě svobodných povinen byl platiti a robotovati jako jiní sedláci. Vzhledem k činži ze sedmého lánu platilo mu po 32 groších pět pololáníků, kteří fojtovi též robotovali. Byli to Valek Krejčí, Václav Budzivoj, Šebestian Lozar, Staněk Skála a Bartoš Jurečka. — Jeden mlýn fojt prodal i s loukou na pět jiter a kusem lesa, při čemž si vymínil od mlynáře dávku 14 čtvrtní rži, $1^1/_2$ čtv. pšeničné mouky a za krmení vepře 2 zl. Poněvadž však mlýn tento nestál na fojtových dvou svobodných lánech, nýbrž na půl míle za vsí, odňala mu komise řečené dávky ze mlýna a obrátila je k vrchnosti. Mlynáři uloženo, aby byl lesa prázden

[14]) Panský dvůr byl tu již před r. 1568.

[15]) Celoláníci měli $^3/_4$ až 2 lány, pololáníci $1^1/_2$ čtvrti až $2^1/_2$ čtvrti.

Digitized by Google

a dříví k pálení uhlí si kupoval. O uživání rybolovu měl se fojt s vrchností smluviti.[16])

Svovodný sedlák čili volný Bartoň Maňa, jediný na celém panství, držel 2 lány a k těm ještě dva jiné nesvobodné.

Fara jetřichovská nebyla nadána pozemky, nýbrž naturálními dávkami osedlých, jakož bývalo vůbec ve vsích vzniklých za středověké kolonisace. Jeden každý osedlý kromě fojta a volného sypal faráři 2 vrtle rži a tolikéž ovsa. Jen sedlák Jan Malý platil místo řečené dávky 6 grošů a konal roboty ke kostelu co se mu poručilo, kromě toho, čím byl povinnen vrchnosti.

Za *hlásku* platila obec 20 zl., za vola 5 a za dvě telata $2^1/_2$ zl.

Uprostřed vesnice po obou stranách byl obecní výhon na 4 lány.

Robota jako jinde.

Jména osedlých: Wilhelm, Šimek. Komolý (sic! Homola?). Melchior Günter, Kálik, Král, Sliva, Řehula, Vanke, Maliska, Jurečka, Magrle, Černín, Duďur,[17]) Hajný, Haniska, Plachý, Vaňášek, Honhauser, Budzivoj, Vávra, Greger Hamps, Bartoš, Hrbáč, Blecha, Gruěovský, Macek, Vladař, Urban, Maiwelder.

IX. Městečko Březová.

Osedlých (kromě fojta) 20 a to 9 sedláků, z nichž měli jeden $2^1/_4$ lánu, jeden 1 lán, dva $^3/_4$ lánu, tři $^1/_2$ lánu, dva $1^1/_2$ čtvrti; zahradníků 11, kteří měli po $^3/_4$ jitra. Sedláci odváděli z lánu 32 groše a 8 slepic, zahradníci po 6- 8 grošich a 2 slepicích.

Fojt Vítek [18]) měl nadání na dva *svobodné* lány, držel však ještě dva nesvobodné.

Fara měla $5^1/_2$ lánu a brala jistý plat od usedlých, kterýž však v urbáři zapsán nebyl, poněvadž prý farář přítomen nebyl a lidé v paměti neměli, co vlastně platiti mají. [19])

[16]) Fojtem byl tehda týž Vítek, za něhož roku 1557 Lukavští pod základem 100 zl. červ. slíbili, že bude naléveti pivo hradecké. Ještě roku 1587 měl fojt Vítek spory s vrchností, pobil se s úředníkem hradeckým. Roku 1588 již fojtství nedržel. (Soud. reg. XIII. 176. Roky I. 172. 178.) Viz též u Fojtovic.

[17]) Též Jedzúr, viz u Fojtovic.

[18]) R. 1592 byl fojtem Vítek Dubový.

[19]) Weil der Pfarrer nicht zur Stelle gewesen und sie sich eigentlich nicht erinnern können, was sie ihm zu zinsen pflegen. — R. 1579 byl farářem Jan Slověnský. (Půhony X. 407.)

Digitized by Google

Březovské mýto. Na cestě, která šla městečkem od lesa řečeného „Viehvald" vybíralo se clo neb mýto tak jako v Hradci, vynášelo ročně na 4 zl. (sic).

Obec chová s Albrechtickými a Žimrovskými *hlásného,* aneb dá na svůj díl 4½ zl., za tele dá 1 zl.

Robota. Sedláci jsou povinni z lánu tři dni orati a jeden den hnůj voziti, ostatní roboty konají jako jiné obce. Zahradníci opravují ploty při zámeckém dvoře, cídí strouhy a to při vlastní stravě.

Jména usedlých: Valášek, Paul Felgenhauer, Schenk, Mečíř, Stoklas, Tengler, Hospodář, Žurek, Peschke, Chudoř, Malý, Wagner, Valentin, Schmied, Schwarz, Schneider, Knapp, Büttner, Valášek, Gejda.

X. Albrechtice (Albrechtsdorf).

Osedlých (kromě fojta a 2 mlynářů) 12 a to 10 sedláků, z nichž 4 měli po lánu, pátý lán byl pustý (sedlák sběhl), 5 po půllánu a jeden čtvrtlán, pak dva zahradníci po ½ jitru. Sedláci odváděli vrchnosti z lánu 12 grošů, 2 čtvrtně ovsa, 8 slepic a 30 vajec; mimo to z pozemků v nově vyklučených, jichž drželi všeci po několika jitrech, 15 grošů až 1 zl. — Faráři březovskému dávati bylo z lánu 2 groše a 2 haléře. — Zahradníci Štěpán Felgenhauer a Martin Přibilek dávali onen 4 groše a za robotu 18 grošů, tento 2 slepice a tolikéž za robotu. O Přibilkovi zapsali komisaři do urbáře, že dříve platil obci, že však povinnost jeho nyní připsána jest vrchnosti, *proto že obec na to listu nemá.*

Také dva sedláci březovští měli v obci této pozemky, Jan Malý 5 jiter, z nichž odváděl 2 zl. a 2 slepice a Jiří Knapp klučeninu, z které mu vyměřeno 15 grošů a 2 slepice.

Fojt držel *svobodně* dva lány, ovčí výhon, krčmu (však odbíral dosud i příště odbírati měl pivo panské), jatku, lávku pekařskou, mlýn na Moravici, třetí peníz soudní, konečně louku a křibí, na němž se nyní les pěstoval. Naproti tomu byl povinen vybírati berni, přihlížeti za dob válečných k zámku a vypravovati poselství. „Též bylo obyčejem, kdykoli pán neb čeleď jeho na honbu přijeli, aby fojt je choval dle potřeby i koňstvo a psy jejich bez všeliké náhrady." — Že však nad to, co list jeho obsahuje, ujal k sobě 1½ lánu, pak několik luk a rolí u mlýna, uloženy jsou mu z toho 1½ lánu povinnosti tyto: plat 1 zl., 3 čtvrtně ovsa, 12 slepic, 60 vajec, orání 4½, vození hnoje 1½ dne. Mlynář pak z rolí a louky, čehož bylo 3½ jitra, měl dávati příště ne fojtovi, nýbrž vrchnosti 3½ zl. a z klučeniny, kdež měl včelnici, 18 grošů aneb tůnku medu.

Mlýn na Moravici řečený Kamenný, o jednom kole, odváděl vrchnosti 14 čtvrtní rži, z louky 1 zl. 27 grošů a krmil 2 vepře.

Digitized by Google

Obec dávala vola aneb 5 zl.

Na *hlásného* při zámku platila 9 zl. (Žimrovští a Březovští pospolu 9 zl.).

Robota koňská činila z lánu 4 dni, ostatní jako v jiných osadách.

Jména usedlých: Bartel Münster, Jokel Münster, Vogler, Matz Schmied, Balhar, Brosi Schenke, Richter, Brosi Matz, Janecký, Černý.

XI. Jančí.

Osedlých (kromě fojta a mlynáře) 13 sedláků, drželi po většině něco přes lán kromě jednoho, jenž měl toliko $^3/_4$ lánu. Z lánu se platilo vrchnosti 1 zl., faráři (březovskému) 2 vrtle rži a tolikéž ovsa.

Fojt držel *svobodně* 2 lány role, ovčí výhon, krčmu (pivo bral panské), pekařskou lávku, dvořiště čili staveniště (Hof- oder Baustätte), mlýn a třetí peníz soudní. Jako jiní fojtové povinen byl hostiti panstvo při honbách. Poněvadž pak kromě svobodného statku užíval dvou lánů a dvou rybníčků, měl odváděti vrchnosti 2 zl., faráři 2 čtvrtně rži a tolikéž ovsa. S fojtem jetřichovským držel panský rybníček při hranicích březovských; z každého lovení byli povinni dáti vrchnosti 1 zl.

Na vychování *hlásného* platila obec s Braneckými, přišlo na její díl 9 zl.; za vola dávala 4 zl.

Robota jako jinde.

Jména osedlých: Feix, Wolf Brossmann, Friedel, Macz Pauler, Rosner, Hikel, Blaschke Zedelmann, Bartel Kunz, Loštka, Hans Rupel, Luch.

XII. Vojtovice (Voitsdorf).

„Jest ves pustá; lidé z osad níže položených ji drží pod plat a zanecháni jsou při staré činži, protože role jest špatná a kamenitá. Kdyby však se tu zřídil dvůr a role se hnojily, bylo by to s užitkem. Dalo by se vysíti na obě doby as 12 maldrů a chovati 500 ovec i několik kusů hovězího dobytka.“ [20])

[20]) Později zřízen tu skutečně dvůr »Hirschhof« řečený, z něhož vznikla nynější kolonie Jelenice. (Srov. Praskovu Topografii.)

Digitized by Google

Větší díl pozemků měli v nájmu Jetřichovští. Bylo jich 22, kteří drželi kusy různé velikosti (od 1 do 25 jiter) pod platy více dle hodnoty než dle rozsahu vyměřenými. Tak platil Jura Maliska z 1¼ jitra 24 grošů, Bartl Jedzúr[21]) z 25 jiter 28 gr. a Vítek fojt z 8 jiter 1 zl. 28 gr. — Kromě Jetřichovských byli tu nájemníky tři Březovští a šest Albrechtických.

Celkem mělo Vojtovské 12 lánů, zrovna tolik, co obec Albrechtická.

Ke zboží tomu náležel mlýn Rozsocháč na Moravici, jenž platil vrchnosti 8 zl.

XIII. Lipina.

„Jest ves pustá, náleží mnichům u sv. Václava v Opavě, jimž pán hradecký dává roční činže 9 zl.; za to béře vrchnost plat od lidí, kteří role v nájmu drží.“ [22])

Mlýn, řečený *„Lipinský“*, na potoku „Dívčím“ nebyl pustý. Seděl na něm Václav mlynář, maje povinnost odváděti 12 čtvrtní a krmiti dva vepře. Z lánu rolí pak platil 4 zl. — Ostatní pozemky k zámku Hradci náležité měli v nájmu: z Benkovic 15 občanů po 1—14 jitrech, úhrnem 81 jiter; z Mikolajic 5 po 5—11 jitrech, úhrnem 39⅜ jitra;[23]) z Hradce Lukáš Štáblovský 6½ jitra; z Úhlířova fojt 4 jitra; z Opavy Šimek Kučera 4¼ a Vavřin sladovník 1⅜ jitra; z Melče 25 poddaných paní Mandaleny Planknarové na Vikštejně[24]) po 2 jitrech až do jednoho lánu, celkem 221 jiter.

Na *zámek Opavský* odváděli z některých rolí: Jiříček z Mikolajic ze 6½ (sic) lánu 1 zl.; Šeman z Melče ze 4 jiter 1 zl. a Urban Pelikův (odkud?) ze 3⅜ jitra 21 grošů.[25])

---

[21]) U Jetřichovic psáno jest jméno Dudúr.

[22]) R. 1494 kníže Hanuš Korvín zastavil Lipinu ve 200 zl. uh. Janovi Reníčkovi z Čermník, nejv. písaři zemskému, »kromě těch luk, které lidé naši z Kylešovic tam seků na každý rok, ty sobě ku potřebě zámku našeho Hradce pozůstavujeme«. (Orig. na pergameně v knihovně gymn. musea.) Lze se domnívati, že Reníček († okolo r. 1501) odkázal tu zástavu klášteru dominikánskému, jakož i svůj mlýn Podhorný u Opavy věnoval zbožnému účelu, totiž špitálu sv. Antonína.

[23]) Jiříček, Šmija, Krejčí, Viliš a Pichna.

[24]) Významnější jména: Vojnar, Sovinský, Číž, Štěpánek, Hradský, Kvitín (sic), Lichovník, Kocúrek, Kostelný, Lazar, Cigán, Brož, Král, Kleč, Rybka, Berka, Keřík, Šeman.

[25]) R. 1554 Jan Planknar, zástavní držitel zámku Opavského, pohnal Fridricha Cetryse na Hradci, že se mu uvázal v louky slove na Lipině, k zámku Opavskému náležité (Půh. VI. 100).

Digitized by Google

Kromě uvedených rolí nacházely se tu též březiny a pozemky nevymýtěné, jež nebyly vyměřeny. Rozloha změřených činila as 14 lánů.

„Ze všech rolí dal by se zříditi dvůr s vysetím 24 maldrů na obě doby, při němž bylo by lze chovati 500 ovec a 24 kusů hovězího dobytka. Nad to mohlo by se tu osaditi 12 sedláků po 1/2 lánu, kteří by dvorské pole obdělávali.“[26])

XIV. Louky a role na Maršovci.

Větší díl těchto pozemků, kterých bylo 56 jiter, měli v nájmu Otičtí;[27]) 14 sedláků drželo tu po 1—4 jitrech dod platem 8 gr. až 2 1/2 zl. Kromě platu peněžitého odváděl každý nájemník 2 neb 4 slepice.

Po jednom nájemníku bylo z Branky (Matúš Heger), a z Jaktaře (Valek Rokyta).

Opavští drželi úhrnem 20 jiter. Byli to měšťané: Kunc masař, Leopold Kritschhansel, Daniel Macák (louku o 3 1/4 j.) a jistý mydlář. Pak z předměstí Opavského Kašpar Pozminulý (sic). Bartoň Škrochovský a Vávra Vodecký.

XV. Osady vrchním právem k Hradci příslušné.

1. *Kamenec.* Náležel pánům z Vrbna. Obec odváděla na Hradec jednu krávu a za hlásku 4 zl.[28])

2. *Chvalikovice.* Byly r. 1574 v držení města Opavy jakožto kollatora oltářů sv. Jana a sv. Maří Majdaleny v kostele sv. Jiří. Každý osedlý dávati měl 2 čtvrtně ovsa a 2 slepice. Dělalo to sumou 3 maldry a 4 čtvrtně ovsa a 38 slepic.[29])

---

[26]) I zde došlo ke zřízení dvoru, jenž trval do r. 1783, kdy pozemky vzdány jsou 30 osadníkům.

[27]) Byli to: Melichar Lavička, fojt Pavel, Michal, Bartoš Macek, Macz Schmied, Štěp. Slivka, Macz Flug, Kuba Hase, Beneš a Hanuš Pozlarové Urban a Havel Ščedroňové, Jokl Krumbs a Bartoš Jamoz (sic).

[28]) Páni z Vrbna dlouho protivili se vrchnímu právu zámku hradeckého. Byly o to nemalé spory. Teprv smluvou, kteráž se stala ve čtvrtek před sv. Tomášem r. 1603, Jan Krišt. Pruskovský z Pruskova, držitel Hradce, s p. Hynkem nejst. z Vrbna o to se porovnal. (Arch. kn. Lichnovských v Boleticích.)

[29]) Osedlých bylo tedy 19 neb 20.

Digitized by Google

3. *Vejhovice,* zboží fary hradecké, odváděly jako Kamenec krávu.

* * *

Urbář končí zápisem: „Fojt v Jakubčovicích platí 1½ zl.“ Na čem se plat ten zakládal, není poznamenáno.

Digitized by Google

Urbarium z r. 1535 v komor. úř du v Krnově:	číslo domu v Brumovicích	Josefinský katastr z r. 1784:
	55	Georg Nowag
	56	David Kuhn
	57	Jakob Kostelsky
	58	Gottlieb Kuhn
	59	Johann Ludwig
	60	Ignatz Fuchs (Kretschmer)
	61	Andreas Schneider
	62	Anton Kotzian
	63	Johann Müller
	64	Mathes Wrubel
	65	Franz Scheibel
	66	Anton Piatke
	67	Johann Nawrat
	68	Leopold Satzke
	69	Martin Blahut
	70	Johann Bayer
	71	Johann Bayer
	72	Erbrichterei
	73	Anton Wawra
	74	Anton Losert
	75	der Gemeinde gehör. Haus
	76	Josef Riedel
	76 a	Ferdinand Rummig
	77	Matthes Frieben
	78	Matthes Stawarsch
	79	David Moritz
	80	Ignatz Saliger
	81	Josef Tengler
	82	Anton Menschig
	83	Andreas Schneider
	84	Josef Ranftel
	85	Florian Bayer
	86	Franz Wydra
	87	Venzel Weiss
	88	Anton Czeczetke
	88 a	Matthes Lex
	89	Wenzel Weiss
	90	David Menschig
	91	Ignaz Rosner
	91 a	Georg Schwella
	92	Jakob Klein
	93	Katharina Breiwigin
	94	Florian Kreis
	95	Georg Petrzik

Digitized by Google

Urbarium z r. 1535 u komor. úřadu v Krnově:	číslo domu v Brumovicích	Josefinský katastr z r. 1784:
	96	Gemeinde-Hirtenhaus
	97	Jakob Reichel
	98	Jakob Müller
	99	Hans Vogel
	100	Anton Stawarsch
	101	Anton Pech
	102	David Piatke
	103	Johann Konetschke
	104	Anton Wawra
	105	Matthes Petrzik
	106	Florian Satzke (Kretschmer)
	107	Johann Lichtblau
	108	Johann Matthias
	109	Peter Klement
	110	Josef Arbter
	111	Christian Wawra
	112	Kaspar Fried
	113	Heinrich Pohl
	114	Matthes Czeczetke
	115	Gottfried Bayer
	116	Johann Waymann
	117	Johann Kreis
	117 a	Matthes Orleth
	118	Florian Tengler
	119	Christoph Fischer
	120	Anton Bayer
	121	Petr Waymann
	122	Johann Pomp
	123	David Hornig
	124	Kaspar Nather
	125	Andreas Gebuhr
Andres Schichora	126	Jakob Müller
Steffan Militz	127	Florian Piatke
	128	Andreas Kuhn (Schule)
Mathes	129	Johann Satzke
Gura	130	Jakob Rosner
Gureck Morawitz	131	Florian Bayer
Wolff	132	Josef Müller
	133	Georg Olbrich (Fraihöfer)
	134	Karel Pomp (Fraihöfer)
Johann Christen	135	Leopold Bayer
Petter Schneider	136	Johann Satzke
	137	Anton Satzke
Euchwaldj	138	David Matzner

Digitized by Google

Urbarium z r. 1535 u komor. úřadu v Krnově:	číslo domu v Brumovicích	Josefinský katastr z r. 1784:
Jakob Galle	139	Anton Fuchs
Benisch Koriska	140	Karl Scholz
Blaszko	141	Josef Müller
	142	Matthes Riedel
Mathusch Gersabeck	143	Anton Heidrich
Steffan	144	Johann Schwarz
Johann Hlawitz	145	Gottfried Habel
Paul Michel	146	Franz Olbrich
Mathes Kretschmar	147	David Kretschmer
Jakob Wagatzlik	148	Hans Tengler
Mathes Gertner	149	Tobias Müller
Jakubitz Duolni	150	Jakob Wawra
Lebeda	151	Karl Kretschmer
Wentzel Schmid	152	Johann Kudlich
Simon	153	Josef Pomp
Niclaus Wardas	154	Christof Bayer
Blaszko	155	Josef Bayer
Jan	156	Florian Wawra
	157	Matthes Schneider
Hablitzki	158	Florian Riedel
Jan	159	Johann Blansky
Pawel Popel	160	Andreas Olbrich
Koschune	161	Josef Czeczetke
Muller (Mühle)	162	Leopold Kottula (Müller)
	163	Johann Dittel
	164	Josef Piatke
	165	Johann Blansky.

Jména majitelů brumovských z r. 1535 jsou z 80 proc. česká, ovšem částečně zkomolená. Tenkráte náleželo Krnovsko (od r. 1523) Braniborům, kteří přirozeně němčili. Představuji si, že úředník Němec předvolával jednoho občana brumovského po druhém a zapisoval je, jak mu řekli, a jak on jim rozuměl. Tak vysvětlíme si, proč na německé listině napsal Martzin Pableuka a ne Martin (Pavlenka?), Janeck Parussine, Kuba Richlick, Benisch (Benedikt) Loschneid, Jahn Futschick, Thomeck Hornj, Andres Schichora, Gura, Gureck Morawitz, Mathusch Gersabeck, Koschune (Kožaný?). Vidět, že brumovští odpovídali česky (nebo aspoň své jméno česky udávali).

Ze srovnání těchto soupisů poznáváme, že obyvatelstvo za 250 let se skoro úplně změnilo. Vyjma Vávry (Wabra), Schneidery, Blažky a Krčmáře (Kretschmar) neudržel se nikdo. A i při těchto totožnost je nejista, neboť z matrik nebylo to možno zjistiti, poněvadž nepřesahují r. 1684.

Digitized by Google

Tak hromadné vyhynutí skoro veškerého obyvatelstva nemohlo se státi za normálních poměrů a bez vnějších vlivů ani za dobu 250 let.

Od r. 1784, kdy založen josefinský katastr, uplynulo do dneška také již 121 let a přece soupis z r. 1784 obsahuje skoro vesměs jména, jež až dosud v Brumovicích jsou zachována.

Pravděpodobně měla na změnu obyvatelstva brumovského velký vliv válka 30letá; známo, že zvláště Krnovsko trpělo touto válkou. Do zpola opuštěných dědin nastěhovalo se nové, německé obyvatelstvo. Český jazyk držel se ještě sice, ale příliv německého živlu byl též po válkách, jež vedl Bedřich Pruský s Marií Teresií v 18. století, tak silný, že konečně čeština úplně zanikla, zvláště když dle dekanátní matriky založena německá škola (r. ?) a když působením Braniborů a Lichtenšteinů němčina i v úředním řízení posunována do popředí, až pak r. 1666 za Lichtenšteina Karla Eusebia z desek krnovských čeština načisto vyhozena. Dle josefinského katastru bylo v Brumovicích r. 1784 ještě asi 30 proc. českých jmen*); ale ta nepocházejí ze 16. století. Byli to asi přistěhovalci ze sousedních českých dědin. Příliv českého živlu je i nyní dosti silný (dělnictvo a služebnictvo), ale to nepůsobí nijak na národní povahu Brumovic, poněvadž dělnictvo a služebnictvo se šmahem poněmčuje.

*) Pan spisovatel patrně určuje národnost v josefinském katastru dle českých příjmení. S tím čtenář srovnej, že prof. Zukalovi znakem české národnosti jsou české tvary jmen křestních. (Pozn. red.)

Digitized by Google

Z pod Lysé Hory.

Podává J. VYHLÍDAL.

Ve stínu Lysé Hory v zákoutích venkovských ukryt mnohý zvyk, obyčej, pověra . . ., na něž jinde již dávno zapomněli; též uslyšíš píseň, ktera jinde neznáma. Stručně praveno: kraj, jemuž vévodí obryně Lysá Hora, zachoval si ještě částečně starou poesii, z jejíhož pelu podařilo se mi zase*) částečku nasbírati.

I. Církevní rok.

Staří lidé vykládají, že když chodívali přes luka *na roráty*, že je často povodil světlík. Ale kdo byl chytrý, ten se nedal. Ten jak toho světlého spatřil, lehnul si a světlík všecek rozlobený nad ním se točil a volal.: „Spíšku spíš? Jede kočár, přejede tě, spíšku spíš?" Kdo zůstal klidně ležeti, tomu nic neudělal a brzo se ztratil. Běda tomu, kdo se dal. Toho pohonil a často do vody hodil.

Na *Štědrý večer* když vyjde první hvězdička, večeří se. K večeři musí býti nejméně čtvero jídel na stole; obyčejně se večeřívá polévka, zelí, kobzole, ovocná máčka, hrách neb fazole, krupičsa perníkem posypaná, med a oplatky, ovoce. Před jídlem všichni ve velké světnici klečíce hlasitě se pomodlí 5 Otčenášů a Věřím v Boha.

Na *sv. Štěpána* večer chodí se po koledě. Škoda, že staré koledy mizejí a zpívají se místy docela nevhodné písně. Na příklad:

[: Aj, před Kubalou ořech zelený :]
hej nám, ořech zelený,
[; tancuje pod ním děvčátko švarny :]
hej nám hej, děvčátko švarny.

Vleče se za ní sukně zelená,
šlape jí po ní Honzíček švarný,
Nešlapej po ní, nezjednal's mi ji,
zjednali mi rodiče moji.

*) Touto nově nasbíranou látkou doplňují dotyčná pojednání v »Našem Slezsku« II.

Digitized by Google

Z lepších koled, méně známých, zaslechl jsem nejnověji tyto:

I.

Sem pospěšte, ptáčátka, zvířátka*)
zpívejte u děťátka:
Spi, spi, náš Ježíšku, spi!

Sem, sem, jarní slavíčku, slavíčku,
zpívej libou písničku:
Spi, spi, náš Ježišku, spi!

Slavíček pokřikuje—křikuje,
herlička mu cukruje:
Spi, spi, náš Ježíšku, spi!

Sýkorka ho vítá k nám, vítá k nám,
Ty jsi všeho světa Pán:
Spi, spi, náš Ježíšku, spi!

Žežulenka Mu kuká,
holoubek Jemu vrká:
Spi, spi, náš Ježíšku, spi!

Přiběhne tam zajíček — zajíček,
pokleknul u jesliček:
Spi, spi, náš Ježíšku, spi!

Dej, zajíčku, kožíšek — kožíšek,
zimu snáší Ježíšek.
Spí, spí, ať teplunce spí!

O člověče rozumný, rozumný,
patř na tvor nerozumný,
jak ctí, ctí svého Boha!

II.

Zelená se louka,
na té louce chvojka;
pásli jsou tam pastýřové,
jedli kaši z hrnka.

Do Betlema jděte,
tam ho naleznete,
v jesličkách je položený,
koledu mu dejte.

*) Viz variant v »Národních písních, pohádkách atd.«, vydaných Slavií r. 1878.

Digitized by Google

Přišel k nim anděl,
to jim pověděl,
že se Kristus Pán narodil,
aby každý věděl.

Vyletěl na horu.
zatroubil na troubu:
alleluja, alleluja,
chvála Pánu Bohu!

III.

Štěstí, zdraví v tomto domě
vinšujeme vám každému,
předně panu hospodáři,
ať se mu na roli daří.

Potom také hospodyni,
ať se jí daří v kuchyni!
Potom také dívce,
aby netřískala hrnce.

Který jest mládenec hezký,
nech nám dá na ruku český*);
který nám ho nechce dáti,
peníze s opaskem ztratí.

Dostane takovou ženu
škaredou a zlou, bez zubů,
co ho bude dycky bijat,
kyja s něho nikdy snímat.

IV.

Pochválen buď Pán Ježíš Kristus s Pannou Marií,
vinšujeme sobě a každému večer veselý.

Nejprv panu hospodáři,
ať se mu na roli daří,
potom paní hospodyni,
ať se daří v kuchyni,
aby hrnce netřískala,
sto tolarů zarobila;

potom také její dívce,
aby nehřešila více,
potom také pacholkovi,
aby netratil podkovy,
potom také pohoniču,
aby netratíval bičů.

V.

Vinšujem vám večer veselý, nejprv panu hospodářovi,
potom také hospodyni s celým domem i s čeládkou její.
A co nám též ty dáš, přešvarná dceruško, koleda hej nám hej!
Přede vraty stromek zlatý ovoce mívá, mi ti též dáme synáčka
švarného, koleda hej nám hej, koledy nám dej!

Když obdrželi koledu, děkují;

Děkujem vám, štědrý hospodáři, za tu koledu,
že jste nám, že jste nám ji přáli.
Kohoutek ky—ky—ky ať uroste veliký,
každá kurka třikráte do roka ať má kuřátka.

*) Na Lašsku čítají někteří staří lidé ještě peníze na »české«.

Digitized by Google

Kde nedostanou, začnou jinou:

Hospodáři užgřivý, máš pod oknem kopřivy,
dej sobě jich vytrhat, ať máš čím nos utírat.

Když přichodí jaro, tu se děti radují na *smutnou* neděli. Nastrojí si došek do ženských šatů, napíchnou na kůl a pak v průvodě chodí s ní po dědině, zpívajíce:

Nešemy Mařenu — fojtka bude ráda,
v oleje smaženu. — že má kamaráda,
Kaj ju ponešemy? — a fojt ešče radči,
Na fojtové vrata, — že má černé oči.

Pak jí odnesou na pole a tam ji spálí.

Na *neděli květnou* má mládež jinou radost, chodí s palmou.

Palmu si upletou na způsob metly z polorozkvetlých klokočových a liskových prutů, z kocanek, jalovce, tisu, vyzdobí zlacenými dubinkami, pentlemi a obrázky. Z klokoče a lísek dělají se na bílou sobotu křížky, jež v neděli velikonoční ponoří do svěcené vody, včera svěcené; první z křížků strčí nade dvéře u stavení a stájů, a ostatní roznesou po rolích, při čemž kropí jalovcem ve svěcené vodě namočeným a modlí se za šťastnou úrodu. Kdo je na poli první, ten první sklidí. Pozůstatky z palem vynesou na hůru a při hrozných bouřích skládají z nich oheň, aby neuhodilo.

Jest zvykem o velikonocích jísti „plecovníky“ t. j. uzené maso zapečené v těstě, na památku prý, jak židé pekli beránka velikonočního. Z plecovníku dává se ukrojiti každému, kdo přijde o svátcích na besedu.

V *pondělí velikonoční* jest šmigrust. Chlapci i dospělí majíce v rukou upletený tatar nebo píchavý jalovec a vodu ve sklenici chodí po dědině a tatarují děvčata. Za svou námahu dostanou kořalky a ukrojit plecovníka. Které děvče v ten čas nezmrskáno a neumyto vodou, dostane prašivinu.

Pondělí svatodušní jest slavnostním dnem pro kravíře, neboť si strojí po sv. požehnání vaječinu.

* * *

Když se poslední úroda veze s pole, žnečky upletou z klasů pěkný věnec a ten podávají hospodáři, říkajíce: „Milý hospodáři! Jaké ráčil pán Bůh sklizně popřáti, také máme z jeho ruky přijati. Podáváme vám věnec z polních klasův, abyste se dočkali toho času, by vám, kolik na nebi hvězdiček, Pán Bůh dal dětiček, kolik v tomto věnci zrneček, tolik ať mlátíte měřiček, kolik žije v domě hlav, tolik mějte v chlévě krav! To vám vinšujeme ze srdce upřímného, že vás máme rádi, hospodáře svého a vinšovat nepřestaneme, pokud tolar nedostaneme.“

Za vinšování jsou vyčastováni kořalkou, pivem a koláči.

Digitized by Google

II. Z pověr, zvyků, hádanek atd.

V můry lid horský ještě věří. Narodí-li se dítě se zuby, bude můra a co se mu dá nejprve do úst, to bude choditi hnésti. Když mu dají prs, prst do úst, bude škrtiti lid, proto se radí jemu do ústeček vložiti kousek dřeva, aby chodila můra na stromy.

Stane-li se, že můra přijde v noci na člověka, ať hýbe palcem u pravé nohy a slíbí, že ji dá zítra chleba s máslem. Když se druhého dne jistě dostaví, má se jí místo chleba vyšlehati metlou, pak bude od ní pokoj navždy.

S *duchy* musí se uměti mluvit. Oslovil-li by kdo ducha, nemá říci: „Co si přeješ?“, nýbrž: „Co já si přeju?“ Načež duch odpoví: „Ty si nepřeješ, já si přeju.“ Takovým způsobem možno od ducha všelicos vyzvěděti.

Velikou potíž s duchem měla dívka, která posud prý ve Staříči žije. Tato od kohosi slyšela, že to děvče u muziky vzácné, které vloží si kost z mrtvého do střevíce. Šla na hřbitov, našla kostečku a uschovala do kapsy. Na druhý den hnala na pastvu krávy k panskému lesu — a tu, kde se vezme, tam se vezme asi dvanáctiletý chlapec a sedne si na mez a očí s ní nespouští. Dívka chlapce s počátku si nevšímala, až když hnala krávy domů. Tu ku svému zděšení zpozorovala, že chlapec šel za ní a doma, kam se pohnula, všude jí byl v patách. Utrápená prosila hospodyň: „Prosím vás, vyžente toho synka! Pořád na mne hledí, už celý den chodí za mnou, a má také vytřeštěné oči, ani jich se mne nespustí!“

Hospodář a hospodyň napřed myslili, že dívce se něco sní anebo že se jí chytá fantas, ale jiného nabyli přesvědčení, když zhasli světlo a ulehli. Tu ze všech koutů kde jakým střevícem cosi tlouklo ubohou dívku a křičelo to: „Kde je moje kost?“

To se opakovalo každý den a chlapec neodcházel. Konečně hospodyň vypravila hospodáře na faru na poradu. Pan farář poradil modlení a kropení svěcenou vodou. Ale to nebylo nic platno, a každou noc to tlouklo střevícem a chtělo svoji kostku.

Nezbylo nic hospodáři, aby šel znovu k velebnému pánovi. Pan farář obeslal si dívku. Ta na faře musila se přiznat, co a jak, a pan farář vyrozuměl, že ta kost patří tomu chlapcovi, co ji pronásleduje. Aby měla od něho pokoj, uložil jí toto pokání: musila mezi 11—12 hod. v noci tu kost na hřbitov do Staříče odnést na to místo, odkud ji vzala, a pak po holých kolenou kolem kostela obejít.

Napřed se bála sama jít, a prosila velebného pána, ať tam s ní jdou, ale oni slíbili jenom, že ve faře se budou tím časem modlit, ale tam že nemohou s ní.

Tož to pokání v noci vykonala. Hned se těm duchům na krchově musela zařeknout, že žádnému, pokud žít bude, nepoví, co tam viděla a slyšela.

Digitized by Google

Od té chvíle měla pokoj.

Podivno, že ona sama jenom toho chlapce vidívala.

Divé ženy zaměňují děti matkám, než jdou na úvod. Běda matce, která dosti dobře nehlídá svého dítěte, tu podvrhne jí divá ženka hladového, škaredého fagana, který ustavičně vřeští.

* * *

Těhotná matka u l e k n e - l i se na př. ohně, má honem strčit palec u levé ruky za pás, nebo kdyby si přejela dlaní tvář, dostalo by dítě v tom místě ohyzdnou skrvnu oheň zvanou, kde se dotkla.

Když narozené děvče zatočí do chlapské košile, bude vzácné p ř i m u z i c e.

Nesou-li dítko z kostela od křtu zrovna d o h o s p o d y, bude z něho takový nicpoták.

Aby děvče bylo s t y d l a v é, má se mu stáhnout šátek na tvářičky, jak je nesou na úvod.

Ke k o u p á n í dítěte nemá se bráti voda, která se vařila, protože by všeci na také dítě vřeli.

Když dítě dostane s o u c h o t y, t. j. když mu naduří břicho a má velikou hlavu, a jinde jest kost a kůže, taká nemoc se z pravidla odhání takto: Jde se na hřbitov a tam z devíti hrobů natrhá se po hrsti trávy; z té se udělá devět koupelí, přidrobí se do koupele kůrka chleba, a pak před východem slunka po 9 pátkův u řezníka na vážce se má dítě vážit; jestli ho přibývá, tak je dobře.

Někdy bývají ty s o u c h o t y p s í, a tu krom toho koupání musí se přivolat pes a dá se mu žrát, a z toho žrádla rychle dítě se krmí, a tím se mu pomůže.

Nepomůže-li tento prostředek, pak nezbývá leda jeti do Sedlišť u Frýdku, tam je bába zaklínačka. Ta postaví dítě pod kolnou k jistému sloupu dřevěnému a ve výšce toho dítěte udělá ve sloupu díru, pak dítěti ostříhá nehty a kousek vlasů ustřihne, a to strčí do té díry. Pak žehná dítě i sloup a říká jakási slova.

Jak to nepomůže — jistá smrt a hrob.

Na koho se chytá b a b í l é t o, bude šťasten.

Mají-li maminka delší prst u palce než tatínek, tak p o r o u č e j í v domě maminka.

Když je v dědině svatba, a zároveň leží žena na m a r á c h, umře spíše nevěsta než ženich; je-li mrtvý muž, odzvoní dříve ženichovi.

Obyčejně u ř e k n o u lidé se srostlým obočím. Byl-li někdo uřknut, ať rychle běží na hůru za komín a tam se utře na tváři obrubem vlastní košile.

Digitized by Google

Rozsévá-li hospodář zboží a opomenutím zůstane-li záhonek prázdný — to značí do roka smrt.

Umře-li někdo ve stavení, tak první noc po pohřebě dá se nakrojený pecen chleba na stůl a nůž k němu, a ten mrtvý si jistě přijde ukrojit toho chleba.

Jak nesou mrtvého ze světnice, nechť se třikrát truhlou o prah zavadí, pak nepřijde strašit.

Některé hospodyně, když přijde někdo po klekání večer na mléko, omočí v mléce palec a v jizbě na kamnech udělají jím křížek, aby neuškodil.

Aby se oheň nešířil, vynese se díže, na ni se položí kopist, na tuto pecen chleba a plamen dále nemůže.

Hoří-li některé stavení a je-li dobytek ve stáji, musíme napřed na vidlích hnoje odhodit z chléva, pak půjde rád ven.

Při první vyháňce na pastvu dávají kravám na chvost červené lunty — od úroků.

Když prší a slunce svítí, čarodějnice tlukou máslo.

Po štědrovečerní hostině děvčata rychle zametají světnici a smetí běží vysypat na křižovatku. Tam lehnou na zem a poslouchají zvuky. Z které strany zvuk některého řemeslníka uslyší, z té dostanou ženicha-řemeslníka.

Zahrahou-li se z posvěceného plecovníka kosti do louky, krtci neryjí.

* * *

Když se zapřahají koně, zbožný pacholek nazvedne klobouk, požehná zem křížem řka: „Vjó, s Pánem Bohem!“

Kráva po otelení se svěceným kadidlem okuřuje, ze svěcené soli a zelí připraví se jí nápoj a ten pokrytý loktuší zanese se do chléva.

* * *

Vleze-li kravíři kráva do škody, upozorňuje jej druhý:

„Hádala bába hádala, aby se Frantovi škoda nestala,
bo jak se stane, Franta dostane.“

Kravíři na sebe helekují:

„Hoja, hojó. Straka na kule,
jak se ti tam pase Mišulkův Jakube! Hoja, hojó!“

„Hoja, hojó! Straka na osyce,
a mi se tu pase dobře převelice. Hoja, hojó!“

Digitized by Google

Kravířova smutná píseň:

Paste se mi, krávy moje,
nedali mi nic na pole,
ani sýra ani másla,
kterak by se kráva pásla?

Paste se vy, krávy moje,
nedali mi nic na pole,
jenom trošku kobzolí,
a včil mně z nich břuch bolí.

* * *

Jaký mlynář — taký mlýn,
jaký pasák — také stádo.

* * *

Co je to:
Přes bránky — hospodáři na plánky? (Ježek.)

Stojí mládeneček v širém poli,
jest oditý v kapišoli;
na hlavě má strupeček,
a v něm plno zrneček. (Mák.)

* * *

Náš Jan rozbil žbán,
koupil jiný — za maliny,
přišel domů s pláčem,
mama ho karbáčem,
a tata zas šňurů,
ať jidě za Jurů,

a Jura ho štětkou,
ať jidě za tětkou,
a tětka ho ocasem,
ať jidě za časem,
a čas ho rohem,
ať jidě s Pánem Bohem!

III. Starosvětské písničky.*)

1. Aj, Lysá Hora, zelená hora.

Aj, Lysá Hora, zelená hora,
a z pod té horečky cosi na mě volá,
a z pod té horečky cosi na mě volá.

Aj, volá Hanička moja,
přijď Janíčku ke mně, sama jsem je doma.

A baji že sama žádného nění,
kaj se podělo, moje potěšení?

*) Písně pocházejí z Ostravice u Frýdlantu, rukopis napsala r. 1893 zpěvačka dosud živá. Písně doručil mi dp. Ant. Nevřala, koop. v Kelči. Škoda, že pro jiné zaměstnání a churavost nebylo mi možno nápěv opatřiti; snad druhý bude šťastnější. K vůli usnadnění podávám texty.

Digitized by Google

Šak kdybys byl přišel, jak měsíček vyšel,
byla by jsem ti dala za klobouček višeň.
Za klobouček višeň, do kapce kadlátek,
do pravé ručičky vyšívaný šátek.

2. Zatoč se slunečko.

Zatoč se slunečko za vršek javorový,
plakala děvuška, že ju hlava bolí.
Nebolí ji hlava, ale bolá oči,
že se nevyspala pro synečka v noci.
Rozmarýn, rozmarýn, zelený rozmarýn,
já se ti děvuško na něho povalím.
Ach poval se poval, jenom ho nepolam,
bo každý reveček koštuje mě tolar.
Vybírala sobě mezi chasníkami,
jako lesní ptáček mezi malinami.
Vybírla sobě, až sobě přebrala,
takže tu nejhorší malinu dostala.

3. Súsedova dcerko, vydávej se!

Súsedova dcerko, vydávej se!
Na moje ženění, moje potěšení, nespuščaj se, nespuščaj se.
A šak bych se ráda vydávala,
kdyby mi mamička — siva holubička — syna dala, syna dala.
Ale že mi ona syna nědá,
že jsem já je ešče černooké děvče, hrubě mladá, hrubě mladá.
Drobná ďatělinko rozvíjaj se,
na moje ženění, moje potěšení, nespuščaj se, nespuščaj se!
Kolem Ostravice teče voda,
napij se jí, moja děvuško rozmilá, jak je dobrá, jak je dobrá.
Už jsem se napila, už jí mám dost,
děkuji ti, milý synečku rozmilý, za upřímnost, za upřímnost.

4. Přes vodu, koničky, přes vodu.

Přes vodu, koničky, přes vodu,
zve mě moje milá na shodu.
Zopytejte se jí, mamo moja,
je-li ona zdravá jako já.

Digitized by Google

Ale ješče zdravší jako ty,
má fěrtůšek zlatem vyšitý.
A kdo jí ho zlatem vyšíval,
neboť já jsem doma nebýval?

Koupím ti, má milá, domeček,
za ten tvůj zelený věneček;
v tom domečku budeš vyšívat,
a já budu k tobě chodívat.

A co bys ty ke mně chodíval,
vždyť jsem já chudobná a ty pán;
a až bys si mě za ženu vzal,
pak bys mi chudobu vyčítal.

Po čem to, má milá, poznáváš,
že mě tak za pána uznáváš?
Po vraném koníčku, po vraném,
a po sedelečku červeném.

5. **Nadarmo, synečku, nadarmo k nám chodiš.**

Nadarmo, synečku, nadarmo k nám chodíš,
svoje nožky lámeš, bo mě nědostaneš.

Nadarmo, synečku, tvůj koníček řehce,
vždyť mě můj tatíček tobě dáti nechce.

Tobě dáti nechce, za jiným mě nuti,
a já zaň nepůjdu, bo já nemám chuti.

Za koho chuti němám, toho si nevezmu,
raděj tak zůstanu sloužit Pánu Bohu.

Pánu Bohu slúžit na modlitbách stále,
tobě, můj synečku, tobě dávám vale!

Vale tobě dávám, za všecko děkuji,
z lásky ti vinšuji: hledej sobě jiné.

O šak také půjdu, jiné hledat budu,
a na tebe, děvče, Boha sprošat budu.

Kdyby jsem věděla, kaj budu přebývat,
já bych tam chodila lavice umývat.

Kdyby jsem věděla, kaj budu nevěstú,
dala bych vydláždit kole domu cestu.

Digitized by Google

Kolem domu cestu, aby byla hladká,
aby mi nelála synečkova matka.
Synečkova matka, ona ráda laje,
ona má jazýček z tvrdého ocele.

6. Či sú to koně, co se tu pasú.

Čí sú to koně, co se tu pasú v té zelené dubině?
Moje, synku, moje, co jsem vychovala, zakel jsi byl na vojně.
Aj, řehtej, řehtej, můj koníčku vraný, přes to pole jedúce,
aby uslyšela galánečka moja, u okénka sedúce.
Aby uslyšela, aji zaplakala o koníčka vraného,
ne tak o koníčka, ale o synečka, o synečka švarného.
Ty koníčku sivý, nebuď tak truchlivý, nebudě tě zimovat,
půjdem do Čeladné, tam je děvče švarné, budu si je namlúvat.
Sednu na koníčka, oblapím tatíčka, oni mi ho musí dat.
Dajú, synku, dajú, až ho vychovajú, ale musíš počekat.
Ty, synečku mladý, zažívej té rady, zanech toho ženění;
oženíš se jednou, tvoje líčka zblednou, krása se ti promění.
Ty, synečku mladý, zažívej té rady, kontribuci musíš dát;
nedáš-li jí jednou, do želez tě vezmou, lidé se ti budú smát.

7.

Drumta, drumta, drumta po ní,
sú tam jabka na jabloni,
sú tam velké aji malé
na Čeladné dívky staré.

V Ostravici mlaďušinké,
majú hubky slaďušinké,
jak jich synek zokoštuje,
čtyři týdně cukerkuje.

8. Páslo děvča, páslo koně.

Páslo*) děvča, páslo koně
při té Ostravické vodě,
přišel k němu synek zdola,
zajal mu koníčky do dvora.

Dal mu za ně tři tolary,
jeden velký a dva maly.
Tu máš, děvča, za ty koně,
přijdu já dneska večír k tobě.

Cheš-li ty k nám chodívati,
musíš po tichu stúpati;
moje mamka tiše spává,
na mě dobrý pozor si dává.

Vstávej, starý, s postele,
cosi je při naší dceře.
Starý s postele vyskočil,
synečeк okénkem vyskočil.

Jak vyskočil, si zavýskal,
svojí milé ruku stiskal;
S Pánem Bohem, moje milá,
nejsi už panenka poctivá.

A kdo též to jakživ slyšel,
aby kámen po vodě šel,
kámen po vodě šel,
měsíček od západu vyšel.

*) Podobná u Sušila na str. 167.

Digitized by Google

Utrhni to pérko z páva,
a hoď ho ty do Dunaja;
a esi ti spadne do dna
budeš ty toho vínka hodna.

9. Teskno je mně teskno.

Teskno je mi teskno, ale nevím po kem,
po švarným synečku, co je za potokem.
Co je za potokem a mezi vodami,
žáden člověk neví, co je mezi námi.
Mezi námi je to, že se máme nechat,
— — — — — — — — — — —
Teskno jest mi teskno na mojím srdečku,
jak by mi ho svázal hedbávnou šnurečkú.
Hedbávná šnurečka, ona je tenúčká,
ona se mi vřeže do mého srdečka.
Stromečku dubový stojiš na závadě,
nevidím milého chodit po zahradě.
Pověz mi, má milá, proč tě hlava bolí,
pošlu ti na líky až do hapateky.
Co je mi synečku, po tvojích drahých líčkách,
Když mi nesmí viset ocásky v pentličkách.
Pentla v ocásečku, na hlavě vitý věnec,
a ty sobě myslíš, že jsi ty mládenec.

10. U súseda dcerky majú.

U súseda*) dcerky majú,
roboty jim nedávajú;
a když přijde pátek anebo sobota,
ony se pytajú „Kaj bude muzika?“
A tam u muziky to se obracujú,
staré matky doma samy spoklusajú.

11. Čí je to políčko nězorané?

Čí je to políčko**) nězorané?
Mojího synečka zanedbané.
Proč jsi to políčko nepooral?
Vždyť jsem ti synáčku, přikazoval.

*) Podobná u Sušila na str. 534.—535.
**) U Sušila podobná na str. 371.

Digitized by Google

Pooral, tatíčku, ale málo,
vždyť se mi kolečko polámalo.
Když se ti zlámalo, měl's dat spravit,
s hezkými děvčaty se nebavit.
Co mě tak tatíčku nerád máte,
vy mě již od sebe vyháňáte.
Nevyháňajte mě, já půjdu sám,
sedna na koníčka budu husar.
Až nezaplatíte kontribuci,
to já k vám přijdu na eksekuci.
A až pojedete na frešpony,
budu já milovat hezké panny.

11. Na Huchvaldském zámku.

Na Huchvaldském zámku,
tam já mám galánku;
já ju dobře znám,
šak já ju dobře znám,
pokud já ju v rukou mám.
Ale ja ju z ruky pustím,
potěš mě Bůh sám,
potěš mně Bůh s nebe,
že já musím od tebe,
večer kver pucovat,
ráno mašírovat — zrovna do pole.

12. Naše Maryna černé nohy má.

Naša Maryna černé nohy má,
ona vždycky pláče, že se nevydá.
Vydáš se, Marynko, ale ni letos,
jenom děvče moje, Pána Boha pros.

Už jsem tě, synečku, davno ptala,
abys ty mně koupil šněrovadla,
červené, zelené od svršku do zemč,
jak jsem sama.

Tobě se synečku ještě nechce,
jak jsem já nyní hezké děvče.
komu se nelíbím, nech za mnou nechodí,
nech mě nechce.

Digitized by Google

Kdyby jsem věděla, že budeš můj,
darovala bych ti prstének svůj,
od stříbra od zlata, jeho podstata,
synečku můj!

13. Už je malá chvilka do dne.

Už je malá chvilenka do dne,
pojď, má milá, vyprovoď mne;
a už je malučká chvilečka,
do toho bílého ranîčka.

Já bych tě vyprovodila,
kdyby mamka nebránila,
ale že mamička zbraňuje,
co moje srdečko miluje.

O nech mě chceš nebo nechceš,
však ty též nejsi mládenec,
však ty též nejsi mládenec,
bo's mi shodil s mojí hlavy můj věnec.

Neshodil jsem, není pravda,
Shodilas ho do Dunaja,
až do Dunajíčka, do moře,
kdo ti z toho, má děvečko, pomůže?

Nepomůže žáden jinší,
jenom ten můj nejmilejší;
vem si to na svoje svědomí,
dy si mi sliboval hory doly!

14. U súseda stoja dva duby.

U súseda stoja dva duby,
vrykají tam na nich holubi.

A co vy, holubci, vrykáte,
vy už tu Františky nemáte?

A ona tam pláče pod lipkú,
syneček se vodí s muzičkú.

Včile ty, Františko, včile plač,
nechtěla's mamičky posluchať.

Posluchala jsi jich nebo ni,
anebo to ludé smysleli?

Bo jsou včile ludé takoví,
oni to povědá, co není?

Aj, dubku, dubku, dubečku!
Škoda tebe bylo, synečku!

Aj, že jsi se ty oženil,
ty jsi svoji krásu proměnil.

Digitized by Google

Aj, lípo, lípo, lípečko!
Škoda tebe bylo, děvečko!
Aj, že jsi se ty vydala,
a tak svoji krásu prodala.

15. Proto jsem k vám, muzikanti.

Proto jsem k vám, muzikanti,
proto jsem k vám přistúpil.
aby jsem si svoji mysl i své srdce potěšil.
jak vám zpívám, tak mi hrejte, holadra, holadra,
na mně pilně pozor dejte, drumdajdam, drumdajda.

Vás pantáto s panímámou, já vás prosím velice,
abyste mi dovolil jít k té vaší dcerušce;
abyste mi dovolili, holadra, holadra,
a my si ji vzíti dali, drumdajdam atd.

Přeušlechtilý mládenče, to se státi nemůže,
naše dcerka ještě mladá nezasluhuje muže;
chceš-li na ni rok čekati, holadra, holadra,
za rok se to může státi, drumdajdum atd.

Bůhví, kde já za rok budu, kde budu mít procházku,
a jak já tě nedostanu, malovaný obrázku;
jak děvčete nedostanu, holadra, holadra,
pod husary hned zaberu, drumdajdam atd.

16. Kole naši chalúpky.

Kole naší chalúpky
letí zajíc malutký;
já ti pravím, chyť mi ho,
dám ti krejcar za něho.

17. Žeň na pastvu do bučiny.

Žeň na pastvu do bučiny,
kde jest mnoho ostružiny,
žeň na pastvu časně z rána,
bude husťúčká smetana.
A když já též budu starý,
budu se dívat na mary.
V své nemoci věza,
pošlete mi pro kněza,
bych se mohl vyzpovídat,
staré kousky vypovídat,
abych dostal rozřešení,
abych došel též spasení.

Digitized by Google

Však ty's býval šibal dobrý,
při zeleném hájku strojný.
Navštěvoval jsi faráře,
bral jsi, co bylo na faře;
každý kostel jsi raboval,
hodně peněz naschovával.

Pochovejtež mně v hájíčku,
v tom přemilém mi rájíčku.
Na hrob dejte mi kříž,
a na kříž tento opis:
Tu leží Jura*) Bačův,
o nějž Valaši plaču.

IV. Pohádky.

Farářovy boty.

Šli cestou dva pocestní a uzřeli naproti přicházeti velebného pána, jemuž se z daleka boty bleštily jako ze stříbra.

„Víš co", pravil z nich jeden, „připravme faráře o ty boty, však má doma ještě druhé."

„Ale jak", schvaloval návrh druhý.

„Víš co? Počneme se prát a velebný pán se nás jistě zeptá, proč se bijem. Ty řekneš, že jsme se dali do bitky proto, že jsme se přeli, u které nohy má šest prstů."

Když pan farář přišel k nim, tázal se, proč se bijí. Navedený odpověděl:

„Skrz nich, velebný pane."

„Co, proč?"

„Proto, že já jsem pravil, že mají u pravé nohy šest prstů a tento že ne; tak jsme se kole toho hádali, až jsme se zbili."

„No, skrze mne se nemusíte bit, můžete se přesvědčit, co a jak."

Vyzuli jeden bot a počítali a napočítali pět prstů.

„No tak vidíte, že těch prstů jen pět."

„Ale, velebný pane, já jsem pravil u pravé nohy."

Též u pravé napočítali pět.

„Já jsem ti říkal, že má velebný pán jenom pět prstů u každé nohy, tu máš za to a bác ho botem.

Druhý, popadna druhý bot, žene se za prvním, aby mu vrátil, co dostal, ale ten letí s větrem o závod do lesa, kdež brzo oba zmizeli.

Velebný pán stoje bos teprv tomu porozuměl, že se nejednalo o prsty, ale o boty.

*) Píseň tato týká se Juráše, známého zbujníka. Podobnou našel jsem i v Pr. Slezsku, již před časem otiskl »Opavský Týdenník.«

Digitized by Google

Švec zloděj.

Byl jeden švec chudobný. Najednou vyhrál v lutryji sto rýnských. Jak je vyhrál, přemýšlel, co by za ně koupil. Koupil si kůži.

Blízko ševce byl zámek hraběcí.

Švec přibil si kůži na plot naproti zámku a vzal nůž, uřezal kus kože a utíkal. Hrabě se na něj díval a myslil si: „Co to ševčisko blázní?“ šel k němu a ptal se ho: „Co to děláš, ševče?“

„Učím se na zloděje, a již umím.“

„Když umíš krást“, pravil hrabě, „ukradni v městě rabína, zavři mi ho do mého chlívka, dám ti pět set dukátů!“

„Proč pak ne?“ odpověděl švec.

Koupil si plachtu až po zem a měch a šel do židovské modlitebny; tam porozžíhal všecky svíčky a šel k oltáři.

Rabín vida kostel osvětlený, chvátal dovnitř, co tam jest.

Ustrnul. U oltáře anděl.

„Anděle Boží, co žádáš?“ nejpokorněji prosil ševce.

Otec Abraham mně poslal, abych tě donesl do jeho lůna.“

S radostí skočil rabín do nastrčeného měcha, a švec s chutí žida smyčil do hraběcího chlívka.

Rozumí se, že švec-zlodej dostal slíbenou odměnu.

Na Lysé Hoře zvonec, již je té pohádce konec!

Nový plášť.

Byl jeden král a on chtěl míti nový plášť. Dal zavolati všecky tkalce, který by uměl nejpěkněji tkáti. Přišli též dva tkalci a ti se hlásili, že utkají taký plášť z hedvábí, že kdo je hloupý, jej neuvidí.

Král se zaradoval, dal jim množství hedvábí a tkalci tkali plášť. Již tkali několik měsíců, dobře se měli a na veřtatu nic nebylo. Lidé se chodili dívat na ten zázrak, ale nic neviděli; též přišel sám král a rovněž nic nespatřil.

Tu pravil sám k sobě: „Též jsem hloupý jako moji podanní.“

Zeptal se tkalců, jsou-li již hotovi a když řekli, že jsou, dobře jim zaplatil, a oni s penězi i s hedvábím odešli.

Digitized by Google

Za krátký čas dal je král zavolati, aby mu utkali taký plášť, aby jej každý viděl.

Tkalci pravili, že takového neumějí tkát.

Král tomu porozuměl, a dal je zavřít. V žaláři jsou ještě, jestli neumřeli.

Digitized by Google

Slezští rodáci v českém písemnictví.

Ph. st. JOS. STYPA.

(Pokračování.)

Jsme tedy na rozhraní sedmnáctého a osmnáctého věku! Jako minule probral jsem celou řadu náboženských spisovatelů, tak i tuto začíti či vlastně pokračovati musím jimi.

Vedle Hiršmencla, posledně uvedeného, jest nejplodnějším **Bohumír Hynek Bilovský z Hlučína** (též Gottfried Josef).

Školního vzdělání nabyl u Jezuitů (zajisté v Opavě) a vstoupiv do jejich řádu roku 1692*) na kněžství vysvěcen byl. R. 1695 od nich vystoupil a stal se děkanem v Písku. Kázání jeho byla velmi oblíbená. Kdykoliv kázal, hrnul se lid do kostela, že ani prostor vnitřní nestačoval a k oknům lavice a žebříky přistavovány. Zvláštní je příkrosti proti řádu, jejž opustil. Jednou, byv od jezuitů pozván do Breznice, v kázání tak bouřlivě horlil na jejich chytrost, nárůřivost a nekázanost, že vyšed z kostela nechtěl se s nimi ani setkati, nýbrž rychle vsedl na vůz a do Čimelic ujel. Kázání to dlouho se v knihovně děkanské chovalo na památku. Dokud byl v Písku, obyčej míval v kostele nábožné hry dávati, ku kterým se lid velikým davem sbíhal. *(Sl. N. I)* Přes to všecko nepodařilo se mu získati si přízně trvalé mezi měšťany. Jalif se ho z rozličných neslušností viniti, až se r. 1791 děkanství vzdal a na Moravu ušel. Zde mu s počátku dána administrace v Kahovicích, pak r. 1702 fara letovická. V Letovicích zůstal do r- 1708, načež stal se farářem v Slatěnicích. Tam 7. prosince 1725 život svůj dokonal *(Wolný I.-*

*) Též se uvádí letopočet 1672

Digitized by Google

1 a 2, II.-2). Mimo české spisy, samá skoro kázání, vydal dvojí sepsání latinské, totiž sapphickou báseň: „Stella nova Sarcander" (Olom. 1703) a „Zodiacus Sarcandrius" (Olom. 1712), jež věnoval věnoval cís. Karlu VI. *(D'Elvert LG. 97, 119.)*

České jeho spisky, jichž jest 14, jsou tyto:

1. Nový Cherubin, t. j. sv. Ignacius. Vyšlo 1695 (Jir. Ruk. I.) nebo 1659 (Ig. H.)

2. První a nový farář sv. Josef. Spis vyšel r. 1696 (Sl. N. I.) a jedná o důstojnosti stavu kněžského. Dedikován jest arcib. hr. Brennerovi.

3. „Ecclesiasticus cherub" t. j. církevní cherubín, aneb „slawný a stálý w ohni a mukách wiry a sw. zpovědi zástupce Jan Sarkander, děkan balešovský . . ." Vyd. v Brně u Mart. Alžb. Synápowy r. 1703 v 8°. A.-C. kromě předmluvy.

Je to život Jana Sarkandra r. 1620 mučeného v šatlavě v Olomouci od kacířů. — Je to báseň o strofách čtyřveršových, jejíž začátek jest:

Do Moravy přicházím k Tobě, Jene Boží,
v Olomouci nacházím Tě u matky Boží;
Sarkander, Tvé jméno, dávno zvelebeno
po světě se množí.

4. Rogus incombustus seu Sarkander. Vyšlo v Brně r. 1705. (Kázání? Boček.)

5. Vexillum salutis, t. j. praporec spasení, sv. Kříž. V Ol. 1709 (Sl. N. I.). Ded. magistrátu a obci města Prostějova.

6. Putování náboženské k sv. Cyrillu a Strachotě; v Ol. 1709 v 8°.

7. Siclus sanktuarii nebo švestka duchovní sv. Liboriovi v Moravě na Jesenci oběrou položená, to jest šestero ne tak kázání. V Olom. 1703 poprvé, ded. Hugovi Bartlicovi, opatu Zabrdovskému. Podruhé vydána tamtéž r. 1713 u Ign. Rosenburka.

8. Cygnea cantio, česky: Hlas duchovní labutě; to jsou kázání nedělní a sváteční skrze celý advent. Vydáno v Brně u Jak. M. Svobody 1720 ve 4°, pak v Olomouci u J. Ad. Avingena 1720 též ve 4°.

9. Cantator cignus funeris ipse sui . . . opět „hlas duchovní labutě"; avšak jsou to kázání od sv. Ducha až po dobu adventní. Dedikováno Bened. Böhnischovi, opatu hradištskému.

10. Doctrina christiana animabus inservitura (chron. 1721), křesťanské cvičení dušim k spasení, potěšení a k naučení způsobené a pilně složené (chronog. 1721). V Holomúcu u Avingena ve 4° mimo titul a dedikaci na str. 101 (na konci). Znovu pak v Brně u Svobody 1720. Dedikováno sv. Janu Nepomuckému a Ja-

Digitized by Google

novi Sark., kteréžto latinské věnování obsahuje 9 listů a tištěno jest v Olomouci. Jsou to duchovní cvičení od neděle I. po 3 králích až po neděli II. po devítníku; A-Z 2.

11. Doctrina et veritas justis animabus pernecessaria.. pars posterior a pentecoste; stran 521 mimo „index". Formát 4°.

12. Pia quadragesima... Ježíš Nazarétský, král židovský, světa Spasitel; to je první postní uvážení duši, křesťanské utěšení platné a velmi užitečné (chronog. 1721); stran 99 mimo index 6 listový. V Opavě 1721.

13. Passio D. N. J. C.... druhé rozvážení postní bolestné Matce pro náležitou outrpnost... Stran 195. V Opavě 1721.

14. Coelum vivum etc.; nebe svatosvaté atd. Kázání sváteční ke cti a slávě nejsvětější rodičky Boží a všech milých vyvolených atd. Tištěno v Opavě u Václava Šindlera „anno quo electus est sanctissimus pontifex Benediktus" r. 1724 (kdy zvolen byl papežem Benediktus). Formát kvartový, listů 510; cena těchto kázání jest prostřední.

Několik poznámek uvedu z jeho kázání, které měl o novém roce 1724:

Průpověď jeho jest: „Nazváno jméno jeho Ježíš." Přístup následuje tento: „Requiem aeternam dona ei Domine. Odpočinutí věčné dej mu (t. j. roku předešlému) Pane, a světlo věčné svět jemu. Requiescat in pace, ať odpočívá v pokoji se všemi svými zemřelými rok 1723., rok starý, jenž dnes asi před desíti hodinami, právě in puncto o půl noci poslední konec vzal: cursum consummavit! Kdožby se nadál, že tak náhle umře atd." Potom chválí dále ten rok, že p. Boha nerozhněval, ale dokládá, že neví, zdaliž mu někdo rozhřešení dal, a zdali poslední pomázání dostal atd. Obsah toho kázání je: „V tom jménu Ježíš dosti lékařství." Nemyslí však, jak by se kdo domnívati mohl, mravného lékařství duše, nýbrž lékařství ve vlastním smyslu: proti ráně šípové, proti hlizám, moru a j.

K Bílovskému druží se dále **Jan Brhel** (též Brhal nebo Birhel), jak se sám v matrice jaktarské podepsal. Narozen byl ve Zbyslavicích. Vysvěcen byl r. 1714. V polovici července r. 1715 stal se kaplanem v Prostějově, kde byl 4 léta 17 dní, od 2. srpna r. 1719 byl farářem ve Studené, od 21. května 1721 v Jaktaři a od r. 1730 farářem v Prostějově, téměř jednohlasně zvoleným, kde r. 1753 zemřel.*) Nebyl sice žádným obzvláštním spisovatelem, ale v době 18. století, v době to úpadku české literatury, napsal kázání tak jasného a živého výkladu, že bychom snad marně dnes co podobného hledali. Že mluva, jakou píše, jeví úpadek řeči spisovné, toho vinu nese ovšem tehdejší doba. Kázání toto napsal z vděčnosti k občanům prostějovským, kteří „o to", aby jej za faráře dostali,

*) V Jaktaři byl r. 1726 kmotrem Petru Pavlu, synu Filipika z Jaktaře a manželky Anny, rozené Šobrové.

Digitized by Google

dle jeho slov dedikačních „tak pracně, jak horlivě pečovali, což i skutečně dovedli". Kázání toto pak r. 1734 „k potěše skrze vytištění na světlo vydal". Název jeho jest:

Jan jménem i skutkem . . . atd. Měl ho roku 1731 v oktáv sv. Jana Křtitele, kdy Prostějovští opětně slavili památku prohlášení sv. Jana Nepomuckého za svatého. Na titulním listě nazývá se phil. mag., Ss. Theologiae Baccalaureus Formatus (dokonalý). Vyšlo kázání to v Olomouci u Hirnle ve foliovém formátu r. 1732. (Podrobnosti o „kázání" uvedeném viz V. M. Op. 3. 26/8.)

Řadu spisovatelů, kteří náboženskou látku katolickou si obrali za úkol spracovávati a lidu podávati, ukončím Laštovkou.

Frant. Xav. Tomáš Laštovka (též Laštůvka) narozen v Hlučíně. Roku 1720 stal se farářem v Rudikově, načež 1726 děkanem v Uh. Hradišti. Roku 1746 učinil záměnu s farářem Jaroměřickým, ale jeda tam, roznemohl se cestou a zemřel v Brně 14. února 1747 (jinde zase 1748).

Přeložil Wilhelma Stanihursta S. J. čtvrtý článek víry katolické: „Trpěl pod Pontským Pilátem . . ." obšírně vyložený a skrz 12 let na postním kázání každý čtvrtek předložený. V Trnavě v impr. akad. r. 1748 ve 4°.

Po těchto katolických spisovatelích sluší mi uvésti posledního slezského spisovatele a hlasatele českobratrského **Jana Liberdu.**

Tento emigrant a pietista český narodil se r. 1701 v Těšíně (dle Jir.) — u Ant. Rybičky chybně „narozen ku konci 17. století v Čechách — a pocházel z rodičů horlivě přes všechna pronásledování se přiznávajících k víře bratrské.

Studoval v Halle a stal se pak učitelem ve svém rodišti docela se oddav službě církevní. Po vydání svého „Klíče Davidova" (9. října 1725) povolán byl od Henryky Sofie z Gerstorfu za duchovního správce do Velkého Hennersdorfu na panství gerštorfském, kam se r. 1726 odebral. Tu zjednal si také obliby šířením svých pietistických názorů, že celé okolí docházelo k němu na kázání, jako z Hradecka, Smiřicka a Opočenska, ano až ze Žitavy se hrnuli sem posluchači. Tito ač byli Luteráni — ovšem z potřeby, přece v nitru svém cítili se a přiznávali se k bratrské jednotě. Když tedy podle bratrského způsobu bohoslužby začal Liberda konati, opouštěli své kazatele Jarého a Vodičku a neděli s neděle pod vůdcovstvím Martina Kopeckého hrnuli se do Hennerdsorfu. Hennersdorf rostl očividně, utvořila se kolonie tu, zásedlek „Schönbrunn" zvaný. Rozradostněn Liberda nad zdarem svého hlásání počal přijímati za posluchače své i exulanty gebhardorfské, drážďanské a žitavské a zapomínal toho, že překročuje meze zákona. Úspěch Liberdův počal záhy býti trnem v oku okolním farářům, ano i městské radě žitavské a pánům „z Gersdorfu". Spatřovali všichni v obřadném jednání Liberdově kalvínství a nějaký Václav Klugar, katolický farář na Opočensku vydal r. 1746 „katechismus se zvláštním

Digitized by Google

zřetelem k naukám pietistů, kde tyto se rozcházejí od katolictví a přidal k tomu zprávu o počátku jejich r. 1732. Tu uslyšeli Liberdovci, že král pruský Fridrich Vilém rozšiřuje Berlín rád by je tam přijal, i odebrali se k návrhu Liberdovu čeští exulanti z Hennersdorfu, Gerlachsheimu a Žitavy počtem asi 500 duší do hlavního města pruského r. 1732. v Chocebuzi došla jich zpráva, že konečného povolení od pruské vlády dosud nemají, a tudíž se někteří zpět navrátili, ostatní však přece do Berlína dorazili.

Zde usazeni od krále v 38 stavením ve Friedrichstrasse a l. 1735—37 vystavěn jim i kostel zvaný Betlemem. Liberda však s nimi nežil. Byl totiž 1732 na zpáteční cestě ze Švéd a Berlína v Hennersdorfě uvězněn, obviněn z buřičství a zavezen do Drážďan, odtud na Königstein, potom do Waldheimu. Teprvé 1737 podařilo se mu utéci odtud a přišel do Berlína, kde místo jeho zastával Petrmann. Osada Liberdova zatím exulanty z Gerlachsheimu, usazenými v Rixdorfě téhož roku značně zmohutněla, ale zároveň pobouřena byla vzájemnými různicemi, takže ani Liberda nedovedl jich zdolati.

Když Bedřich II. 1741 s vojskem táhl do Čech, táhli Berlínští vystěhovalci čeští s ním a mohli si pod ochranou vojska pruského zanechané ve vlasti věci odnésti a vyhledati (na újmu Rakouska přece Prusko vždy hledí); při tom vyslal Bedřich kazatele Jana Liberdu, by všechny tajné evangelíky — potomky to českých vystěhovalců, kteří tajně ve víře své zůstávali v XVII. a XVIII. století, vyzval ku přestěhování a slíbil jim svobodu náboženskou i osobní; na pomoc pak mu dal 6 mužů. Tito pak s Liberdou do Hradce Králové se vypravili a oznamovali Čechům, by přišli do Hradce, chtějí-li slyšeti evang. kněze. — Druhý svátek vánoční byl již Liberda u pana Tichého v Hradci. Na to brzy když své poslání sdělil princi Leopoldovi a generálovi Kalksteinovi, odjel do Slezska hledat příležitostná místa pro vystěhovalce; nalezl pak místa v Münsterberku. Vrátil se do Hradce, budoucím vystěhovalcům dal podepsati a zpečetiti průvodní listy Kalksteinem a vymohl jim též okamžité stěhování. S prvními Čechy-vystěhovalci, jel sám Liberda a na půl cestě do Münsterberku ve vsi Vyserově (Rückerts) zjednal hospodu, kam by mohli Čechové obilí a jiné své věci voziti. První projeli dobře, ale druzí již v Náchodě zastaveni byli primasem, vymlouvajícím se na nedostatečnost glejtů a rozkaz krajského úřadu. Přes veškeré nesnáze a za pomocí Kalksteina přece se stěhovati mohli a sváženi obilí a jiné věci do jmenované hospody — než na velkou noc zpustošili a pokradli tam vše zloději — škody na 2500 zl. Liberda jel tedy ke Kalkšteinovi žádat o vojenskou stráž — než marně. Zloději přišli tedy po druhé — 3 z nich byli pak oběšeni. Na 2000 Čechů celkem se vystěhovalo do Münsterberku, kde založil českou církev. (Mat. Servus: O východu Čechů z vlasti — rkp. z Berlínské církve — Srv. rkp. v M. Č. od Dr. M. A. Přibila.)

Brzy pak museli mnoho nouze a nesnází snášeti, zvláště když Liberda, jenž na útraty královské sice z Berlína opět je navštívil,

Digitized by Google

ale těžce nemocen se vrátiv, o ně pečovati nemohl. Ano krátce na to přišlo z Berlína psaní, že Jan Liberda 9. srpna 1742 zemřel. Po něm stal se berlínským kazatelem Ondřej Mecher, luterský kazatel v Teltoně, již druhdy před Liberdou, před r. 1737 bývalý kazatel berlínský.

Z toho vidíme tedy, že ani po uprchnutí ze žaláře Liberda nevzdal se svých kazatelských cest po Čechách, kde rozšiřoval i knihy náboženské. Na těchto cestách upadal v nejednu svízel a obtíž a záhy se vyprávělo mezi lidem o dobrodružstvích Liberdových.

V tomhle vyrovnal se úplně, ne-li předčil svého vrstevníka Václ. Kleycha (či Gleycha) z Lažan (nar. 1678), který již 1705 pro své „čtenářství" musel prchnout s manželkou a 2 dítkami na zádech do Žitavy, kde o vydávání českých knih pokusil se r. 1708 v tiskárně Mich. Hartmanna a Kristiana Strenela. Ve formátě „špalíčkovém" tiskl tam knihy a rozšiřoval je cestuje po Čechách a Moravě, potají ovšem, dále po Uhrách a Slezsku, kde v Těšíně — a proto tato malá zmínka — dovoleno mu bylo prodávati knihy na hřbitově kol evangelického kostela. Získal si cestou veliké známosti s duchovními evangelickými jako Janem Muthanem v Těšíně, kterému zmínku věnoval (k tomu D. Kmanovi a Sam. Michaelidesovi) ve svém „evangelickém kancoinálu", kde je i mnoho písní našeho Třanovského, a v druhém vydání jeho si opět na něho vzpomněl. Na cestách světem konečně v Necpalech v Uhrách zastižen byl smrtí r. 1757, přeživ našeho Liberdu o 15 let téměř.

Spisy Liberdovy jsou pak tyto:

„*A καὶ Ω*" (počátek a konec) čili „klíč Davidův", k otevření pokladů království božího v tajemství skrytých. Byla to kniha obsahu mysticko-polemického, jíž zvláště na Hradecku, Smiřicku a Opočensku takové hnutí způsobil, že úřady musely násilně zakročiti proti „pietismu" a mnoho, celkem 130 osob (32 „starších" a 98 „spolubratří") bylo uvrženo 27. září 1732 do vězení. Pobloudilí „spolubratří" po vyšetřování byli propuštěni, ostatní pak, zvaní „starší a v bludu svém zatvrzelí" odsouzeni byli k žaláři a veřejné práci na několik měsíců, z něhož propuštěni byli teprve, když trest odpykali a k víře katolické se přidali — ovšem zase jenom na oko. Souvěká zpráva praví, že takto „oheň bludu kacířského zase udušen, jejíž pověstný Jan Liberda, mistr nové pietistické církve hennersdorfské skrze knihu svou: „Klíč Davidův" a podobné k ní spisy a falešné proroky a vyslance své rozfoukal."

Knížka tato je zpěvník dle německé předlohy zpracovaný a vyšla v Loubně 1725, 27, 29, 31 a v Berlíně 1732 a 1735 — tedy v 10 letech 6 vydání.

Harfa nová na hoře Sion, rovněž přeloženo z němčiny. Vyšlo v Loubně 1732 a 1735.

Nový zákon se žaltářem (žalmy) z bible králické. Vyšlo v Loubně 1730.

Digitized by Google

„Písně vyvoleným sem i tam rozptýleným českého národa“ *(Klíč Koniášův II. 65 a 109.)*

Pietismus Liberdův je seslaben vlivy praktického českobratrství: boha poznáváme z přírody, ale poznání to nestačí ke spasení, je třeba zjevení. Nestačí však ani znalost zjevení, nejsem-li jím osvícen, obnoven a ospravedlněn. Osvěcuje člověka písmo svaté a modlitba („Zjevení Kristovo v nás“), obnovuje či zrozuje znova písmo sv. a křest, ospravedlňuje boží milosrdenství a zásluhy Kristovy. Dobré skutky člověka nemohou nikdy ospravedlnit, neboť nejsou jeho, jsou „dílo boží v něm“. Ospravedlnění je nepřipočítávání nám hříchů. Tak řečené dobré svědomí, jež se ohlíží, je-li člověk lepší než druhý, jak bývá v církvi i evangalické, vede člověka k zatracení. Je to pouhé dílo přirození, snad od ďábla pocházející. *(O. N. S. XV. 1017.)*

Po vypočtení těchto spisovatelů látek náboženských přistoupím krátce k pisatelům jiného druhu; jsou to historik Šíp, učitel Novák a lékař, případně i zvěrolékař Pop, kterými skončím té doby své pojednání o slezském písemnictví českém.

Karel Josef Šip nar. dne 5. března 1751 ve Frýdku. Studoval gymnasium v Příboře, v Holomouci pod Frant. Tesánkem filosofii, stal se filosofiie doktorem a bohosloví bakalářem. Roku 1774 posvěcen na kněžství. Postupoval v hodnostech, až r. 1806 povýšen na jenerální vikářství diécese Vratislavské. Muž tento, nad jiné učený, zabýval se především dějepisem; nejdříve sepsal dějiny kostela ve Vápence u Frýdku, potom časem vydal historicko-statický místopis knížectví Těšínského. Tento spis vydán jest okolo r. 1812 v Těšíně u Procházky jazykem, jak tehda bylo zvykem, německým.

Josef Novák z Velké Polomě nar. 14. září r. 1756. Prvního vzdělání a přípravy pro gymnasium nabyl u kaplana Polomského Frant. Strohalma (snad byl z Kateřinek). Potom se odebral na gymnasium opavské, kde pobyl od r. 1770—76; posledního roku, kdy začali premianty podělovati památným penízem, dostalo se mu premia nejprvnějšího.

Novák nešel však ve studiích dále, nýbrž dal se na učitelství; proto vstoupil na Opavskou přípravnu. Po odbytém kursu dostalo se mu hned místa za druhého učitele při hlavní škole v Těšíně. Zde naučil se polsky, a obzvláště češtinou se zanášel, jíž i privátně učil.

Toho času začalo všeobecné bažení po němčině, kteréž se nemálo podporovalo školami normálními, i bylo učení to za Marie Terezie kamenem vší moudrosti. Novák, jsa učitelem nad jiné vzdělaným a znalcem jak latiny tak řečtiny, vyučoval děti způsobem rozumným; proto také učení takové valně usnadnil. Z té příčiny dostalo se mu od studijní komise r. 1780 pochvaly a on ustanoven takřka za zkušebného komisara při polských kandidátech. Roku 1782 dostal se na normálku do Opavy. Byltě učitelem horlivým, protož v Těšíně mimo svou školu děvčata též ve svém příbytku vyučoval po 2 léta a takto založil školu dívčí.

Digitized by Google

Jeho spisy jsou tyto: Ruční knížka pro Čechy, Moravce a Slováky, kteří německé řeči nejsnadnějším praktickým způsobem vynaučiti se chtějí.“ V Opavě 1780. Druhé jeho něm. knížce „Prakticko-theoretické mluvnici německočeské a českoněmecké“*) dostalo se dvou vydání v Opavě i v Holomouci r. 1808. Třetí jeho spis jest „Německá abeceda“, vydaná v Brně r. 1792.

Josef Alois Pop nar. 1757 ve Štrenplovci. Na šlechtictví povýšen r. 1795 s přídomkem „z Poppenheimu“. Tento muž z nízkého rodu pocházeje, nabyl přece nejen důstojenství vysokého, ale též zároveň šlechtictví. Narodil se 25. srpna r. 1757 z matky rozené Padvovské. Tento Padvovský, našeho Popa děd, byl vyšším důstojníkem dobrovolného sboru ve válce Pruské. Čím otec Popův na Štremplovci byl, nemůžeme povědĕti.

Svá studia gymnasijní odbyl v Opavě a napotom byl na vysokých školách vídeňských, kdež se věnoval lékařství. Když ještě na vysokých školách byl, zastával úřad tlumočníka českého a polského ve špitále gumpendorfském r. 1778 a 1779.

Roku 1783 povýšen byl na doktora medeciny.

Téhož roku napsal ke svému povýšení na doktora latinskou disertaci čili rozmluvu o kolice:

„Disertatio inauguralis medico-practica de Colica tam in genere quam in specie cum adnexis thesibus medicopracticis. Vindobonae typis Cristiani Frid. Wappleri 1783. (Rozmluva slavnostná (k slavnosti doktorské) lékařskopraktická o kolice vůbec i zvlášť, s některými thesemi (zásadami) lékařskopraktickými. Ve Vídni tiskem Krist. Frid. Wapplera 1783.)“

Hned potom stal se lékařem kláštera Broumovského v Čechách a konečně r. 1786 okresním fysikem v Těšínsku.

Tento muž byl lidumil, že ho nebylo druhého, všude a všude přispíval pomocí svou, nejen k bohatým chodil, aby si dal zaplatiti, nýbrž obzvláště i když všeobecné morové nemoci panovaly, k lidu chudobnému docházel, zdarma léčil a chudým přečasto i léky zdarma dával. Stejnou pomocí přispíval i ve vojenských nemocnicích.

A maje na zřeteli všeobecné dobro, sám vyučoval babictví a babkám i své nástroje lékařské dával.

Maje na paměti obzvláště lid, z něhož pošel, přihlížel též ke zvířecím nemocem a lid, jak by se spravovati měl, poučoval.

Z této lidumilné snahy pošlo také jeho dílo, kteréž českým jazykem vydal pod názvem „Kniha o pádech a nakažlivých nemocech dobytka“. V Brně 1783. Přeložil latinské přednášky svého professora Volsteina (tenkráte na gymnasiích i vy-

*) »Praktisch theoretische deutsch-böhmische und böhmisch-deutsche Sprachlehre.«

Digitized by Google

sokých školách latinsky se učilo): „Opera veterinaria ex praelectionibus atque opere celeberrimi Viri atque Professoris publici Volstein sedulo congesta pro gente rurali continuo lece pecorum afflictu, in idioma bohemicum versa.“ V Brně vytištěna u Jana Sylvestra Siedlera. (Překlad: „Díla skotoléčitelská z přednášek a důmyslu proslulého muže a professora veřejného Volsteina pilně sestavená pro lid selský morem dobytka pořád stížený, na řeč českou přeložená.“) K tomu spisu jest přidáno pojednání o prašivosti a chování ovec, o podvodech ovčáků a o sněti v obilí. Tento spis potom jest přeložen na němčinu.

V Těšíně oženil se, pojav za manželku dceru tamějšího purkmistra Vebra. Děti měl tři: syny Aloisa a Jana, dceru Teresu.

Pro jeho zásluhy všeobecně platné a uznané, a zřením také k tomu, že jeho děd byl důstojníkem, povýšen byl na šlechtictví s přídomkem „z Poppenheimu“. Jeho šlechtický erb byl štít, od levé ruky k pravé nakloněný, rozdělen ve dví. Na jedné půli v červeném poli kříž patriarchální, na druhém, modrém, bílá lilie.

Kdy zemřel, není známo; r. 1810 ještě žil.

Obrátíme-li pozornost zpět na celé století právě projednané, ano i dále až k válce třicetileté, jakou charakteristiku podáme v celé té době? Až na nepatrné výjimky můžeme směle se Stránským odpověděti:

„Předkové naši o jazyka svého ozdobení, uhlazení, rozšíření a dochování potomstvu snažně a šťastně pečovali, ano by se nezanedbával, zákonem vyhověli. Ale jak oni o jeho vzdělání a v přirozené čistotě zachování starostlivi byli: tak tento věk v jeho kalení, nešváření, umalení a zadání věčné nepaměti jest nestydatý. Neboť jakož za zlé nepokládají přemnozí, aniž nezdolným mnějí býti v mateřském jazyku k smíchu chybně mluvit, tak ozdobno a utěšeno ve snách soudí k českému lidu co nejhojněji cize mluviti. Sedlská domněním jejich jsou ústa i péro všeliké, kteréžby cizích mluvení způsobů nahrnutých odránkami až k nechutenství se nezaneslo. K uhájení se před těmito jazyko-smělci a kazičechy ne jednoho bychom opravdu potřebovali Čechové Vally a Linacra.“

A není divu také, uvážíme-li poměry v našem národě. Náš národ nejcitelněji nesl následky války třicetileté. Zde bojoval a padl; byl vyháněn zákonem, vojskem. Nejlepší synové národa, ti, kteří byli víry batrské, kteří se ve školách jejich tak dokonale vzdělávali, ti prchali, byli vypuzováni — a cizina je přijala. Usazovali se v Berlíně, Lešně (Komenský), zakládali nové vsi jako Herrnhut, ve Slezsku kolonie Husinec, Velký a Malý Tábor, Friedrichův Hradec. Zde žili, věrni jsouce tradicím svých otců; jen čas je pozměnil, pomalu totiž ztráceli — řeč, národnost.

Čechové pozbyli i své šlechty a takto naše krásná mateřština, která po královských dvorech se rozléhala, považována za cizí a vypuzena též, vypuzena do chatrč selských, nazvána selskou mluvou.

Digitized by Google

Čeština byla vypuzována z úřadu, české zápisy desk zemských na Slezsku končí r. 1744, české zápisy v opavských matrikách končí r. 1629, kdy 6. květnem úplně vymřely. Později pak úplně i ze všech škol byla vytisknuta čeština.

Jen ještě některé kurendy, cirkuláře, patenty, kalendáře německo-české tiskl Václav Šindler, tiskař opavský ve století 18. Po Šindlerovi vydával knihtiskař Josef Gabriel některé české spisky jako: „Tabule srovnávací staroslezské míry a váhy proti Vídeňským a jich cenám“ a „Slabikář český a jiní počátkové“ a podobné 2 knížky obsahu čistě náboženského.

Zmínky zasluhují ještě „Alvarus“ latinsko-česko-německý, vytištěný v Nise před r. 1766, učebné to knihy škol jesuitských a Novákova „ruční knížka pro Čechy, Moravce a Slováky“, o níž jsem se už zmínil, vydané 1789, jsouc jediným českým dílem, které z knihtiskárny Jos. Trasslera, nástupce Gabrielova v Opavě vyšlo.

Digitized by Google

Hrstka frází a slov z dialektu na Opavsku.

Sebral V. HAUER.

Materiál k této práci mi daly rozhovory s lidmi rozličného stavu, potom výroky žáků a úlohy jejich. Žáci pracujíce volně o daném thematu, hledali pro myšlenky své formu a našli ji v úslovích dialektu svého. A zvláštností syntaktických především jsem si všímal. Stalo se však nezřídka, že v úlohách našel jsem slovo neobvyklé v dialektu, ale známé v sousedních krajinách. Na příklad slovo *zapřičiniti* je známo v polštině i ve slovenštině. Užili-li tohoto slova žáci z Těšínska, museli už tak neb onak slovo to slyšeti. Jest tu zřejmý důkaz, jak se slova šíří z krajiny do krajiny. Věty s tímto slovesem zněly: Vzdělanost u jižních národů zapřičinilo moře; rozdíly mezi Krameriem a Veleslavínem zapřičiněny jsou povahou doby. Podobně se to má se slovesem *píleti*: Příkladů vynikajících mužů máme píleti; pílíce ducha a vývoje řeči české; abychom k vyššímu cíli píleli. Že by se říkalo: „zuby mu *umdlely* po kyselém ovoci", nikdo dosud mi nepotvrdil, ale jeden žák z Pustkovce tak pravil, a nemohu vysvětliti užití toho slova jinak, než způsobem nahoře uvedeným. Těchto slov nezařadil jsem do této sbírky. Za to jsem pojal do ní fráze některé za neobvyklé uznané, ale které jsem slyšel od osoby starší, bez vyššího vzdělání, o jejímž původu slezském nelze pochybovati. Od ní slyšel jsem na př.: Darmo všeckeho jest, následovati na někoho, haňby něda na něho, a několik jiných frází.

Dle pramenů jsou doklady jednak ve znění dialektickém, jednak v řeči spisovné, i může každý, komu na tom záleží, dle toho jakož i z obsahu příkladů poznati, které příklady jsem nasbíral z úloh žáků. Dbal jsem, abych neopakoval věcí, které už Bartoš ve své Dialektologii I. zaznamenal, ač není vyloučena možnost, že opakování jsem se neubránil; kde příklady připouštějí ještě jiný význam slov než je u Bartoše, taková slova aneb pro která jsem měl více příkladů, do této sbírky je[illegible] vzal.

Digitized by Google

Jména.

Bzik, bzum, bzumec, bzumca: ty rozumiš bzik takym věcam, bzumca tomu rozumiš.

Čahly, ťahly: pradlo je čahle = vlhké; padne-li na hrsti obilí rosa, říká se: je to ťahle, čahle.

Dodržitel, dodržitelka statku: spolumajetníci se synem.

Furtka, furtna: dvířka, sáhající jen do polovice dveří domu.

Garb i garba: maso je z garby, je take tuhe; to je take maso, co najvěc na gulaš beru.

Hambalek: to je hambalkuv (překážejících věcí); jsou-li v cestě díry a stává se nebezpečnou, praví se: nechuď tam, su tam hambalky; věci mluvené, jimž nikdo nevěří: něvěř, su to hambalky.

Hospodář plur. nom. hospodáře: to su statni hospodaře.

Hrdlo: ústí mlynářské strouhy do řeky.

Hybký -á -é: v Praze sem měla hybke nohy.

Chrastavý -a -é: žaby už něni su dobre, su take chrastave.

Jinakša: chodí jinakša (žena těhotná).

Kabela, gen. kabele, lok. v kabeli; též kobela.

Kapsa, gen. kapse, lok. v kapsi: daj si prohlednuť kapše. A když ji pozdvihli, do kapse jest sahla, dva kusy dukatu těm mladencum dala.

Kamplik demin. od kampel: v kampliku su kapři.

Karbica: krabice.

Korunka demin. od koruna kůra: házeli po mně korunkami (třískem).

Kšica: dlouhé vlasy napřed. Ostřihatě vlasy, ale ta kšica tu muši byť.

Lékař, nom. pl. lékaře: nejvýtečnější lékaře nepomohli.

Lichy: lichy šat = tenký, sedřený.

Lub'any tanec.

Mařec, gen. marca: březen.

Mocný: chlop mocny = silný; polévka mocna; přiza je mocna, je k něroztrhaňú; hrnky mocne; živnost mocně zavodí a věnuje (smlouva svatební 1759).

Nadarmý: chtěje zabrániti nadarmé krveprolití, poslal k Lotharovi.

Nejchvályhodnější.

Nězgrajny: neobratný.

Okružka, okruží: útroby.

Obhledy: šel na obhledy, na námluvy; ten člověk má ešče obhledy (posoudí, uzná to).

Odyzd = odjezd: deň před odyzdem.

Obśevek = co se osívá na kraji pole.

Oplety: su to Němci a maju s nim oplet (= opletání, dost starostí věnují).

Prosty: idu prosto (= přímo).

Pozadek = obilí zadina.

Rmut = kaše zbylá po převaření másla.

Sluza, sluze, plur. sluze.

Snažny, snažnučky = čistý, bělounký: ve svatek vše se snažne vezme.

Spyn = stvol v peří, *spyni* neutr. kolekt. špičky od peří, *spyňak* — podhlavec naplněný spyním.

Spravčí fem. = spravcová.

Střenek = násada u sekery i motyky.

Světlošky = svatojanské mušky.

Syp = sypek: peří se dava do sypu.

Šaleny: šalena je hodně ta žena (nemá rozum).

Šastnutý měchem = hloupý.

Štich: to synčisko je syrove, na matku šticha něda; ona šticha něda na něho (nedopustí na něj).

Digitized by Google

Tramparyje: dělam im tramparyje (nepohodlí).
Tvrdý: robě ukradli 26 rynskych, když chtěla platit, byla cela tvrda; ten synek je na pivo cely tvrdy (divý po pivě).
Uhodek: dal knížeti malý úhodek.
Ušlumpany = ucouraný: ta dźecka su cele ušlumpane, učumpane.
Vyměna pro tu samu ženu na gruntě (výměnek).
Zamruzgany: si zamruzgany, jak sam ďabel (černý v tváři).
Zapařka - zápražka, pražení, jíška.
Zaplech: nebudu žadny zaplech dělat (překážet)?
Zapřelec = odrodilec (Loděnice).
Zbytečny: popršelo enem na mračiznu, dole je sucho v řepě, je *zbytečne* sucho (= nadbytečné, přílišné).
Židlo - pramen.
Žitný: mám pole všecka v žitném klasu (pěkném, slibujícím úrodu, — nadučitel z Raduně).
Živnost - živobytí, strava: ja vam dam živnost; čtyře studenti daju tu živnost, paty na *rozervu* (= čtyři dají živobytí, pátý při tom se už též nají).

Kratší tvary náměstek osobních pozbývají povahy příklonek a kladou se i na počátku věty. Bartoš v „Dialektologii I." tuto zvláštnost uvádí jen u *se, si,* a u slovesa *sem.* Ku příkladům jeho však přidány budtež i tyto: mi přáli; mi věř! ti přáli, láskou k tobě lnuli; já pracuji, mi přeje celý svět; často tobě způsobí radost, ne mi; sobě prospěješ, ne mi; člověk co má, mu postačuje, by se uživil; radosti lahodí srdci člověka, ho občerstvují a posilňují; ho nevede rozvaha; ho za to si vážili; která dívka věnec uvila a ho na kříž dala; aby mu byl nápomocen a mu žehnal; hledí slávu jeho umenšiti, mu v jeho postavení škoditi; když se ho někdo tázal, co učiní, mu odpověděl; co měl z domu, mu starší pobrali; letí-li dvě koule proti sobě, se srazí a síla jejich se ruší.

Slovesa.

I. třída:

Hnésť: těsto hnésť, lakomec hnětě peníze, mora hnětě člověka.
Ist. idu, iděš: člověk něvi, kdy se mu co sendě.
Přast, přadu, přaděš.
Rostu, rostl i rustl: jak sem urust větši, včil sem ešče horši.
Třasu, třaśeš: slivy třasu žerďu, neb kameny, stromem třepaju; žimum se třepat.
Dmu, dmeš, dme, imper. dmi; druhý tvar: dmuju, dmuješ, dmuje: tu dme = je zde průvan; vítr dme i dmuje.
Rozejmouti: lužko se rozejme = rozebere; v témž význam v V. třídě: rozjimat neb rozimat: rozjimat knihu, rozjimat stroj.
Tnu: strom staty.
Dřet, dřit: dřu, dřeš atd., v V. tř. udirat: peří se dře; utíkati: udiral rychle, un dřel a smetal, až se za nim kuřilo; mě dře v nohach (= škube).
Hnit: ve vyhnitém dubě; kříž na polo zhnity.
Ožit: když ožili ti, které zabil (= obživli).
Směti jen v záporu: nesmim, nesmiš; na místě smím užívá

Digitized by Google

se *možu.*

Tleť, tlu, tleš, častěji: tlím, tlíš: násep tlí = doutná; dřivi tli. Jak se kuři, tak se kuří z Jurymyny komina, zatopila Jurymyna, zetlela ji peřina.

II. třída:

Brknuť, v V. tř. *brkať:* děvucha už tak někdy brkně (odpoví zlostně).

Čnuť: lidé nám vyčnu, že jsme si vinni své bídy.

Drapnuť: inžinyra si drapnu a ten da mi už něco spraviť.

Frunknuť, v V. tř. *frunkať* = házeti kamenim: frunkni na ptaka = hoď kamenem na ptáka.

Gabnuť: zgabło ti = selhalo ti; chcu, aby dal mazani, ale nědal ani pogabnuť na lico, jak to bolelo.

Hnuť: babička se nehla od vnoučat; by se uhli kruté zimě; pamatujme, abychom se každé překážce vyhli; když se to (t. j. pohovka) ohlo, vyskočila, div že nevykřikla; aby se zehla = sehnula.

Hutnuť = hltnout: Hanysku, hutni si = napij se; chlop květ z klasu zhutnul.

Hryznuť: dělníci v 10 hodin radi přihryznu, bo muśi pracovať; němyslela jsem, že pes psa zahryzně (zakousne); Hanys střihnul na myš, jak ju dopad, tak ju zhryz.

Kliznuť: ukliznuť na ledě.

Knuť = klnouti: proknu, prokneš; prokni, proknitě, proknul; v V. tř. proklinam, překlinam: zaknuty zamek = zakletý zámek; na, dyť bych tě muśil zaknut; abych nězaknul.

Okřehnuť: rostlina okřehla = okřála.

Kvitnuť: strom najprem kvitně, potem dava ovoce.

Lyknuť, polyknuť, vylyknuť: vylykl to = exhausit.

Mrznuť: mrazy obmrzly stopky listů.

Mrznuť = mrzeti se: dítěte nic neomrzne; chování jejich nás omrzlo; to je cely omrzlý; ale i to se mu omrzí.

Padnuť: pozor, abys se nědopad (nezklamal); to jsem se dopad; Olyntští byli od Atheňanů odpadnutí.

Pnuť, pnul, pla, plo: třetí otka pla se do výšky (pnula se).

Pľuvnuť, v V. tř. pluvať = plivnouti, plivati.

Pchnuť, pchať: na trnu třeba maličko se upchněš.

Zapřihnuť, zapřihať.

Řeknuť: děvčata se zřekla (= umluvila), že ji zapudí.

Řnuť, uřinať: předek je zeřnuty; pani praěla, aby tatiček vzal žilu a řnul ho.

Sběhnuť se: pranim by se šaty sběhly.

Šednuť: vzal kostku, aby si hodil, a kolik sedlo, tolik krejcarů dal.

Seknuť: sekli obilí (síkli, sekali).

Skyvnuť se = zdřimnouti si.

Snuť, usnuť: synek by snul, snul, až by usnul, pravila matka o nemocném, který pořád spal; němohu spat, však dnes jsem usla; ptáci již usli.

Steknuť, v V. tř. *stykať:* to mi něstekně, pravil muž, nemající drobných peněz nazpátek; už to jinak nětsteklo na rukavy, než jak su; deska na to stekně; z těch tří loket by rukávy něvystekly; 25 rynskych, 6 dětí, kaj se to ma stykať?

Šastnuť: ušastni kus = uraž, uřízni velký kus.

Digitized by Google

Škrabnuť, škrabať: stražnik chcel mě škrabnuť (chytiti) za sukně; stařička už k súdu něškrabali, bo nic něměli (Benešov v Prusku).

Škvrknuť se: maso vařením se škvrkně a něni to něž maly kusek; maso se zeškvrklo; přiškvrkně = připálí.

Vyšprtnuť: měli ho hned o zkoušce vyšprtnuť, nepřijímať do školy.

Zateknuť: nohy mi zatěknu, až zustanu ležeť.

Tisnuť = tisknouti: větr se do komína tisně; chléb je očisnuty od kurky (odtisknutý).

Dotknuť se: un se ho dotknul (= uhodil ho).

Trnuť nevysouvá *p*: od nešeňa mi rukla ztrpla, že sem ju něčula; jí-li někdo nezralé a kyselé ovoce, zuby mu ztrpnou (obyčejnější jest: má oskominy).

Tuhnuť: země je utuhlá i utuhnutá.

Tyknuť: poutník zatykl kyj, sv. Prokop zatykl hůl do země; tykl otku do země.

Umknuť se: dyby se oni umkli (odešli stranou), kupila bych lepši (lépe); umknuť něco s cesty. V V. třídě umykam i umkynam.

Umlknuť přechodně: tím hraním umlkla uplakanou Adlinku.

Viznuť, uviznuť = váznouti, uváznouti.

Zgybnuť: un zgybnul = zmizel, nikdo neví kam.

Zmiznuť: i její bolest zmizne; až všichni zmiznou.

Rožnuť: svěčka je rožnuta; častěji *rožihať*.

Ždurnuť, ždurať: každy jen ždurnuť do dveři, či su na ždurani dveře? Kvartáni jej vyždurli ze třídy, až padl; Sliva jej do hřbeta ždural.

III. třída:

Brunčeť = bručeti.

Frunčeť = fučeti: to tam frunčí.

Chrčeť = sípati od kašle.

Pochyběti: klad brzo pochybělo.

Prachněti: kosti prachněti začaly.

Srštěť i *srštiť*: z očí hněv srští.

Přetrpěť: pupava přetrpí překážky zimy.

Opoměť, zapoměť, zapomim, íš, zapoměl, imper. zapom, zapomtě i *zapum*: však zitra zapomi; kobzole nězapomtě; až konečně lidé na sliby zapomi; kostelík hlásá, aby lidé neopoměli býti statečni.

Škurčeť: od bolesti zubův ve hlavě a v uších škurči.

Škvrčeť: mastnota na ohni škvrčí (prská).

Zchrobačivěť: houby-li jedlé najdeme, máme je vzíti, jinak prý už nerostou a zchrobačiví.

IV. třída:

Časování jako v III. třídě: -im, -iš, splur. u neb a: hoňaci pes. Imperativ: modli se, modlitě se; jednoslab. v sing. s kmenem o: huď, huďte; rub, rubtě; huďtě to do peca, ja sem to tam hodila.

Bačiť, přebačiť: přebačil mu to = prominul, odpustil.

Baraniť = šiditi, namluviti nepravdu: tys mu toho nabaranil.

Cutiť, ocutiť: probuditi se a vstáti; *přecutiť še*: vytrhnouti se ze spaní a opět spáti; přecutil jsem se o 5. hodině.

Čepiť: čepicum mě začepili, čepec na hlavu vsadili.

Digitized by Google

Drobiť, drub, drubtě: zima vas drobí.

Chraniť, odchraniť, schraniť i schraňať: děti odchraní s ledu sníh a utvoří klouzačku; schraňal sníh s ledu ku břehu; všecko se mi schranilo = dříví s hromady sesypalo

Zvláštní jest sloveso *chloubit se;* ač není v dialektu lašském *ou,* přece co chvíli mluví tak žáci i dospělí; jeden učitel vesnický pravil mi: tím se nepochloubil. Studující v řeči pravil „chloubí se", ale napsáno měl „chlubí se".

Klesniť = klestiti: lišejník klesní ostatním rostlinám cestu.

Kluditʼ se, překlizatʼ se = stěhovati se: někdo se kludil do vrchu; překlidil se jinam.

Koliť: domluvala sem ji a tu hned kolila jednu tak a zase tak (mluvila všelijak); koli jako stara baba.

Krabiť = krabatým činiti: ma čelo okrabene (vráskovité, zamračené).

Krutiť: prádlo krutí = ždímá; bez chuti ani provazku neukruti; kdo ví, jak se to skruči (skončí).

Kšiť, kšim, kšiš = za vlasy tahám.

Skuřiť = utíkám, skuřil = utekl.

Laziť = choditi od domu k domu, po hospodách.

Leniť se nebo *peřiť se* = línati, pelichati.

Lʼepiť: nalep mu = nabij mu.

Lichvařiť: čtouce v jednáních jiných, naučíme se ku prospěchu svému i bližního jimi lichvařiti.

Marniť: léta svého života umarnili; marní život.

Mastiť: tys to vymaščil (špatně provedl).

Mělčiť, rozmělčiť hlínu, chléb (= rozmočiti).

Mluvit s cesty = pomateně mluviti; nemože náležitě vymluvit (koktá).

Mrazíti: omražené nohy (oznobené).

Odchylit okno = otevříti.

Odkloniti Čechy od Ladislava se snažil.

Osopuřit se na někoho = utrhnouti se na někoho, osopiti se.

Otočiť se: synek se mu otočil (protivil se); dyž ani jest nedostaně, to se muší člověk otočiť; synek se kaplanu otočil.

Popravit: dyž décka vycuďuje a pizne je, tož přindu a tak ju popraviu (uhodí po rameni).

Pospěšit = pospíšiti.

Pelešiť: obili na polu je větrem zpelešene.

Plichtiť se: Pražané se plichtili jednak k pánům, jednak k Táborům.

Podivočiť: děvucha je podivocena, jen hubum za vojakem.

Prazdnit se: řeka se prázdní ledu.

Přichodi k nám do domu.

Prostiť strom, železný prut (rovnati); vyprošč se = narovnej se; ščep se muší prostiť, je-li těnky.

Pyšiť se: v řece pýšila se štika svou bojovností, nepyš se = nepyšni se.

Radiť: un mu zle poradil; un ho přezradil; dočkaj enem, ja už ti poradim; nemuh tej robotě poradiť (nevěděl si rady, nezmohl), lekař chcel, aby byli doma při očkovaňu bravka, bo dyž chlopi bravkovi neporaďu, či mu dévuchy poraďu? (nic s ním nesvedou), nemohl ho zradit (koláč nemohl sníst), nevěděl si radiť; chlopa jsem poradila (potrestala); s doktorama neporadim vystačiť gehaltem; nevi mu rady = nic s ním

Digitized by Google

nesvedl. Když sem ja byl maly, nebylo mi rady, jak sem urust větši, včil sem ešce horši.

Revit: choť by revu (větevku z růže) dala, ja už to narevim (zasadím).

Robit: na tem nic nězarobim (nevydělám).

Rozpěstit = zhýčkati: un se pěšči = o tom, kdo mluví jako malé dítě, rozpěščeny = zhýčkaný, rozmazlený.

Sadit: už sadí kobzole: budeme sadit; růže sadíme jen k ozdobě.

Schodit: trava už schodi (vzchází).

Sklepit sklep = sklenouti.

Smistit: hrad byl prostraný, aby se tam za války mohlo smístiti mnoho lidu. Dal on (t. j. farář) mi obrázek, ale on je živý, dam ja ho do knížky, nesmístí se.

Smolit: smolim na ně (co mi po nich), Smolil bych na taku panenku.

Stavit na ptáky = líčiti.

Škvařit: Štěpanka se nězadrží a hned Ludvikovi co zaškvaří, dyž se učí.

Stěpit, štipit: zahradník pečuje o to, aby stromek naštěpil vzácnou revou, strom, jenž dobrou revou je naštěpen, dává chutné ovoce; novými, lepšími druhy naštěpovati strom; ospice ščipič = sázeti neštovice. Šel chlopeček na jarmareček, uštípil ho tam chrobáček.

Tchořit: potaji bráti obilí ze sýpky.

Teřit: stromy stářím zteřené (ztrouchnivělé).

Trudit: stařence natrudili pracu, že ji pleteni zastrčili.

Topit: čechmanem zas topi (čerti s ním šiji.)

Uhodit: kelko to uhodi? ptala se žena na cenu věci koupené.

Utreščit: ucho u hrnca utreščil (urazil).

Vděčit: nemá příčiny, zač by jinému vděčil; byli bychom nevděčni kdybychom se nechtěli odvděčiti tomu, jenž nás šatí.

Večeřit se: už se zas večeři (tmí se).

Vysnažit: obili se najprem vysnaži (ohrabováním se čistí), potem věje, drutuje (podsívá), pak přinde na burdak.

Zadyšit: zadyšim, nezadyš koně, koně zadyšene; sluha přiběh udyšeny. V V. tř. zadyšany.

Zaražený na řeč koktá.

Zatmit se: uvijajtě se, bo se zatmitě; už se zatminy (za tmy přijdeme).

Zavadit, viz zavadzat: po tem to zavadi, a není na to plac.

Zavistit: lidé jim závistili.

Zbojničit: vyzbojničil peníze.

Žitit: ničeho si nežitit (nepřáti), lakomec ničeho si nežití, nežití sobě z peněz ničeho, nepřeje jich jiným; kdo musí tělesně pracovat, ten se musí žitit, proto v 10 hodin dělníci rádi přihryznu.

V. třída.

Vzor dělati, snášeti.

Bajat: přinde dluho od kupca, vždy tam baja.

Blukat se: choditi sem tam.

Bulat: pobulali les; Karolina im pobulala chlopa ze sněhu.

Cundat se: něcundaj se po nocach.

Čachat prádlo: máchati, káleti po vyprání.

Čaňatať se: chlop už je tak stary a čaňata se (potácí se); opilý se čaňata (motá).

Čkat: ja enem čkam (škytám).

Udirat = iterat. od dřu: rychle ...ral, utíkal.

Digitized by Google

Dmuchať = dmucham do ohňa.
Ďobať: kury ďobaju.
Gajdať: na husle už zase gajdaju.
Hutať: ja, co slyšim, radši vše už pohutám.
Vyhybať se: věděl Rastislav, že křesťanskému lidu křesťanská víra se vyhýbala (neujímala se).
Jakať: měl jsem delši říkani a a nězajakal sem se (nezajíkl, nezakoktal); vyjakaj to přec!
Klechtať = míchati; zaklechtala zapařku do zela.
Překlizať se = přestěhovať se, viz kludiť se.
Krať = krájeti: kraju, kraješ, kral, krany: Chléb se musel kráti vždy rovně, protože při nerovném krání se pánu Bohu ukrajují nohy; když někdo zakrál nerovně, hleděla, aby se chléb rovně král; František zaprosil babičku, aby mu zakrála do kůrky; na to se daju jemně prokrane lemonky.
Kravam aš: to prý se zakrává Panu Bohu do paty.
Kulať nudle = váleti nudle.
Lykať: dobytče lykalo kobzole, jak velke byly.
Migať = mihati: světlo miga; miga se mu před očima; migaj (utíkaj); had migal; migal nohama jak cigan; ty migaj! ve hře na migačku (schovávačku) se tomu říká, kdo hledati má; V témž významu je *mžigať*; omigať = někoho do hola ostříhati, obehráti ve hře, ošiditi; namigať = vybíti někomu.
Vymětať kuty = kdo netančí; kaj si vymětal = kde jsi chodil? hladový vymětá.
Mišať: babička, když zamíšela a chléb do ruky brala, vždy jej požehnala; už mamy zamišano. V VI. tř. zamišovati.
Motať: zamotati, rozmotati uzel.
Mykať: hnouti, posmykať = posunovati.
Nadavať, cudovat, zlobiti se na někoho.
Nahaňať: sněhu nahání slunce do pláče.
Namitať: Karel IV. za hladu na mítal stavěti zeď přes Petřín (umínil si, navrhl).
Nemahať: kde člověk nemáhá, tam Bůh pomáhá.
Pamatať, pamatam, pamataj: už se počína pamatať: (omdlelý oživuje.
Pasať: opasany měchem; řetězi neb páskem někoho spásati. svázati; páskem spasat = též někoho biti páskem.
Plincať méně obyčejné než migať ve hře na schovávanou.
Plyvať, plyvam = plovati.
Přetrvávať zimu.
Ptať: toho že naptala za kmotra (požádala).
Říkať = modliti se: říkať za otce za matku; vyřikať: něvyřikaj se = *něvymykaj se* = nevymlouvej se.
Řinati iterat. od řnuti: jak Tataři uřinali křesťanům uši.
Sežívať: vdova žije z úroků a sežívání kapitalu na gruntě pojištěného (Vysvědčení nemajetnosti).
Spolehať: měšťané se spolehali, že mají málo, šlechtici se spolehali, že není žáden šťastný (tvrdili, byly si tím jisti).
Strkať: něchcu se mu do řememesla styrkať.
Stav'ati: nadobi bylo v kuchyni roztav'ane.
Stukať: všeci stukatě, přehnat vas přes polo (jste nemocni, vzdycháte); němocni stukaju.
Šmihať iter. od šmihnuť = švihati: nešmihaj koňa; méně známo *tinať*, *činať* = něčinaj ho.

Digitized by Google

Švadrat' méně známé než *čachat'*.
Umkynat viz uniknuť.
Utyskat' = bolest projeviti: un utyska; už mu utyska, kdo se něčeho přejedl, krká.
Uvijat' se = pospíšiti si.
Věšati: pověšajtě ty plachty, než budě noc.
Vrtat' vřetenem = příst vřetenem.
Vrzukat': už zas vrzuka (hraje na housle, vrzá);
Vymijat': to abych se jim vymijal (vyhýbal).
Zavadzat': vzdělanci říkají zavazeti: větev zavazela; parohy jelenu zavadzaly, v VI. tř.: ti synci pořad zavazuju (překážejí).
Zgřuncat, zgřunkat': silně kašlati
Žávat', ženci žávali kdysi.

Vzor tesati, teši.

Čaprať: čaprala se v studenej vodě a nachladila se; tu se na krku načapře vodum, to je zdrave; ja se načaprala vodum.
Crpať: co tak crpeš tu stravu a nědojiš, jak se patři; málo dojiti.
Hazať, hažu, hazal, něhaž i něhazaj.
Hřebať: jak može, hned se z postele hřebe; kuň hřebe; ešče se hřebe (hýbe).
Chrapať, pochrapať, imper. pochrap, častěji nepochrapaj = rozbiti. Pavlík to viděl pochrapané.
Chramať, chramu, eš, chramaj: býti chromým, napadati na nohu.
Klupať, imper. něklup i něklupaj: na silnici kameň klupať.
Knypať; bolko (míč) se hulkou knype (Kateřinky).
Krap'at: počalo pokrap'ať.
Kupať, kupu, kupeš = koupám.
Lizať: něoblizane těla = kdo se nenapraví.
Łepat, łopať: słopu, słepaj to, vysłepnut: nałepaj se = napij se (hlavně o dobytku), nałopal se = hodně se napil, nachlastal se.
Padať: snih padže.
Střebať, střebu, střebaj, vystřeb: střebaj tu polévku, maslem přestřebuju = lžící nabírám, polévám.
Sypať se: obilí se sype (metá).
Tytlat, tytlu i tytlam = mazati: něutytlaj se: pokažiti něco; tytle to = nedovede řádně pracovati. Tak i *popiplati* pracu = pokaziti.
Ožibať, ožibe, ožibalo: ožibe mě v nohy, ožibalo mě.
Zgřupať chrupat, když někdo něco tvrdého ji, zgřupe to.

Vzor brátі.

Brať: naš rechtor často nabere pod čepicu a němože učiť.
Slat s vysutým t = stláti: uslali lužko, lužko poslané.
Zvátі: tatika na sebe pozveš (když kdo zasluhuje trestu.)

Vzor hřáti.

Dit se, děju, podil se, poděl: lide su těple oditi (i oděti).
Hřit: hřeju, hřil: ja mu zahřeju (ja mu dám).
Šit', šeju, šil: obili zašite, pisek neošity (nepodsívaný).
Vit', věju, vij, vijtě, vil: obilí se věje.
Zrat: obilí dozraté i dozrané.

VI. třída.

Cudovať: ja sem mu cudoval (káral, huboval).
Bantovať = buditi: nesmíme tě bantovať.
Brstvovať, vrstvovať = skládati obilí ve stodole.

Digitized by Google

Hambalkovať: něhambalkuj = nědělaj kumšty a špasy, ať se ti nic nestaně.
Opadovať: květ se stromů opaduje.
Ožgarovať ovoce = posběrkovat, ovoce zanechané na stromech stloukati.
Pil'ovať: Klapetek piloval v práci (pospíchal).
Pilovať pilníkem železo.
Polovať: dělník mi pořad večer poluje (toulá se).
Pogabovať: Když mě něchceš něch tak, nebuděm se lechtať, nebuděm se pogabovať, nebudem se lechtať.
Schraňovať: my to pohrabem, un to musi schraňovať (dávati na hromadu).
Usilovať: když usilovali o vládu mezi sebou; radil mu, aby šel domů a usiloval se (přičiňoval se).
Uschopovať někoho = činiti někoho schopným.
Vachovať = hlídati, střežiti.
Vymizovať: předsevzetí dobrá vymizují, až se nám na ně nevzpomní.
Ztracovať: taktéž se hlas rolniček ztracuje.

Reflexiva.

Tu se doslechl král. Dítě se radovalo, když vidělo, že i tam hodují. Až se mu žíti omrzne; to se mu mrzí. Chyb si člověk neodvykne. Synové se poradili otce. Mena si stanul do loďky; jindy: až stanul před dům boháče. stanul před okno osvětlené. — Slované se břemena toho střásli. — Mládenec ve světě se nezestaral. — Už sem se tu zestaral. — Člověku se na Boha ani nevzpomní, při tom se jí vzpomnělo na jejího syna. — Vzpomnělo se mu, že na hoře oheň hore. — Udatny neustále postupuje, líný si pořád postává.

Rozličné zvláštnosti synlaktické.

Stromek *rovno* rostl. Ja *tvrdo* spať budu. Do *novo* vystavených domů. — *Srdečně* plakal, *hořko* plakal. — Študentum ve všeckym *byla vira*. — Studenti aby nemusili mříti *zimy*, chodili do městských domů (analogicky dle hlady mříti). — *Vítězně* přemohl nepřítele. — Věkové jako *bleskem uháněli*. — Běžel *boskem*. *Tichým duchem* mluvil — *Hlasem* plakali. — My jsme v kutku stali a *křikem* plakali. — Na listu růžovém přední listek zůstává *lichem*, ostatní jsou zpeřené. — *Buď tichem*. buď *ticho!* (mlčeti se neužívá). — Ja sem *si vinen;* sam *sobě* sem vinen; byt je *vám* vinen nemoci. — Vy jste *tomu příčina*, jak mě něma srdce boleť, když ji vidím s jinšima. — *Darmo všeckeho* bylo (vše bylo marné). — *Od kořeňa* uměti = důkladně uměti.

Předpony a pády předložkové.

Sloveso *dělati* spojeno s předponami má jako sloveso zaonačiti [nějak udělati] význam všeobecnosti a pravý význam jeho lze poznati teprve ze smyslu řeči: Něni to zpusobne, jak to bylo, tam byl cely *zadělany* (plíce měl zkažené); dam-li ho do jiné školy, též se mi tam *zadělá* (usouží); synku panuv něvi jak *obdělavať*, kdežto

Digitized by Google

synkuv chudych — , něni možno to přenésť (t. j. s bohatými se mazlí); potem smy se dověděli, jak je tym člověkem *obdělany* (očerněný); to abych se mu vymijal (vyhybal), nemožu ho zdraviť, dyž vím, jak sem jim *obdělany*; dyž děcko samotno je na ulici, to se tak *poděla* (pocuchá, umaže); nevezme pannu, ona by ju podělala (rozbila); taliř prstem *vydělal* (vylízal). — *Sdělati* něco dolů = sundati. *Oddělati* láhev (otevříti).

Předložky u jiných sloves:

Do: Nezavadil do něho. Když o buchtičky se děcka dohadují, Karolina podstrči pokryjemky buchtu Ludvikovi.

Na: Za to se štika na něho nahněvala. Bouře dle libosti s lodí nahrává. — Tribuni namlouvali lid k tomu, aby volbu zrušil. — Dyž mu domluvim, přecejky toho nazna. — Žaden na něho haňby něda (nepohaní). — Jak budu na mě nasledovať, přepadnu. — Ptáčkové radují se na novou vlast. — To sem se radovala na to. Každý se raduje na ten deň. Děti radovaly se na babičku. — Pročež jeden na druhého zmírati budum (úmrtím statek druhému připadne). — Ženil se na paničku z Prostějova. — Na vesno.

O: Děti plakaly o matku. — Sotva jsem se ráno obudil, přistoupím k oknu. — Nyní se bohudík ozdravuje. — Když se děti s babičkou oznali. S babičkou už se oznámil. Ja sem se s tym istym už oznal. — Začaly ji ohlížeti, ohlídaly její šaty. Loď se ohlíží před vyplutím. Ohlédli si Vyšehrad. — O muj rozmily Pepíčku, proč pak se na mě hněvaš? mezi lidmi mě omluvaš, že mě brzy zaněchaš.

Ob: Obrazil si nohu o kameň.

Od: Odučili se různým nezpůsobům. — Matka odprovodila syna hodný kus cesty. — Odmluvili jeden druhého, aby nešli na ples. Stryk mu ten úřad odmluvil. Jiří byl odmluven, aby nestudoval. — Ona jim to odkazala (odřekla).

Po: Koláčů pokoštovati, jader pokusiti. — Kniha mi pomokla, když jsem šel do školy. — Prosil, aby mu podaroval kuštek chleba. — Dítě podrobilo mu kousek chleba pozývalo vrabce na každodenní snídani. — Chodí po slunci. — Po přiky se dival. — Byl dychtiv po bohatství.

Pře: Šibal neb blázen sám se v řeči přeřekne. — Vojáci středem přetáhli. — Ja s nim přemluvim; dybys s nim přemluval.

Při: Lidé dospělí se přidivují (přihližejí) hrám dětským. — Cesty byly přisypané sněhem.

Se: Křičel ze sebum. Sám mluvil ze sebou. Ozdobení se sdělo z vroucího citu.

U: Kuřata nam uhynuly. — Staří Čechové byli obklopeni bojovnými národy, proto museli se ve své vlasti ubezpečiti. — Kdo ví, jak se ta věc uvině.

Vy: Ve Vánoce. — Ani se nevyhně z domu. — Všecko se vypřelo (zapřelo). Poustevník mu řekl, že vyzdraví, oblékne-li košili šťastného člověka. — Vytočili lůžko (obrátili, otočili.) — Vybyl bídu od sebe. — Vyvaliti les = svaliti, pokáceti.

Digitized by Google

Za: Básník měl úmysl zamlouvati vinu prvních rodičů (omlouvati). — Vino zaležene. Hrušky zahniličené. — Aby byliny nezarostly stromek. — Když kdo bolkem haže, to se zaženě. Já jsem se zahnal. — Zatanulo mu na mysli. — Divil se muž, že jsem tak daleko zašla (došla). — Pes zaskakuje kolem pána. — Každým rokem zaputoval k hrobu svého syna. — Zaprosil otce, aby mu dal. — Zabylo mu vrabca lito. — Un zabyl = omeškal se. — Un byl cely zapuchnuty.

Více předložek: Využila sněhu k dělání sněhulaka. — Zloděje, co našli, spopadali. Žádal, aby mnohe statky popředali mezi lid. — Kaj co měla, poprodala a panu Francovi dala.

Digitized by Google

Opavské Alpinum.

Jest tomu téměř 50 roků, co insbrucký professor a botanik Kerner založil při tamější universitní botanické zahradě zvláštní oddělení, zvané Alpinum. Jeho příkladu záhy následováno a tak během pozdějších let povstalo u nás v Rakousku sedm větších zahrad takých, a to nejen při zahradách botanických, nýbrž i na horách samých. Původně pěstovaly se v nich rostliny původu alpského, když však studium botaniky pokročilo, snášeny sem i rostliny s jiných hor a ostatních zemědílů. A nyní dosáhl počet alpských zahrad pomalu čísla 40, z nichž největší jest ve Švýcarsku na hoře Pilátu u Curychu.

K čemu třeba alpských zahrad?

Jako carové ruští a republika severoamerická zachránili před hrabivostí lidskou dva obry dutorožce, zubra a bisona, uzavřevše je do obor nesnadno přístupných, tak vidělo se, že třeba ujati se mnohé druhdy velmi hojné, nyní však již vzácnější rostliny a uvésti ji pod ochranu rozumného ošetřování.

Na tomto čistě hospodářském stanovisku vyvinulo se velmi záhy stanovisko vědecké: rostliny pod dozorem lidským vedené mají vědě podati světlo, jaké změny s nimi nastanou za daných podmínek, jakých proměn vůbec rostlinstvo prodělalo během dávných dob, než nastaly nynější tvary jeho a jiné.

Nikoli poslední příčinou byla zajisté i pohnutka esthetická.

Rostlinstvo horské, najmě z Alp, působí na každého zvláštním kouzlem. Již celkový vzrůst, podivuhodná barvitost květů, opojná vůně a mnoho jiného naplňuje každého přítele rostlin pravým obdivem.

I u nás ve Slezsku máme již dvě takové zahrádky: jednu v Jeseníku a druhou v Opavě. Tato založena spolkem přírodozpytců na jižním svahu „Ptačího vrchu“ ku poctě prvního čestného člena spolku, professora Urbana, rodáka příborského, jehož poprsí s věnováním krášlí zahrádku tu.

Maje za to, že mnohého zajímati bude, co as vzácného to naše „Alpinum“ chová, ustanovil jsem se, v několika řádcích obecenstvo

Digitized by Google

zdejší i cizí zahrádkou tou doprovoditi a je zvláště na vzácnější křoviny a stromky upozorniti.

Leží před námi na prostoře několika m² v polokruhu partie z Alp vápencových se svými skalami, bylinami, křovinami, ano i ledovci, čili lépe řečeno se zbytky po nich, morenami a bludnými kameny: ani bystřina horská zde nechybí. Od pomníku Urbanova táhnou se vlnovitě dvě pěšinky a končí se na úpatí po každé straně alpské krajiny. Ovšem, že tam v Alpách, neb na jiných horách, odkudž zde zástupci jsou, vypadá to poněkud jinak, ale na tak malé prostoře nelze jinak. Rostlinám zde pěstovaným daří se v celku dobře jsouce dobře opatrovány a hlídány.

A nyní po této procházce v dějinách „Alpina" můžeme již přikročiti k obchůzce samé. Začneme při horním konci.

Při samém kraji chodníku vítá nás krajan náš. starý náš známý, smrček, obyvatel nížin a hornatějších poloh; v Alpách stoupá do výše 1800 m, u nás v našem Jeseníku ve výšce 1460 m počíná již krněti. Několik jiných soujmenovců roztroušeno jest na okraj polokruhu a mezi ostatní vytrvalé byliny. — A nyní po krajním oblouku pěkně nahoru! Přijdeme k novému smrčku, za nímž krčí se jaksi nesměle stromek zeravům či thujám podobný. Zerav to však není. Prozrazují to jeho smáčknuté listy na spodní straně bíle skvrnité, ukázaly by nám to šišky, hrachovým zrnům podobné. Jest to cypřišek hrachonosný (Chamaecyparis pisifera Sieb. et. Zucc.). Vlast jeho jsou hory na ostrově Nipponu, odkud již dávno pro pěkný vzhled a tvrdé, vonné dřevo do našich sadů zaveden byl. Sousedem cypřišku po levé straně jest pěkný stromeček s jehlicemi světlozelenými, značně dlouhými a po 5 ve štětcích sestavenými; kůra zvláštního toho stromku jest hladká i ve věku dosti pokročilém. V ostatních sadech městských a v zahrádkách jednotlivců viděti pěkné statečné zástupce této severoamerické borovice, zvané vejmutovka (Pinus strobus L.). — A krok výše zase smrček, ale vzhledu nám neobvyklého. Těch větví jest na něm poměrně mnoho, jehličí jest kratší a čtyřhrané, šišky nemají tutéž délku, jako u našeho obyčejného. Patrně máme před sebou jiný druh a sice severoamerický smrk bílý (Picea alba Link.). O krok dále opět vejmutovka. za níž vypíná se svým stepilým vzrůstem a neobvykle dlouhými jehlami jakás prapodivná borovice, kterou v našich lesích nikde neuvidíme. Jest to vejmutovka asijská z pohoří Himalaja, zvaná vědecky Pinus excelsa L. Nyní následuje až do vrcholu polokrohu nad pomník Urbanův 6 nám již známých stromků a sice 3 smrčky bílé a 3 vejmutovky severoamerické.

A nyní prosím laskavého čtenáře, aby se obrátil, bychom povšimnouti si mohli ještě některých cizozemců mezi pokraj a pěšinku umístěných. Hned proti vejmutovce himalajské stojí jedle s jehličím tmavozeleným, na rubu dvěma bílými proužky znamenaným, jež však stojí dokola kolem větví. Toť severoamerická jedle Douglasova (Tsuga Douglasii Carr.), zaváděná nyní pro rychlý vzrůst i do našich lesů.

Asi krok v levo směrem ku pěšince choulí se k zemi jakýs keř, podle vzhledu nějaký jalovec; není to však náš obecný,

Digitized by Google

nýbrž druh zvaný nízký (Juniperus nana Willd), jehož domovina jsou kamenité stráně vyšších hor. Když již jsme při jalovci, všimněme si ještě jednoho druhu rodu toho, při samé pěšince pod stromkem tisovitým zasazeného. Vzrůstu jest jehlancovitého, konce větviček jsou vodorovně postaveny. V sadech pod „Ptačím vrchem“ na straně protější a před zimní hospodářskou školou u samé cesty viděti jest statečné zástupce tohoto jalovce virginského (Juniperus virginiana L.), tvořícího ve své vlasti, severní Americe, ještě celé dosti zachované lesy. Dřevem jeho nahnědlým a libovonným obkládají se vzácnější tužky a hotoví se krabice na jemnější doutníky.

Ještě jeden stromek s této strany zasluhuje povšimnutí; stojí proti první vejmutovce, již jsme výše popsali, a sluje jedle kanadská (Isuga canadensis Endl), podobná jehličím naší jedli, ale šiškami smrku. Vlast její jest severní Amerika, kdež pro výborné dřevo a olej, zvaný kanadský, jest v lesích hojně sázena.

Protější část zahrádky jest v celku stejnoměrně vysázena. Počínajíc zdola setkáváme se opět s naším smrčkem ve dvou kusech, pak střídají se na obvodě jedle bílá s vejmutovkou až asi do poloviny polokruhu, kdež vévodí jako na protějšku vejmutovka himalajská; odsud k vrcholu následuje jedle Douglasova, vejmutovka americká a dva smrčky. K pomníku choulí se opět jalovec nízký, pod nímž sestupují při pěšince čtyři jedle bílé. V prostředku vyniká cypřišek nutkajský (Chamaecyparis nutkaensis Spach.) s jedlí bílou a nejvýše umístěny jsou tři borovice horní čili kosodřeviny (Pinus montana Mill), jež jest také na první místo, zrovna pod pomník v poli prostředním ve dvou exemplářích jako typus pravé horské rostliny, postavena. Tuto borovici není tak obtížno poznati. Rozvětvujíc se hned od země bývá vzrůstu nízkého, zakrslého, větve hadovitě položené bývají zprohýbány a vystupují teprve na koncích. Na Alpách roste do výšky 2000 m; u nás v Jeseníku pěstuje se na úpatí Praděda v odrudě zvané kleč.

Pod kosodřevinou při pěšince zajímá nás ještě jeden keř. Jest to druh jalovců, zvaný klášterská chvojka (Juniperus sabina L.), rostoucí ve vyšších polohách Alp, Pyrenejí a na horách asijských. Jak za starověku, tak zvláště ve středověku byla pilně sázena pro účinky abortivné. Pod chvojkou vidět opět jalovec nízký, jemuž protějšek na druhé straně při pěšince činí známá nám již jedle Douglasova, pod níž znamenitě se vyjímá severoamerická jedle balsámová (Abies balsamea L.), skýtající mimo znamenité dřevo pravý a vlastní kanadský olej. Na protějšku zastavíme se ku konci u malého smrčku, nápadného jehličím žlutozeleným. Jest to pouhá odruda našeho obecného, zvaná Remontiova. Celá ostatní zbývající část středního pole ozdobena jest jednotlivými smrčky obecnými, mezi ostatní trvalé byliny zasazenými.

O rostlinách vytrvalých, mezi uvedené křoviny a stromky zasazených, možno ku konci jen stručně se zmíniti. Byly tu původně horské, zvláště alpské byliny, jež Alpinum krášlily; když pak nepovolaní navštěvovatelé prohřešili se proti jistému božskému přikázání, nezbylo než uprázdněná místa obsaditi tak, jak možno bylo. A tím

Digitized by Google

ocitá se zde mnohá rostlina, jejíž rodiče buď nebyly z daleka, neb pocházely z jiných flor. Platí to na př. o rozchodníku bílém (Sedum album L), skalním (S. rupestre L), ostrém 6 řadém (Sedum acre β) sexangulare L), divizně velkokvěté (Verbascum phlomoides L), prvosence (Primula elatior Jacq), vřesu (Calluna vulgaris Salisb), kapradí bodlavé (Aspidium aculeatum Döll. — Mimohorského původu jsou: trávnička mořská (Armeria maritima W.) pobřežní, náprstník nachový (Digitalis purpurea L) atlanský, vřes rudý (Erica carnea L) stepní, různé hvozdíky a j. — A konečně pravé horské bylinky jsou zejména tyto: mochna zlatá (Potentilla aurea L), plícník červený (Pulmonaria rubra Sch.) sibiřská, kamzičník rakouský (Doronicum austriacum L), lapponský mák (Papaver nudicaule L), americký Pentstemon úhledný (Pentstemon gracilis L), altajský lomikamen (Bergenia cordifolia), balkánský náprstník (Digitalis ferruginea Scop.), alpská čemeřice černá (Helleborus niger L), alpský pěnišník (Rhododendron ferrugineum L.), různé druhy pyrenejských lomikamenů Saxifraga 5 fida L) S. Andrewsii, ceratophylla), americká borůvka velkoplodá (Vaccinium macrocarpus L) a několik jiných.

T. SVĚRÁK.

Digitized by Google

Soupis samot, tratí atd. ze západního Slezska.

Podává ROBERT PARMA.

(Pokračování.)

O.

O b e c n í k, 1) obecní les u Martinova k Děhylovu; 2) obecní les u Vřesiny k Hýlovu; 3) obecní pastvisko u M. Lhoty ke Kr. Poli.

O b ě š e n ý d ů l, úval na hranicích Jilešovic, Chabičova a Dobroslavic.

O b o r a, les u Krás. Pole; O b o r a w i e s e n, louky od lázní k Melči; O b o r y, trať u Vel. Polomě.

O b r, kopec u Pusté Polomě k M. Lazcům.

O d e r ň á k, mlýn na Odře u Polánky.

O d l e s k a w a l d, les nad St. Vsí k Bravinnému.

O d m ě n a, les u M. Lazec.

O d m ě r a, trať v Brance podél Moravice ke Kylešovicům.

N a O d o m č e, z O d o m e č, v O d o m č o c h, padol sev.-vých. od Kr. Pole u říš. silnice.

O h a ň k a, myslivna a les u Přerovce; n a o h a ň c e, kus pole, zabíhajícího do lesa, v Hrabství, Jakubč.

O h r a d a, les u M. Lazec (býval ohrazen).

O h r o ź i m a, též O h r o ź i m ů v p o t o k, potok v Mokrých Lazcích od Budišovic.

O k l e s k y, v O k l e s k o c h, lesík u Slavkova na hranicích Štáblovic a trať při něm.

O k l e š t í, les u Klimkovic k Zbyslavicům.

O k l u k, les mezi Čabysovem, Hýlovem a Vřesinou.

O k o l n i c a, louka u Krás. Pole.

O k o v i c a, údolí a panská louka u Martinova k Pustkovci a Třeb.;

Digitized by Google

Okovičný, les tamtéž; Okovičná, cesta z Martinova do Pustkovce.
Okruhlík, panský les u Chabičova k Vel. Polomi.
Okruhy, v Okruhách, trať u Životic.
Olšinka, les u St. Plesné a potok v něm, jenž pak teče na Pustkovec a pod Martinovem spadá do Opavice.
Omladí, lesík u Čabysova k Hýlovu.
Osa, říčka v Osoblaze.
Na osi (?), trať u Martinova.
Ostrá Hůrka, 1) vrch nad Chabičovem; 2) vrch u Hrabyně k H. Lhotě.
Ostropec, les u Třebovic při Opavici k Martinovu.
Ostrý, les (vrch?) u Dobroslavic při Opavici.
Ostřice, louky u Studénky.

P.

Na Padařově, les u Hrabyně.
Padělka, též Padělky, trať u Děhylova a Martinova; Padělky, do Padělek, též Padělek a Padělka, obecní les u Krás. Pole a St. Plesné; Padělky, dvůr u Kobeřic.
Paduší, Padušný důl, do Padušňáka, úval a potok pod Hrabstvím k Slatině.
Palemnovec (?), trať u Čermné na hranicích Vel. Klokočova nedaleko hranic vítkovských.
Palesek, panský les u Vel. Klokočova k Vítkovu při potoku Čermné; Palesek (též Paláček?), les u Svinova na hranicích Zábřeha; Paleskagraben, potok u lázní Meleckých.
Panieluscha (?), trať v Děrném pod Hiršbergem.
Pasečný, trať u Čabysova.
Na pasekách, louky u Studénky.
Na Pastevníku, trať u Klimkovic, bývalá pastviska.
Na pastviskách, trať u Životic.
Paša, v Paši, trať u Jakubčovic.
Paščeka, panská louka u Třebovic a Martinova při Opavici naproti Hošťálkovicům.
Pavlovec, trať u Melče.
Pelyňa, potok v Kujavách od Bravinného.
Petruška (?), potok u Vítkova na hranicích Dětřichovic a Vrbek.
Na Pikuli, hosp. ve Vlašťovičkách.
Pilný mlýn, mlýn a pila u Litultovic.
Písečník, část háje u Stěbořic.
Písečný rybník, rybník u Klimkovic (je samý písek).
Za pískem, trať u Martinova (jsou tam jámy na písek a štěrk).
Na pískách, trať u Životic.
Na Plaňava, též Nová Plesná, kolonie a les u St. Plesné, trať u N. Plesné při Kněžské Hoře; na plaňavách říká se planým, neúrodným pozemkům v Hrabství, Jakubč.

Digitized by Google

Planků v rybník, panský rybník u Svinova (bývalý nájemce slul Planka).
Pohořelica, též Pohořelice (Charlottenburg), hájek a myslivna u Hrabyně.
Nad Pohořím, trať u Branky r. 1695.
Podhájčí, obecní les u Krás. Pole k Vřesině.
Podhorňa, u Podhorně, na Podhorni, vlastně Podhorňa hospoda, hospoda u „Bílého vlka" při silnici, bok Chvalikovic.
Podhoří, též Podhoř neb Pohoř, panský les u Vřesiny ke Krás. Poli.
Podhumní cesta, cesta v Krás. Poli.
Podhůří, les a trať u Jilešovic při Opavici k Dobroslavicům.
Podklan, vrch nad Zbyslavicemi; též (?) dvůr na hran. Olbramic.
Podlesí, kolonie u Životic.
Podlipí, trať u Skřipova.
Na Podmostí, louka u Krás. Pole.
Na Podraćí, trať u Jakubčovic za Bambylákem.
Pod Valantovec, pod Valantovcem, trať u Kylešovic.
Podvalovec, na Podvalovcu, na Podvalovém kopcu, trať u Jamnice k Sádkům.
Polančica, sluje říčka Setina od Polanky počínaje.
Polanka, vrch nad Polankou severně (gener. mapa).
Polomec, jinak Javoř, kolonie u Domoradovic; na Polomci, trať tamže.
Pod Polomskú, trať u Dobroslavic při cestě do Vel. Polomě.
Pomíšané pole, trať v Škrochovicích (Mengefeld).
V porubách, trať u Jančí.
Porubka, potok v Porubě od P. Polomě.
Porubovský les, les u M. Lazec.
Na Posmyky, v Posmykách, trať při Podhorní hospodě na hran. Chvalikovic a Vršovic.
Potenský weg, Oberpotenský wald, cesta v Čermné a panský les u Vel. Klok. na hranici Moravy.
Na Potočiny, trať v M. Lazcích.
Potoky, trať u Otic; v Potokách, trať u Životic.
Prachovník, mlýn, teď papírna u Kylešovic.
Prostřední pole, trať u Životic.
Prsůvky, louky u Životic a Štáblovic.
Pruty, na Prutách, 1) trať u Životic (rovné dlouhé zory); 2) trať u Dětřichovic ke Gruč.
Prutky, 1) trať u Dětřichovic; 2) les u Požahy.
Na předlaží, trať u Hrabyně.
Přemišov, myslivna u Svinova jihozáp.; jméno to vyskytuje se již r. 1511.
Přerovec, les u S. Lazec již r. 1581.
Na Přibju (?), trať u Dobroslavic.
Příhlavky, trať u Vřesiny.
Přílet, 1) trať u Jakubčovic; 2) les (?) sev. u Jílového.

Digitized by Google

Přívrat, les u Štáblovic k Mikolajicům.
Na Přívratníku, též na Převratníku, trať v Pustkovci při cís. silnici k Třeb.
Puchýř, louka v Kateřinkách r. 1570. (Viz Vlastivědu).
Pytlovec, trať u Třebovic k Porubě a Svinovu.

R.

Radlica, trať u Krás. Pole; Velká Radlica, panský dvůr u Poruby na hranicích Třebovic.
Radhošť (?), potok u Skřipova.
Radošák, les u Jakubčovic při tom potoku.
Rajčula, louka u Klimkovic (vojáci tam mívali jízdárnu) a hospoda u Jistebníka.
Rakovec, les u Hýlova na hran. Vřesiny: na Rakoveckém, trať souvislá u Čabysova.
Restůvka, návrší u Svinova.
Rohovský, les na hranicích Hrabyně a V. Polomě r. 1635.
Rozsochacký mlýn, mlýn na Moravici u Les. Albrechtic.
Rozsocháč, kolonie u Kobeřic.
Rudíkovec, olšina u potoka Kalinovce ve Stěbořicích.
Ruzinky (?), potok v Mikolajicích. (Pokračování)

Digitized by Google

K dějinám umění ve Slezsku.

Množství uměleckých památek roztroušeno jest po naší vlasti. Jsou to sice jen zbytky, jež ušly slídivým zrakům loupeživých nepřátel neb odolaly ničivému zubu času, a přec hlásají dosud, že nezůstali jsme ani v umění za ostatními zeměmi.

Děl těchto však málo kdo si všimne, poněvadž schází soupis jich, aby bylo usnadněno jich vyhledávání.

Slavný dějepisec moravský, benediktin kláštera rajhradského Řehoř Volný, ve svých dvou dílech: „Die Markgrafschaft Mähren" (1835—1842) a „Kirchliche Topographie von Mähren" (1855—1863) zanechal množství uměleckých záznamů, dle nichž sestavil konservator H. Welzl seznam umělců a jich prací, jež do českého Časopisu moravského musea zemského upravil prof. Rudolf Kreutz.

V seznam tento pojata jest i část Slezska rakouského i pruského, pokud náleží k arcibiskupství olomuckému a tuto uvádíme z něho jména umělců a jich děl, pokud jsou ve Slezsku zastoupeni, v abecedním pořádku.

Malíři:

Berger Ignác v Novém Jičíně:

Oltářní obraz (sv. Vendelín) kostela v Třebovicích u Klimkovic.

Blasch Antonín (také Blaschke) v Opavě:

Křížová cesta v Bravanticích u Klimkovic, 1797; hlavní oltář (Nanebevzetí P. Marie) kostela v Plšti (Prus. Slezsko); oltářní obraz (sv. Šimon a Juda, sv. Jan Nepomucký) kostela ve Vonovicích (Prus. Slezsko) 1807 za 150 zl.; obraz hlavního oltáře

Digitized by Google

(Narození Matky Boží) a obraz bočního oltáře (sv. Jan Nepomucký) kostela Oldřišovského (Prus. Slezsko).

Blasch Josef v Opavě:

Křížová cesta kostela ve Fulštejně u Obsoblahy.

Bokelenvan, malíř hollandský:

Obraz hlavního oltáře (Povýšení sv. Kříže), boční oltář (Matka Boží) v Křížovech (Prus. Slezsko) — obraz posléze jmenovaný za 70 říšských tolarův.

Burger A. starší v Hlubčicích:

Hlavní oltář (Sv. Josef, pěstoun) kostela v Pelhřimově (Prus. Slezsko).

Dallinger Jan.:

Oltářní obraz (sv. Jan Nepomucký) v kostele v Krnově, 1804.

Eckstein Viktor v Brně:

Fresky v poutním kostele na Burgberku u Krnova.

Epée l':

Fresky v dominikánském kostele v Opavě, 1730.

Frank A.:

Obraz hlavního oltáře (Nejsv. Trojice) kostela v Opavici (Troppolovitz — Prus. Slezsko), 300 zl.; obrazy bočních oltářů (sv. Barbora, sv. Jan Nepomucký) v témže kostele.

Fritsch Jan Kašpar v Bruntále:

Oltářní obrazy (sv. Kříž, Poslední večeře), mimo to ještě pět obrazů kostela v Dolním Vildgrubě u Bruntálu, 1792.

Frömmel Jan Jiří z Fulneka:

Obraz oltářní (Navšt. P. Marie) kostela v Mankovicích u Oder 1800; oltářní obrazy (sv. Anna, sv. Jan Nepomucký) kostela ve Slatině u Bílovce; obraz oltářní (sv. Vavřinec) kostela v Bílově u Bílovce; oltářní obraz (sv. Markéta) kostelní v Čermné u Vítkova.

Führich Josef ve Vídni:

Náčrt křížové cesty do kostela ve Vrbně. V kostelích moravských a slezských jsou křížové cesty, jež dle Führicha jsou pracovány, hojny.

Gebhard Jan v Brně:

Hlavní oltář (sv. Václav) kostelní v Kostelci u Krnova (1832) a více obrazů na Moravě.

Greipel ve Vídni:

Oltářní obraz (Navštívení P. Marie; Marie, Joachim a Anna) poutního chrámu v Andělské Hoře u Bruntálu; obraz hlavního oltáře (Nejsvětější Trojice) kostela v Morávce u Bruntálu; obraz hlavního oltáře [biskup sv. Martin] kostela v Krnově;

Digitized by Google

oltářní obraz [Nar. P. Marie] kostela v Brumovicích u Krnova; oltářní obrazy [Neposkvrněné početí P. Marie; sv. Jan Nepom.] a obraz hlavního oltáře [biskup sv. Martin] kostela v Bretnové u Bruntálu, 1777; obraz hlavního oltáře [sv. Jan Nepomucký, Nejsvětější Trojice], dále malý obraz nad hlavním oltářem a cesta křížová kostela v Karlovicích u Vrbna, 1779; oltářní obraz [sv. Tří králové] kostela v Zátoře u Krnova; obraz hlavního oltáře [sv. Michal], oltářní obraz [Matka Boží] kostela v Dětřichovicích u Bruntálu.

Günther Ignác z Opavy:

Obrazy oltářní [sv. Bartoloměj, sv. Anna, sv. Jan Křtitel] jakož i křížová cesta farního chrámu v Odrách; oltářní obraz [sv. Vavřinec] kostela v Kunčicích u Fulneka, 1793; obraz hlavního oltáře [sv. Duch], architektura a postavy, obraz oltářní [sv. Florian] minoritského farního chrámu v Opavě; obraz oltářní [sv. Kříž] kaple ve Lhotce u Vítkova, 1777; oltářní obraz [apoštol sv. Jakub] kostela v Podolí u Opavy; obraz hlavního oltáře [biskup sv. Mikuláš] kostela v Stibořicích [Pruské Slezsko]; oltářní obrazy [sv. Jan Nepomucký, sv. Josef a sv. Anna] kostela v Hrabyni u Opavy; obraz oltářní [sv. Jan Nepomucký] kostela v Janově u Jindřichova; oltářní obraz [Bolestná Matka Boží] kostela v Pitárném u Krnova; obraz hlavního oltáře [Neposkvrněné početí P. Marie] kostela v Zátoře:

Hanke Jan Kristian, narozený v Janovicích u Rýmařova:

Farní chrám minoritský v Opavě, 1724 za 1100 zl. — nyní zalíčeno; obraz hlavního oltáře [sv. Petr a Pavel] kostela v Bruzovicích u Frýdku; obrazy bočních oltářů v kostelích: „sv. František Serafinský“ kostela minoritského v Opavě; „sv. Josef Kalasanský“ kostela piaristského v Bruntále, 1747 a tamtéž „sv. Tekla,“ 1754.

Hartman František ve Vídni:

Oltářní obraz [Bolestná Matka Boží] kaple v Novém Vrbně u Fulneka.

Herbert Eliáš Ferdinand v Nov. Jičíně a v Hradišti Uh., zemřel 1771:

Hlavní oltář [Nanebevzetí P. Marie] kostela ve Slatině u Bílovce, 1744 — byl odstraněn.

Obrazy oltářní v kostelích:

„sv. Kateřina“ v Olbramicích u Klimkovic 1751, „sv. Barbora“ filiálního kostela ve Slatině 1726.

Kalter Josef ve Vratislavi:

Hlavní oltář (sv. Kateřina) kostela v Bliščicích [Pr. Sl.].

Kastner A. v Opavě:

Vyzdobil kazatelnu a křtitelnici kostela v Babicích [Pr. Sl.].

Digitized by Google

Kindermann Dominik ve Vídni:

Obraz hlavního oltáře [sv. Kateřina] kostela v Klimkovicích; oltářní obraz [sv. Jan Nepomucký] kostela v Morávce u Bruntálu, 1799 — byl odstraněn.

Klein A. v Olomouci:

Oltářní obraz [Matka Boží] kostela ve Studénce u Klimkovic, 1769.

Korompai Frant. Vavřinec v Brně, zemřel r. 1779:

Obraz oltářní [sv. František Serafinský] kostela v Hošticích (Pr. Sl.); tamtéž křížová cesta.

Kraker Jan Lukáš:

Obrazy bočních oltářů [sv. Anna, sv. Florián a Bolestná Matka Boží] kostela sv. Barbory v Opavě; křížová cesta kostela sv. Barbory v Opavě (v bývalé Heidrově nemocnici).

Krause A. ve Frankenštejně:

Obraz hlavního oltáře [sv. Petr a Pavel] kostela v Něm. Nové Cerekvi (Pr. Sl.), 50 dukátů; obrazy bočních oltářů [Bolestná Matka Boží, sv. Jan Nepom., večeře Páně, sv. Josef] téhož kostela po 25 dukátech; obraz hlavního oltáře [Nanebevstoupení Páně] kostela v Jindřichovicích [Pr. Sl.]. 1819.

Kupelwieser Leopold ve Vídni:

Obraz hlavního oltáře [sv. Jan Křtitel] kostela ve Starém Vogelzejfě u Bruntálu, 1828.

Lasser Josef [neb Lassler?]:

Fresky kostela v Opavici [Pr. Sl.], 1728; obrazy oltářní [fresky na stěně: sv. Josef, sv. Jan Křtitel, sv. Anna, sv. Alžběta] kostela v Bohuslavicích [Pr. Sl.], také kostelní klenba tamtéž.

Lauffer Emil, nar. ve Dvorcích 1830:

Tři obrazy [Srdce Ježíšovo, P. Maria, Neposkvrněné Početí] kostela v Bližticích [Pr. Sl.] 1854 — bezplatně.

Leichert Felix ve Vídni, nar. 1727 v Bílovci:

Obrazy hlavních oltářů: „sv. Petr a Pavel" v Jaktaři u Opavy; „biskup sv. Mikuláš" farního chrámu v Bílovci; „sv. Barbora" kostela sv. Barbory v Opavě, 1767.

Obrazy bočních oltářů: „sv. Josef", „Nejsv. Trojice", „sv. Augustin", „Matka Boží", „Archanděl Michael" a „sv. Peregrin", všechny ve farním chrámu Nanebevzetí P. Marie v Opavě; „sv. Barbora" a „sv. Anna" v Násilé [Pr. Sl.] 1788; „sv. Kateřina" a „sv. Karel Boromejský" v Babicích [Pr. Sl.]; „sv. Barbora" a „sv. Alžběta" v Hrobnikách [Pr. Sl.]; „apoštol sv. Jakub" ve Svinově; „sv. Anna" a „sv. Valentin" v Lysoticích [Pr. Sl.]

Licht A. v Opavě:

Hlavní oltář [Nejsv. Trojice] kostela v Heřmanicích u Opavy.

Digitized by Google

Licht Ferdinand v Brně, nar. r. 1750 v Opavě:

Hlavní oltáře: „Nanebevzetí P. Marie“ v Liptáni, 1800; „biskup sv. Martin“ v Benešově [Pr. Sl.], 1812; „sv. Václav“ v Křenovicích [Pr. Sl.], 1805; „sv. Vavřinec“ v Píšti [Pr. Sl.].

Oltářní obrazy: „Matka Boží“, „sv. Valentin“, „sv. Anna“, „sv. Jan Nepomucký“ v Benešově (Pr. Sl.), 1812—1814; „sv. Antonín“ a „sv. Anna“ v Píšti (Pr. Sl.).

Lux Josef v Opavě:

Oltářní obraz [Bolestná Matka Boží] kostela v Třemešné u Jindřichova a tamtéž obraz hlav. oltáře [sv. Šebestián]; obraz oltářní [sv. Valentin] a čtyři obrazy evangelistů na stěnách kostela v Odrách; obraz hlav. oltáře (sv. Jakub) kostela ve Staré Plesné u Opavy, 1787; obraz hlav. oltáře (Navštívení Panny Marie) kostela v Pitárném u Jindřichova.

Matthäus v Krnově:

Obraz hlavního oltáře (sv. Jan Křtitel) v Pomorčovicích (Pr. Sl.), 1614.

Onghers Osvald v Benátkách:

Obraz Snětí s kříže kostela v Bruntále, 1668.

Pilz Jan (neb Josef) v Olomouci, nar. v Rájci, zemřel 1796:

Obrazy oltářní v kostelích: „sv. Florián“ ve Starých Lublicích; „sv. Josef“ v Krnově.

Pokorný Jan v Opavě:

Obraz hlavního oltáře (biskup sv. Mikuláš) a obraz bočního oltáře (sv. Antonín Paduánský), jakož i křížová cesta v Porubě.

Raab Ignác, zemř. 1787 na Velehradě:

Hlavní oltář (mučeník sv. Stanislav) v Bolaticích (Pr. Sl.); obraz hlav. oltáře (sv. Jan Křtitel) ve Velkých Hošticích (Pr. Sl.) — r. 1860 obnoven.

Obrazy bočních oltářů: „sv. Jan Nepomucký“ v kapli Nanebevzetí Panny Marie v Opavě; „sv. Anna“, „sv. Josef“, „sv. Ignác“ v jesuitskem kostele v Opavě; „sv. Jan Nepomucký“ v Sosnové; „opat sv. Bernard“ a „biskup sv. Mikuláš“ v Bolaticích (Pr. Sl.), 1775.

Nástěnné obrazy (výjevy ze života Matky Boží) ve farním chrámě v Opavě.

Reichert Jan v Opavě:

Obraz hlavního oltáře [mučeník sv. Vavřinec] v kostele v Posuticích [Pr. Sl.] 1778.

Rothe Karel ve Vratislavi:

Obraz hlavního oltáře [biskup sv. Martin] kostela v Holasovičkách [Pr. Sl.] 1844 — za 150 tolarů.

Digitized by Google

Rubens:

Nad obětním stolem nad hlavním oltářem farního chrámu v Bílovci obraz Spasitelův na dřevě?

Sampach Kašpar ve Vídni, zemř. 1795:

Fresky v dominikánském kostele v Opavě, 1730.

Sattler Josef ve Vídni, naroz. v Olomouci r. 1770:

Obraz oltářní [sv. Josef] v kostele sv. Barbory v Opavě.

Schall Rafael ve Vratislavi:

Obraz hlavního oltáře [Pozdvižení sv. Kříže] v kostele v Lysoticích [Pr. Sl.], 1851 — za 200 říšských tolarů.

Schindler Edmund v Andělské Hoře. nar. r. 1805:

Oltářní obraz [sv. Tomáš, slavnost Božího hodu Svatodušního] kostela v Holčovicích u Albrechtic.

Sebastini Fr. v Prostějově, 1750:

Obraz hlavního oltáře: „sv. Benedikt a Matka Boží Čenstochovská" v Kostelci u Krnova; oltářní obrazy: „sv. Josef", „Matka Boží" v Úvalně u Krnova; dále obrazy: „Sv. Stanislav" a „Sv. Karel Boromejský" na stěnách kostelních v Býkově u Krnova.

Fresky ve far. chrámu ve Vel. Hošticích (Pr. Sl.).

Sing Kašpar, bavor. dvorní malíř:

Obraz hlavního oltáře (apoštol sv. Tomáš) ve farním chrámu v Ketři (Pr. Sl.), 1712 — 400 zl.; byl před blížícími se Prusy do Olomouce přenešen, při čemž poškozen, později přemalován.

Sprinz Bohdan z Příbora:

Vyzdobil boční oltáře v kostele v Nových Lublicích u Vítkova, 1841–1847.

Steiner Frant. Xav., jesuitský bratr laik:

Fresky v jesuitském kostele v Opavě, 1731.

Stern Josef, zemř. 1775:

Oltářní obraz „sv. Kříž" v chrámě sv. Barbory v Opavě, 80 zl.

Fresky v minoritském kostele v Krnově.

Thaer Robert ve Vídni:

Obraz hlavního oltáře (Nanebevzetí p. Marie) kostela ve Slatině — kopie Rafaelovy Madonny.

Titel A. ve Šternberku:

Obraz hlavního oltáře (Neposkvrněné Početí) kostela v Dolním Vildgrubě u Bruntálu, 1755.

Traunfellner ve Vídni:

Obraz hlavního oltáře (Nejsvětější Trojice) v kostele v Janově u Jindřichova.

Digitized by Google

(Blasch Josef — Zettelmann Jan) — Heřmanice u Opavy (Licht A.) — Hlubčice — Pr. Sl. (Jorg A.) — Holasovičky — Pr. Sl. (Rothe Karel) — Holčovice u Albrechtic (Schindler E.) — Hoštice Pr. Sl. (Korompai Frant. Vavř.) — Hrabyň u Opavy (Günther Ignác) — Hrobníky — Pr. Sl. (Leichert F.) — Jaktař u Opavy (Leichert Felix). — Janov u Jindřichova (Günther — Traunfellner) — Jelení u Bruntálu (Amand) — Jindřichovice — Pr. Sl. (Krause Ant.) — Karlovice u Vrbna (Greipel) — Ketř — Pr. Sl. (Sing Kašpar) — Klimkovice (Kindermann Dominik) — Kostelec u Krnova (Gebhardt Jan, Sebastini František) — Kralovice — Prus. Slezsko (Linke A.) — Křenovice Pruské Slezsko (Licht Ferdinand — Weinhold) — Krnov (Dallinger Jan — Greipel — Pilz Jan — Stern Josef) — Křížovy Pr. Sl. [Bokelen] — Kunčice u Fulneka (Günther Ignác) — Lhotka u Vítkova (Günther Ignác) — Lichnov u Benešova (Wolf A.) — Liptaň u Osoblahy (Licht Ferd.) — Lysotice — Pr. Sl. (Leichert Felix — Schall Rafael) — Morávka u Bruntála (Greipel — Kindermann Dominik) — Mankovice u Oder (Frömmel Jan Jiří) — Násilé — Pr. Sl. (Leichert Felix) — Německá Nová Cerekev — Pr. Sl. (Krause A. — Schubert Josef) — Nové Lublice u Vítkova (Sprinz Theodor) — Nové Vrbno u Fulneka (Hartmann Frant.) — Odry (Günther Ignác — Lux Josef) — Olbramice u Klimkovic (Herbert Eliáš Ferd.) — Oldřišov — Pr. Sl. (Blasch Ant.) — Opava (Dinke Vavřinec — Epée l' — Glasner Martin — Günther Ignác — Hanke Jan Kristian — Hausrucker Jiří — Kraker Jan Lukáš — Leichert Felix — Raab Ig. — Riet — Ruef Jan — Sampach Kašpar — Sattler Josef — Steiner Fr. Xav. — Stern Josef — Ullrich Karel — Wawere H. V.) — Opavice Pr. Sl. (Frank A. — Lasser Josef) — Osoblaha (Kutzer Bernard) — Pelhřimov — Pr. Sl. (Burger A. starší) — Píšť Prus. Slezsko (Licht Ferdinand) — Pitárné (Günther Ignác — Lux Josef — Winkler Antonín). — Plšť — Pruské Slezsko (Blasch Ant.). — Podolí u Opavy (Günther Ig.) — Pomorčovice Pr. Sl. (Mathäus) — Poruba (Pokorný Jan) — Posutice — Pr. Sl. (Reichert Jan) — Slatina u Bílovce (Frömmel Jan Jiří — Herbert Eliáš Ferdinand — Thaer Robert) — Sosnová (Raab Ignác) — Staré Lublice u Vítkova (Pilz Jan) — Starý Vogelzeif u Bruntálu (Kupelwieser Leop.) — Stibořice Pr. Sl. (Günther Ignác) — Studénka u Klimkovic (Klein A.) — Svinov (Leichert F.) — Třebovice u Klimkovic (Berger Ig.) — Třemešná (Lux J. — Zettelmann Dav.) — Újvalno u Krnova (Sebastini Frant.) — Vonovice — Pr. Sl. (Blasch Ant.) — Velké Hoštice Pr. Sl. (Raab Ignác — Sebastini Frant.) — Vildgrub Dolní u Bruntálu (Fritsch Jan K — Gams — Titel A.) — Vrbno (Führich Josef) — Zátor u Krnova (Greipel — Günther Ignác). Pk.

Digitized by Google

Z naší literární domácnosti v r. 1905.

Nevelká je žeň slezského písemnictví v roce 1905. Poměry naše literární nejsou doposud takové, aby mohlo vyjíti ročně několik knih a to významných. Náš slezský lid neuvykl si ještě knihy kupovati, neuznává, že obnos na dobrou knihu vydaný není zbytečností, nýbrž že přináší značný užitek. Ve Slezsku nemáme vlastního nakladatelství, co rok přinese, mívá obyčejně ráz příležitostní o nějaké soustavnosti není řeči. I tak dobrá kniha, jakou je „Vlastivěda Slezská“ od V. Praska, zůstává nepovšimnuta a propadá zkáze. Co by tyto svazky, které dnes jsou bez užitku, přinesly dobrého, kdyby aspoň byly rozprodány za levnou cenu a rozšířeny mezi lidem naším! Veřejnými knihovnami vzbuzen nyní aspoň tak dalece zájem, že by „Vlastivěda“ našla jistě dosti horlivých a vnímavých čtenářů, kdyby nabídnuta byla za cenu sníženou. To však jen mimochodem.

V uplynulém roce samostatných knih o Slezsku neb ze slezské půdy vyrostlých bylo 6. Pan JUDr. Jan Kapras, mladý badatel v českém právu historickém, zajel si do Slezska, věnoval se bádání v zemských deskách a výsledkem jeho práce je jako samostatný otisk ze „Sborníku věd právních a státních“ vyšlá zajímavá práce *„Pozůstatky zemského práva opavského a krnovského“*. V úvodě spisovatel vzpomíná, kdy a kým bylo v archivě zemském, kde pozůstatky právních památek jsou soustředěny, pracováno, když část stavovského archivu na věčnou škodu historického a právního bádání lehkomyslně byla buď značně poškozena neb i úplně zničena. O zemských deskách opavských uvádí dr. Kapras, že z doby před rokem 1431, kdy 31. července shořely při obléhání Opavy od Táboritů knihy zemské až na jednu složku knih předních, památek není. Knihy ty počínají r. 1413 a jsou to knihy půhonů. Na dalších patrno je pak stálé zdokonalování a vývoj zemských knih. Utvořeny samostatné knihy neb registra zmocnění (1561), z nichž se mnoho nezachovalo. V roce 1574 zahájeny knihy roků, do kterých zapisovány byly pře konané před hejtmanem a několika přísedícími, když soud

Digitized by Google

zasedal, vždy v pátek. Jednalo se o čestné záležitosti pánů (panské roky), o sporech poddaných s vrchnostmi (selské roky) a o záležitostech městských. V 16. století začínají také knihy památní, jež řadí se k bývalým registrům soudním. V roce 1613 zřízena byla přehledná kniha památní obsahující výtahy ze čtrnácti knih starších. Z pozdější doby jsou knihy posudkové a protokoly soudu panského, s nimiž souvisely knihy sněmovní. Druhou hlavní součástkou knih zemských byly desky zemské neb po opavsku knihy zadní. Tyto uloženy jsou u zemského soudu v Opavě.

Pozůstatky krnovské jsou ještě spořejší. Vésti je začali nepochybně při oddělení Krnovska od Opavska r. 1377 a dělily se též na knihy přední a zadní. Posledněji̇ším říkali i komorniční. Jazyk obojích knih, opavských i krnovských je po většině český. V nejstarší knize opavské jsou první zápisy latinské s jednotlivými českými výrazy. První český zápis je z r. 1420, německé jsou jen 2; od roku 1431 jsou desky zemské výhradně české, kterýž stav potrval až do století XVIII. První pokusy o poněmčení desk učinil císař Leopold I., ale stavové žádali, aby zápisy děly se výhradně jazykem českým, a císař 27. června 1673 konečně svolil, aby čeština zůstala jazykem úředním, aby však dovoleno bylo používati němčiny, aby pro listiny německé zřídil se zvláštní kvatern. Spisek p. Kaprasův zaslouží plné pozornosti.

K dějinám z části nese se též *Pamětní spis sboru dobrovolných hasičů v Rychvaldě*, který až na první článek o dějinách Rychvaldu, jenž pochází z péra školního rady V. Praska, napsal Karel Šmuk.

V Rychvaldě, kde při pověstném sčítání obyvatelstva 1900 napočteno bylo 11 Čechů, hasičský sbor v r. 1905 oslavoval své desítileté trvání. Ve zvláštním článku líčí se život vesnický z doby, kdy nevědělo se ještě o uhlí a lid zabýval se výhradně rolnictvím a věnována je pozornost snahám o úplné popolštění Rychvaldu a opětnému získávání půdy živlu českému, kterýž proces hlavně dvěma českými školami nyní značně se urychluje. Hlavní pozornost spisku přirozeně věnována je hasičství; krajně podrobného vylíčení dostalo se 10leté činnosti sboru. Dále podána je podrobná statistika zemské hasičské jednoty vév. slezského s příslušnými tabulkami. Spisek ozdoben je několika zdařilými vyobrazeními. Je jistě lepším, když vydal sbor rychvaldský tento pamětník, než kdyby byl peníze na nějakou zbytečnou velkolepou a nákladnou slavnost vyhodil.

V loni vyšla ještě další podobná knížka: *Pamětní list Sokola v Orlové*. Uspořádal Ad. Kubis. Krajní stráž myšlenky sokolské na společné půdě česko-moravsko-slezské Sokol v Orlové založen byl v r. 1895. Na paměť desítiletého trvání a poctivé práce sokolské chtěla jednota zbudovati si též pamětníkový sborník. Byl zamýšlen v rozměrech dosti rozsáhlých a měli přispěti dle možnosti všickni slezští pracovníci pérem, ať zabývají se vědeckým bádáním, pěstují poučné články, píší básně a povídky. Pro nepředvídané překážky bylo se třeba uskrovniti a tak mimo část spolkové činnosti věno-

Digitized by Google

vanou, setkáváme se jen s básní „Ty orlovské zvony“ od M. Kurta, s pěknou vzpomínkou V. Praska na výstavu orlovskou, básní Nečasovou „Dejte nám píseň“ a Č. Ostravského „Finale“, poučnými články Jos. Svozila a dra Šamalíka, črtou dra. J. Pluhaře: Výlet v sokolském kroji do pruského území a j.

Slezský kalendář ročníkem 10. (u všech tří posledně uvedených knih samá jubilea) vrátil se opět Slezsku, jemuž po nějakou dobu stal se jaksi nevěrným. Obsah letošního ročníku je pestrý a zajímavý, články poučné, které jsou lepší příspěvků zábavných, dobře jsou voleny a hoví potřebám našeho lidu. V knize je několik životopisů slezských mužů s podobiznami. Jan Kolofík, dr. Ant. Mlčoch a Jan Fl. Lhotský jsou krátkými črtami oceněni a jich působení vřele uznáno. Z belletristů zastoupeni jsou pí. Míla Nováková-Liscová, A. Hořínek, Jan Vyhlídal, J. E. Nečas, A. G. Štít, Fl. Friedrich, Petr Obrovec, poučnými rada Šimeček (pořadatel tohoto ročníku Slezského kalendáře), taj. Zíka, nadučitel Gudrich, red. Otahal, P. Frt. Horák a j. Škoda jen, že náš lid nedovede stále ještě oceniti význam Slezského kalendáře a dává často přednost bezcenným škvárům, jen když je tam hodně divokých povídek a nechutných obrázků. Bylo by si přáti, aby Slezský kalendář pokračoval na dráze nastoupené, ačkoliv je dosti příznaků, z nichž by se dalo souditi, že jubilejní ročník bude snad posledním. Byla by to skutečná škoda a pro nás prašpatné vysvědčení. O vydání vedla péči Matice Těšínská.

Ve Slezské kronice, kterou vydává R. Promberger v Olomouci, v ročníku 1905 vyšly povídky J. Vyhlídala: *Pod jařmem.* Nebylo úmyslem spisovatelovým, aby podal dílo umělecké, když napsal tyto črty původně pod čáru novinářskou. Mají příliš silnou tendenci a nejeden by soudil, že neoprávněně nanášejí temné šero, takovými že naši lidé nebývají. A zatím je to pouhá skutečnost, trpká, bolestná. Další svazky Slezské kroniky (roč. XV.) nemají nic více slezského, ač zařaděné práce jsou cenné. Vyplnily ještě obsah ročníku povídky *Vlk Krampotů* od J. M. Slavičínského a *Svatoušek* od hr. E. A. Saliase. K těmto dvěma větším pracím druží se některé menší črty, pěkně vypravované. U Slezské kroniky třeba vysloviti dávný stesk. Je jí zapotřebí více slezskosti. Pak by vnikla hlouběji do našeho lidu, jemuž je věnována.

Ústřední hospodářská společnost v Opavě vydala *Osmou zprávu* o činnosti za rok 1904, kterou sestavil tajemník společnosti F. J. Zíka. V úvodě vyličuje se rozdělení hospodářských a svépomocných organisací slezských, jak jedna s druhou souvisí a s jakou výhodou se doplňují. Další statě věnovány jsou výsledkům sklizně r. 1904, národohospodářským poměrům, hospodářskému zákonodárství, hospodářskému vyučování a kursům, pěstování rostlin, chovu hospodářského zvířectva a pod. Každý oddíl provázen je bohatým statistickým materiálem, který Osmé zprávě zajišťuje cenu i pro budoucnost.

Tím jsme s výpočtem knižní produkce za rok 1905 hotovi. Pod čarou Opavského Týdenníku, Slezského Věstníku a Těšínských Novin vyšla nejedna pěkná, ba i literárně cenná práce. Většina

Digitized by Google

z nich zanikne, část snad vysvobodí ze zapomenutí knižní vydání. Také Moravsko-slezská revue věnovala pozornost slezským záležitostem, ačkoliv toho mnoho nebylo, nepočítáme-li pravidelnou, krátkou rubriku přehlednou.

V uplynulém roce vznikly u nás dva nové časopisy. *Záloženské a družstevní rozhledy,* které vydával v Opavě revisor Jednoty družstev K. Husník a dětský list *České mládeži,* redigovaný učiteli, bratry Eliáši. První list byl dobrý, ve vydávání se však ustalo a nyní vychází místo něho *Zemědělské a družstevní rozhledy,* které jsou orgánem našich hospodářských organisací. Zdaž dětský list, který chtěl býti velice laciný, nesplnil však obsahově plně, co sliboval, ještě dále vychází, pověděti neumíme.

Ku konci třeba zmíniti se, že v některých listech českých vyšly hlavně životopisné příspěvky k Slesku tíhnoucí (J. Zacpal, K. Křižkovský), že napsáno bylo do politických listů ze Slezska hojně dopisů (z brněnských Hlas a Lidové Noviny mají pravidelné týdenní dopisy o záležitostech politických, hospodářských, národních a kulturních) a konečně že v Ottově Naučném Slovníku vyšlo pojednání o Slezsku rakouském i pruském. V některých částech je velice vystižné, v jiných opět s pravdou na štíru.

Dle ruchu, který se nyní jeví a z různých zpráv, jež do veřejnosti pronikly, možno souditi, že v příštím roce bude možno zaznamenati v samostatné knižní produkci více než letos, počtem i jakostí. Bylo by si toho ze srdce přáti.

Václav Hans.

Digitized by Google

Jednatelská zpráva o činnosti Matice Opavské za rok 1905.

Po jednoroční činnosti předstupuje výbor před valnou hromadu, aby vydal počet ze svého snažení, poukázal, jakým směrem a s jakým úspěchem pracoval, čeho dosáhl, kde marně snažil se o nápravu smutných poměrů a konečně by podal obraz nynějších finančních poměrů spolkových.

Jeť úkolů, jež Matici Opavské je plniti nejen dle znění stanov nýbrž i jako kulturnímu středisku snah Čechů slezských, velice mnoho a při vší chuti k práci naráží spolek náš stále na nejhorší překážku, nedostatek dostatečných finančních prostředků, které nutí výbor, aby obmezoval se jen na nejnutnější a na vše pohlížel s finančního stanoviska, ačkoliv by nejednou bylo potřebí, aby ohledy takové v tak důležitém spolku nebyly rozhodujícími.

Výbor spolkový pečlivě dbal o věci školské, v první řadě ovšem pokračovací školu průmyslovou v Opavě, kterou Matice vydržuje, ač i jinak přihlížel k potřebám jinde se jevícím, staral se o kulturní zájmy, připraviv vydání zpěvníčku pro slezský lid a Slezské čítanky, ujal se i otázky zřízení konviktu pro žáky českého gymnasia opavského ve spolku s Podporovacím spolkem a dal základy k možnému dalšímu vývoji této instituce, všímal si knihovnictví, akce přednáškovéa p

Valná hromada konala se 17. dubna 1905 za účasti 20 členů. Výbor v ní zvolený ustavil se tak, že zvolil předsedou prof. V. Hauera, náměstkem říd. učitele Frt. Krištůfka, pokladníkem prof. K. Daňka, hospodářem prof. Frt. Novotného, správcem musea a musejní knihovny prof. dra. J. Pospíšila, jednatelem. red. V. Hansa.

Členy výboru bez funkce byli: dr. Ant. Mlčoch, P. Frt. Horák z Jaktaře a nadučitel Frt. Mader z Otic.

Náhradníky: dr. Ludv. Kalus, pošt. officiál Frt. Böhm a red. Ant. Otahal. Když zasloužilý hospodář prof. Frant. Novotný dostal se na reálku v Jičíně v Čechách, povolán byl za člena vý-

Digitized by Google

boru a zvolen hospodářem náhradník dr. Lud. Kalus. Za P. Horáka který se koncem období členství vzdal, náhradník povolán nebyl.

V členstvu Matice Opavské v uplynulém období nastala značná změna, poněvadž výbor provedl až na menší část úplnou revisi katastru spolkového, upozornil četné členy, že nemají příspěvky doplaceny, jednalo-li se o členství zakládající neb čestné, neb při členech přispívajících, že příspěvek po leta zapraven nebyl. Výsledkem této akce bylo značné snížení počtu členstva, neboť osoby právnické, které vedeny byly jako členové činní a zakládající, popřely, že by za členy se byly vůbec přihlásily, nýbrž že obnosy věnované sluší považovati za dary. Poněvadž pak četní členové přispívající buď zemřeli, své vystoupení ze spolku ohlásili neb konečně dle výslovného znění stanov za vystouplé považováni býti musili, jeví se celkový stav členstva takto:

členové čestní	1
„ zakládající a činní . . .	173
„ přispívající	295
celkem	469

Počet tento je dosti značný. Považíme-li však, že členové zakládající a činní z velké části své povinnosti vůči spolku dostáli a z pravidla dalšími dary na Matici nevzpomínají, zůstává hlavní síla spolku v členech přispívajících, což však mnoho vydati nemůže při 4 K ročního příspěvku. S politováním sluší tu uvésti, že právě ve Slezsku Matice Opavská má členů poměrně málo a že necítí naši lidé povinnost, aby přistoupili za člena spolku, jehož zdar a rozkvět měl by stejně všem ležeti na srdci.

Členů ubude ještě nějaká část, jež bude třeba ze seznamů vyškrtnouti, pak bude míti však Matice Opavská pevný základ ve svých členech a bude-li prováděno pravidelně usnesení výborové, by každoročně všem členům byl zaslán výkaz, zdaž mají příspěvek doplacený neb zaplacený, nebude asi v budoucnosti zapotřebí vylučování členstva pro nezaplacené příspěvky.

Z řad členů neúprosnou smrtí vyrváni byli zakládající člen p. Jan Klimeš, rolník ze Zlatník, jeden z nejstarších členů spolku našeho a z nejuvědomělejších slezských českých lidí, který dovedl i své syny vlastenecky vrchovati, čehož důkazu dostalo se nám při úmrtí jeho syna, p. Aloise Klimeše, hosp. správce v Bechyni v Čechách, který v mladém věku, nedlouho po smrti otcově, odcházeje na věčnost, odkázal Matici Opavské 313 K. Ze členů činných zemřel velkoobchodník p. J. Neff a ředitel hor. p. V. Stieber, z přispívajících valteřovský farář P. Jan Beinhauer, berní ve výsl., Karel Benda v Příboře a farář F. Hoch z Jaroměřic, když vracel se z pouti do Palestiny opět do vlasti. — Budiž jim všem vděčná paměť!

Porad výborových bylo celkem 11, v nichž probrány nejdůležitější záležitosti běžné a učiněno dosti významných usnesení. V ob-

Digitized by Google

dobí prázdninovém se schůze výborové nekonaly. Učiněná opatření v několika nutných záležitostech byla dodatečně schválena.

Ve školství věnoval výbor přirozeně největší pozornost *pokračovací škole průmyslové v Opavě,* ač i jinak o potřeby českého školství pečoval.

Pokračovací škola průmyslová těší se stálému rozkvětu, je hojně navštěvována a plní své poslání plnou měrou. Velkou zásluhu o její rozkvět zjednal si svědomitý sbor učitelský; na škole působí 3 učitelé. Škola má přípravku a 2 třídy.

Školní rok 1904—5 ukončen byl 30. dubna slavnostním rozdáním vysvědčení a odměn 35 pilným žákům, při čemž jednatel spolku promluvil k žactvu. nabádaje je, aby dále se vzdělávalo a bylo vždy pamětlivo, že též živnostníci mají povinnosti k národu a žádal přítomné, aby působili k rozkvětu školy pokračovací.

Ve školním roce 1905-6, který zahájen byl 1. října 1905 a skončí 30. dubna, návštěva školy byla opět velmi dobrá. Počet žactva jeví se takto:

Počet žáků na počátku šk. roku	přistoupilo	ubylo	zůstává
přípravka 12	18	16	14
I. ročník 27	9	12	24
II. ročník 27	6	10	23
Celkem . . 66	33	38	61

Škola byla naposled podrobena odborné inspekci prof. Alfrédem K o p e č n ý m ze státní průmyslové školy v Bílsku 5. prosince 1904 a shledáno vše v dobrém pořádku a úspěch uznán byl za zcela uspokojivý. Kuratorium školy konalo 3 schůze.

Aby vydržování školy se ulehčilo, obrátil se výbor na obchodní a živnostenskou komoru v Opavě, aby škole podporu udělila, když dává všem druhým, často jen nepatrně navštěvovaným školám německým ve Slezsku, komorní příspěvek. Kdežto za stejné příležitosti před lety žádost Matice Opavské byla ihned zamítnuta, tentokrát obchodní a živn. komora vyžádala si výkaz o nákladu za předešlý a rozpočet na letoší rok; není tudíž vyloučeno, že Matici Opavské též od této, k tomu povolané korporace, hmotné podpory na vydržování školy průmyslové dostane.

Pozornost věnována byla jako jindy k n i h o v n i c t v í a byl značnější obnos povolen na zakoupení knih a vazbu. Spolku našemu dostalo se též některých knižních darů, jež věnovány byly po většině na rozšíření stávajících knihoven. Nově zřízeny byly knihovny v Šenově, na Štítině a Raduni, rozmnožena knihovna v Lukavci a Suchých Lazcích.

Čítárna v Kateřinkách byla zrušena a to z dvou důvodů. Místnosti, kterou doposud Matice měla najatou, bylo zapotřebí k jiným účelům a dále kruhy, pro něž čítárna v prvé řadě byla zařízena, si jí nevšímaly. Poněvadž značný náklad na vydržování této čítárny

Digitized by Google

věnovaný nebyl v žádném poměru k užitku, který přinášela, nezbylo výboru, než aby koncem r. 1905 čítárnu kateřinskou zrušil.

Veřejná knihovna v Opavě spravovaná po odchodu p. prof. Novotného z Opavy p. prof. Šmahelem dobře plní své poslání a bylo by si jen přáti, aby ještě více horlivých čtenářů ji vyhledávalo.

Výbor byl by velmi rád v nynějším spolkovém roce uskutečnil dvě myšlenky: Vydání *Slezské čítanky,* v prvé řadě dějepisné a vhodného *zpěvníčku* pro náš lid. V obojím směru bylo pracováno horlivě, leč obojí myšlenka uskutečněna bude teprv v novém roce spolkovém, jistě na velký prospěch českého lidu slezského.

Slezská čítanka je v rukopisu již dokončena a bude dána do tisku, zpěvníček, jemuž dáno jméno „Křížkovský", je již v tiskárně a bude prodáván v polotuhé vazbě po 40 h, aby se hojně rozšířil a láska ku zpěvu v našem lidu oživila. Obsahovati bude přes 100 písní vlasteneckých, národních a též slezských. Opatřen bude zpěvníček notami.

Slezská čítanka bude prací pp. prof. V. Hauera a dra Jos. Pospíšila, zpěvníček P. Frt. Horáka.

Pro knihovny zakoupeno bylo 100 výtisků Č. Ostravického Písně o Ondrášovi a odbírány opět 3 výtisky Op. Týd. pro chudé národně ohrožené obce na Bílovecku.

Věstníku Matice Opavské vydáno bylo číslo 13. s pěkným obsahem, jemuž se uznání dostalo. Aby pak umožnila se vědecká práce a redakci Věstníku hojnějších článků se dostalo, usnešeno bylo, aby od čísla, jež v nedlouhé době bude vydáno, placeny byly honoráře pp. spisovatelům a to za tiskový arch původních článků 32 K, za výtahy a p. 16 K. Zaslouží-li každá práce, aby byla odměněna, tím více jeví se toho potřeba při práci vědecké často namáhavé i nákladné. Výbor doufá, že tím získá také více pracovníků, aby vědecké práci ve Slezsku sil svých věnovali.

Přednáškový ruch byl Maticí Opavskou méně pěstěn, poněvadž utvořil se zvláštní přednáškový odbor při „slezské sedmičce," který se ujal organisace přednášek. Avšak ani tento v širších rozměrech založený pokus, jehož uskutečnění bylo by přineslo Slezsku mnoho dobrého, nebyl proveden s potřebnou důsledností do krajnosti a zůstalo při slibném náběhu. Bude potřebí, aby k podzimnímu a jarnímu období za včas byly učiněny přípravy a docíleno soustavnosti, k čemuž nový výbor Matice Opavské jistě ochotné ruky poskytne.

Několik přednášek se skioptikonem Čtenářského spolku v Opavě měl p. prof. dr. Pospíšil. Přednášel o malebné cestě po Čechách, Moravě a Slezsku s historickým pozadím. Potřebné obrázky provedl p. prof. Frant. Novotný. Značný peněžitý náklad nesla Matice Opavská.

Na uspořádání přednášky cestovatele Vráze a k uspořádání koncertů některých umělců, k čemuž byl vybídnut, spolek řpistoupiti

Digitized by Google

nemohl, poněvadž měl smutné zkušenosti z let dřívějších, že je třeba na podniky ve velkých rozměrech připláceti.

Museum Matice Opavské, ačkoliv je návštěva jeho velice poučnou a hlavně v oboru národopisném vyniká značným počtem předmětů, netěšilo se opět valné pozornosti našeho obecenstva, čehož sluší litovati.

Museum obeslalo v uplynulém roce výstavu domácího průmyslu, vyšívek, krojů a p. ve Vídni uspořádanou některými vzácnými předměty ze svých sbírek.

Také knihovny musejní málo se používá k studiu.

Museum je pravidelně otevřeno v neděli od 11. do 12 hodin dopoledne a bylo by si přáti, aby častěji a hojněji bylo navštěvováno.

Spolek náš nedal si ujíti *příležitosti k veřejným projevům*. Poslal přípis k manifestaci brněnské pro druhou českou universitu, kde zároveň zastupován byl jednatelem, blahopřál k šedesátým narozeninám v prosinci svému spoluzakladateli a horlivému příteli Slezska dp. faráři Ondřeji Pavlíkovi v Bystrošicích, v poslední době pak velkému pěvci českého lidu Sv. Čechovi a učenci prof. dru. Jaromíru Čelakovskému ze stejného důvodu. Všichni tři mužové poděkovali vřele za projevy učiněné. Uschováme tyto milé pozdravy, jež platily nejen spolku našemu nýbrž i celému Slezsku, v museu.

V uplynulém roce spolkovém přistoupili jsme k uskutečnění nového podniku, jehož potřeba byla již dávno pociťována. Je to *konvikt pro studující českého gymnasia opavského*. Co bylo utvořeno, nehoví sice zcela tomuto názvu, je však pokusem o úpravu poměrů bytných našich studujících. Při provedení myšlenky podal pomocné ruky Podporovací spolek.

Finanční zatížení do 31. prosince je patrno se zprávy pokladniční.

Pokud týče se *Matičního domu*, v uplynulém roce bylo ho velmi pilně používáno a v některé neděle konávaly se v sále Matičního domu 2 i 3 schůze. Bez této budovy neznamenali bychom v Opavě ničeho a právě ona to je, která je největším břemenem Matici. Dluh na domě tomto váznoucí nutí spolek, aby stále dovolával se dobročinnosti národní.

Je to těžká povinnost, udržeti tento dům české Opavě, jeho okolí, ba celému Slezsku a přece nemůže žádný výbor matiční jinak jednati, než pracovati k jeho zachování a pokud možno brzkému umoření dluhů na něm váznoucích.

V uplynulém roce obnovili jsme s dosavádním nájemcem p. Jauernikem smlouvu na dalších 6 let za dosavadních podmínek.

Poněvadž obec opavská se svým zakročením proti udělení hostinské koncese Matici Opavské ministerstvem a správním soudem bez veřejného projednání případu byla odmrštěna, přestanou nyní obtíže se zavíráním hostinských místnosti při změně nájemce na vždy.

Digitized by Google

Bohuž el magistrát poukazuje na blízkost nemocnice německého řádu a předstíraje, že při zábavách, je-li trochu živěji, jsou nemocní. vyrušováni, činí súčastněným spolkům a hostinskému značné obtížeo Byla v té příčině podána nájemcem stížnost k zemskému výboru a žádáno, by konečně jednou bylo úředně zjištěno, že stižnosti na znepokojování nemocných jsou zcela bezdůvodné a pouhým chikanováním za to, že Matice Opavská má nyní vlastní hostinskou koncesi.

Jako jindy třeba zmíniti se o *zvláštních finančních poměrech.* Uplynulý rok finančně byl pro Matici dosti dobrý, příjmy oproti roku 1904 byly značně větší.

Výbor dvojím směrem tu pracoval.

Především snažil se zajistiti Matici *stálé důchody z veřejných fondů.* Obrátil se na slezský sněm se žádostí o stálou roční podporu 400 K na vydávání Věstníku a udržování musea. Přípravný výbor navrhl sněmu, aby povoleno bylo 200 K. Požadavku našeho vřele ujal se posl. p. dr. F. Stratil, leč většina usnesla se, aby nám do konce nynějšího sněmovního období, t. j. na leta 1906, 1907 a 1908 povolena byla zemská podpora po 200 K. Za této příležitosti zpravodaj posl. Josephy *uznal výslovně záslužné působení spolku našeho,* což tím významnější je z úst národního a politického protivníka.

Poněvadž pak výboru bylo známo, že zemský výbor má k ruce nevyčerpaný ještě fond za rok 1905 pro spolky podobné cíle jako Matice Opavská sledující, podána byla žádost za podporu i pro rok 1905 obnosem 200 K, jíž bylo zemským výborem vyhověno.

Byť i podpora tato nebyla velká, přece má význam značný, poněvadž není vyloučeno, že se Matici Opavské zemí později výdatnějších podpor dostane.

Také prostřednictvím posl. p. v. s. r. V. Hrubého *podána byla žádost k ministerstvu vyučování,* aby nám k stejnému účelu přiměřená podpora byla povolena a máme dobrou naději, že se tak stane.

Z větších vydání třeba uvésti příspěvek Matici Opavské na úhradu nákladů s pohřbem nezapomenutelného bývalého předsedy spolku našeho lékaře Jana Kolofíka. Splnila tím Matice skutek piety. Starostí o postavení pomníku zasloužilému tomuto muži byla zbavena vyjádřením rodiny zemřelého, že postará se sama o důstojné označení hrobu, kde dříme statečný slezský buditel věčný sen.

Když ukázalo se, že příspěvky a dary scházejí se v míře nedostatečné, bylo vydáno provolání, které zasláno bylo všem důležitějším listům českým. Bylo jich však málo, jež mu místa popřály, že to až zabolelo. Co to bývá někdy deklamací o ubohém, opuštěném Slezsku a když přijde a prosí jeho přední spolek kulturní o hmotnou podporu pro svou práci, najde dvéře u těch, bez jichž pomoci marně by se podpory veřejnosti dovolával, uzavřené.

Proto výbor v druhém směru obracel se opět prosebnými listy na okresy, města, záložny, spořitelny a jiné ústavy a podniky veřejné, i dostalo se mu na mnohých místech vyslyšení, takže pokladna

Digitized by Google

spolková, byť i se nenaplnila, přece slušný příjem mohla vykázati.

Pokus, abychom získali od naší veřejnosti upotřebené zátky, uřezané špičky od doutníků, odpadky staniolové a pod. příliš se nezdařil. Bylo sice něco podobných věcí odevzdáno, doposud však za zpeněžení nestály. Považíme-li, jak značné obnosy německé spolky těží z těchto jinak pro majetníky zcela bezcenných předmětů, bylo by si přáti, aby též česká veřejnost slezská stala se v té příčině chápavější, poněvadž z prodeje takových Matici odevzdaných věcí mohl by vyplynouti slušný roční vedlejší důchod. Matice Opavská naučila se počítati s nejmenším, přijala s vděčností 1 korunový dar seského peněžního ústavu, který má milionové vklady, a přijme čtejně ochotně upotřebené korky, špičky od doutníků, staniolové odpadky a pod.

Bez pomoci členstva a dobrodinců nezmohli bychom ničeho. Budiž proto *všem vřelý dík* a nechť přijmou vroucí prosbu, aby s na dále zůstali věrnými podporovateli a příznivci našeho důležitého vpolku, který jen takovým způsobem bude moci plně věnovati se svému úkolu. Bez peněz není muziky, bez peněz nedá se vésti rojna, bez peněz nedaří se žádné byť i sebe obětavější práci národní a osvětové.

Díky vzdáváme zároveň i ctěným redakcím českých listů, které nás ve snahách našich podporovaly, v první řadě ovšem našim slezským listům „Opavskému Týdenníku“ a „Slezskému Věstníku“.

Vynasnažil jsem se, velectění pánové, abych podal pokud možno zevrubný výpočet činnosti spolku našeho a výboru v uplynulém období. Hřivnu nám svěřenou jsme nezakopali, nýbrž snažili se prací a všestrannou snahou ji rozmnožiti. Když se nám vše tak nezdařilo, jak bychom si byli přáli, když mnohého jsme musili zanechati, čeho bylo potřebí, když nesplnili jsme všeho, co bylo snad vaším i naším ideálem, pak příčinou byly nepříznivé poměry, hlavně zápas s nedostatkem finančním.

Každý člen výboru má zajisté dobré vědomí, že poctivě konal co mu dobrovolně přijatý závazek ukládal.

Skládajíce úřady své do vašich rukou, velectění pánové, vyslovujeme vřelé přání, aby Matice Opavská každým českým člověkem ve Slezsku bala považována za společné pole působnosti, by nebyly do ní zanášeny žádné politické neb osobní spory, neboť jenom bude-li podporována důvěrou všech, dovede plniti své poslání, jehož jediným velikým cílem je kulturní a národní prospěch a povznesení českého národa ve Slezsku!

Aby Matice Opavská stále více přibližovala se k uskutečnění tohoto krásného a vznešeného cíle, přejeme ji z hloubi srdce.

Václav Hans, t. č. jednatel.

Digitized by Google

A) Účet pokladniční.

Příjem:	K	h
Pokladní hotovost dne 1. ledna 1905	22	50
Dary	4119	88
Členské příspěvky	2016	—
Domy č. 188 a 189	3920	—
Úroky ze záv. podílů a vkladů	72	77
Průmyslová pokračovací škola:		
státní podpora . . 1000 K		
zemská „ . . 400 K		
Ústř. Mat. Šk. podp. 150 K	1550	—
Centrální záložna v Opavě	2082	80
Poštovní spořitelna	1440	68
Pohřeb p. Kolofíka	157	—
Správní výlohy	4	—
Záloha	300	—
	15685	63

Vydání:	K	h
Domy č. 188 a 189	3285	89
Úroky ze záv. podílů a vkladů	8	—
Inventář: a) spolkový	414	50
b) hostinského	258	80
c) student. útulku	322	50
Průmysl. pokrač. škola	2404	78
Centrál. záložna v Opavě	2957	59
Poštovní spořitelna	1440	81
Vinohradské záložně splaceno	987	06
Úvěr. ústavu pozemk. v Opavě splaceno	518	52
Měst. spořitelně v Opavě splac.	79	44
Museum	36	—
Knihovny (na venkově)	665	86
Knihovna spolková	48	—
Čítárna v Kateřinkách	160	—
Studentský útulek	144	—
Pohřeb p. J. Kolofíka	525	46
„Věstník Matice Opavské“ (tisk a expedice)	646	80
Správní výlohy	653	24
Pokladní hotovost dne 31. prosince 1905	128	38
	15685	63

Digitized by Google

B) Účet ztráty a zisku.

Ztráta:	K	h	Zisk:	K	h
Domy č. 188 a 189: odpis . .	3000	—	Dary a členské příspěvky . .	6135	88
Na invent. hostinského odepsáno	108	80	Domy č. 188 a 189: výtěžek .	634	11
„ „ spolkový „	314	50	Správní výlohy (hrazeno 4 K)	4	—
Prům. pokr. škola: doplaceno .	854	78	Úrok z podílů a vkladu . . .	72	77
„ „ „ na inv. odeps.	100	—	Na účet základní	714	18
Studentský útulek: podpory .	144	—			
„ „ na inv. odeps.	62	50			
Museum: vydržování	36	—			
„ odpis	140	—			
Knihovna spolková: odpis . .	250	—			
„ „ vydržování	48	—			
Knihovny venkovské (vydáno)	665	86			
Čítárna v Kateřinkách (vydržování)	160	—			
Pohřeb p. J. Kolofika (doplac.)	368	46			
„Věst. Mat. Op.“ (tisk a exp.) .	646	80			
Správní výlohy (hrazeno 4 K)	653	24			
Úrok z kauce hostinského . .	8	—			
	7560	94		7560	94

C) Účet základní. (Čisté jmění).

Má dáti. **Dal.**

	K	h		K	h
Čisté jmění dne 31. prosince 1904	31796	45	Na účet ztráty	714	18
			Čisté jmění dne 31. prosince 1905	31082	27
	31796	45		31796	45

Digitized by Google

D) Účet rozvážný.

Aktiva.	K	h
Pokladní hotovost 31. prosince	128	38
Závodní podíly a vklady:		
u Vinohradské záložny . .	55	52
u Centr. záložny v Opavě .	734	82
u Poštovní spořitelny . . .	475	49
Domy č. 188 a 189	67000	—
Inventář:		
a) hostinského	400	—
b) spolkový	1300	—
c) prům. pokračovací školy	600	—
d) studentského útulku . .	260	—
Museum	1260	—
Knihovna spolková	750	—
	72964	21

Passiva.	K	h
Kauce hostinského	200	—
Dluhy:		
Vinohradské záložně	12539	20
Centr. záložně v Opavě . .	18030	—
Úvěr. ústavu pozemk. v Opavě	7905	72
Městské spořitelně v Opavě	2907	02
Záloha	300	—
Čisté jmění (účet základní) . .	31082	27
	72964	21

V Opavě dne 1. dubna 1906.

Karel Daněk,
t. č. pokladník.

Digitized by Google

Členské příspěvky v r. 1905.

A) Jednotlivci:

P. T. Anderla Tomáš, nadučitel n. o. v Holasovicích 4 K. P. Bábek Jaroslav, koop. v Bystřici p. Host. 4 K. Bartonec Fr., horní rada v Křešovicích (Halič) 10 K. Bartoš Jan, hostinský ve Studénce 5 K. Benda Karel, c. k. berní n. o. v Příboře 4 K. Bílý Fr., c. k. ředitel reálky v Žižkově 4 K. Blažek Čeněk, spílečný pivovaru v Opavě 4 K. Böhm Frant., pošt. officiál v Opavě 4 K. Brodský Josef, továrník v Kateřinkách 4 K. Březina Frant., c. k. notář v Litovli 4 K. Březka Josef, c. k. notář v Boskovicích 4 a 4 K. Bubela Karel, velkoobchodník a zem. posl. na Vsetíně 40 K. Buček Lev, rolník v Milostovicích 4 K. Čapák Florián, obuvník v Opavě 4 K. Čech Karel, adv. sollicitator v Opavě 4 K. P. Čech Štěpán, koop. v Malenovicích 8 K. Dr. Čelakovský Jar., c. k. univ. prof. v Praze 4 K. P. Černoch Ignát, kaplan na Hradci 4 K. Červenka Václav, vrch. inž. na Polské Ostravě 4 K. P. Daněk Karel, c. k. professor v Opavě 8 K. Dr. Dienelt Karel, advokát v Opavě 4 K. Dostál Josef, rolník ve Studénce 4 K. P. Dostál Josef, farář ve Švabenicích 7 K. Eliáš Ant., říd. učitel v Kateřinkách 4 K. P. Faksa Josef, koop. v Dubicku 4 K. Fischer Karel, c. k. soudní rada v Třebíči 4 K. Frgala Ignát, odbor. uč. hosp. v Opavě 4 K. Fromm Otokar, velkoobchodník v Opavě 4 K. P. Frydrych Václav, koop. ve Štěbořicích 4 K. P. Fuček Ludvík, koop. v Plesné 4 K. Fürst Josef, c. k. gymn. řed. v Opavě 2 K. Gebauer Rudolf, adv. sollic. v Opavě 4 K. Dr. E. Glücksmann, lékař v Luhačovicích 8 K. P. Grýdil Frant., farář ve Staré Vsi 9 K a P. Dr. Marian Haas, c. k. gymn. professor v Opavě 5 K. Hájek F., kupec v Pelhřimově 4 K. Hans Václav, red. „Op. Týd." v Opavě 14 K. Hauer Václav. c. k. gymn. professor v Opavě 6 K. Hirsch Frant., c. k. prof. v Plzni 4 K. P. Hoch Fr., farář v Jaroměřicích 4 K. Holeš Josef, učitel v Benkovicích 2 K. Hora A., probošt metropol. v Praze 40 K. P. Humplík Vincenc, farář v Bruzovicích 4 K. Hušek Václav, účetní Centrální záložny v Opavě 16 K. P. Chalupa Pavel, farář ve Stříteži 4 K. Chamrad Frant., hostinský na Hrabyni 8 K. P. Chrobák Josef, koop. ve Vel. Polomi 4 K. Janeček Frant., prof. n. o. v Opavě 4 K. P. Janša Josef, farář v Loukách 28 K. Jauernik Gabriel, hostinský v Opavě 4 K. Jelínek Břetislav, cukrář v Opavě 4 K. Jurák Jan, c. k. berní ve Strumeni 5 K. Dr Kapras Jan v Praze 4 K. Dr. Kalousek Josef, c. k. universitní professor v Praze 16 K. Dr. Kalus Ludvík, lékař v Opavě 4 K. P. Karas Viktorin, c. k. professor v Opavě 4 K. P. Kašpárek Jaroslav, farář v Morávce 8 K. P. Kavík Robert, farář na odpočinku v Opavě 2 K. P. Klein Tomáš, farář na Hradci 10 K. Klimeš Alois, správce v Kam. Dvoře 8 K. Klimeš Antonín, rolník v Jarkovicích 4 K. Klimeš Marcelín, obchodník v Hlavnici 4 K. Klimeš Tomáš ze Zlatnik 8 K. Kolář Josef, úředník v Mor. Ostravě 4 K. Kolečko Vilém, c. k. berní v Karlíně 8 K. Konečný Frant., c. k. vrch. inž. v Opavě 4 K. Krištůfek Frant.,

Digitized by Google

říd. uč. v Opavě 4 K. Kopr Vincenc, c. k. prof. v Opavě 4 K. P. Kožaný Aug., farář n. o. v Opavě 8 K. P. Kotek Josef, farář v Neplachovicích 8 K. Paní Koudelová Adéla, choť advokáta etc. v Brně 10 K. Kovářík Jan, c. k. soudní taj. ve Šternberku 4 K. Kožaný Ant., říd. uč. na Hrabyni 4 K. Křístek Jan, přednosta tratí v Hranicích 8 K. P. Křižánek Ed., farář ve Znorovách 4 K. P. Kubáč Vinc., farář v Raduni 4 a 4 K. Kubeš Čeněk, c. k. vrch. fin. rada v Čáslavi 4 K. Kubeš Jan, prof. prům. školy v Plzni 10 K. P. Dr. Kubíček Ant., c. k. prof. v Kroměříži 10 K. Msgr. Kubíček Josef, místoděkan a farář ve Všechovicích 8 K. P. Dr. Kubíček Met., c. k. prof. v Přerově 5 kor. Kukaň Václav, úředník na Vinohradech 4 K. P. Kuzník Adolf, farář v Jezernici 4 kor. Leger Karel, spisovatel v Kolíně 4 kor. Lubovský Valentin, sakristán v Brně 4 kor. P. Lužný Florián, farář v Kateřinkách 4 kor. Mádr Frant., naduč. v Oticích 4 kor. Slč. Machova Eliška, učit. n. o. v Brně 4 kor. Masek Ant., c. k. strážm. n. o. v Opavě 4 kor. Slč. Matyášova Adéla, c. k. pošt. úř. v Opavě 4 kor. Dr. Metelka Jindřich, c. k. professor v Praze 8 K. P. Minárčík Jiří, farář v Renotách 10 kor. P. Ministr Frant., farář v Hlavnici 5 kor. Mosler Frant., c. k. pošt. assistent v M. Ostravě 4 kor. Müller Stanislav, úř. Centr. zál. v Opavě 4 kor. P. Myslivec Frant., c. k. prof. v Příboře 4 kor. P. Novák Frant., spirituál v Olomouci 6 kor. Novotný Frant., c. k. prof. v Jičíně 4 kor. P. Ošťádal Frant., farář v Moravici 4 kor. Otáhal Ant., red. „Op. Týd.“ v Opavě 4 kor. Palyza Frant., rolník v Kylešovicích 8 kor. Dr. Panocha J. v Praze 8 kor. Papoušek Frant., úřed. Centr. zál. v Opavě 4 kor. Parma Robert, c. k. prof. v Opavě 8 kor. P. Pavlík Matěj, redaktor v Kroměříži 4 kor. Pešek Jan, c. k. soudní rada v Opavě 4 kor. P. Pinkava František, c. k. professor v Olomouci 12 korun. P. Podhradský Antonín, farář v Rozstání 4 koruny. P. Pospíšil Ant., farář ve Slavkově 4 kor. P. Pospíšil Ant., farář v Polance 4 kor. Dr. Pospíšil Josef, c. k. prof. v Opavě 4 kor. Procházka Frant., řid. zem. banky v Praze 4 kor. Prokša Josef, záv. inž. ve Světci 4 kor. Rosypal Adolf, naduč. na Hranečníku 4 kor. Russ Frant., vrch. inž. n. o. v Opavě 10 kor. Rypáček Frant., c. k. prof. v Brně 4 kor. Říha Otto, úředník ve Vídni 4 kor. Schaefer Frant., c. k. pošt. rada v Praze 4 kor. Sponar J. N., obchodník ve Vyškově 16 kor. Dr. Spurný Ig., advokát v Olomouci 2 kor. Stiborský Josef, c. k. děl. inž. ve Vídni 4 kor. Stošenovský Frant., strojník v Opavě 4 kor. P. Suchánek Ant., kaplan v Komárově 5 kor. Dr. Šarša Ed., c. k. řiditel v Roudnici 8 kor. P. Šebela Alois, koop. v Kateřinkách 4 kor. P. Šimon Rudolf, koop. v Holčovicích 4 kor. Šimoš Ludvík, naduč. v Malé Lhotě 4 kor. Špindler Frant., starosta v Roudnici 4 kor. Šromota František, advokát v Hranicích 40 kor. Strohalm Ludvík, rolník ve Štěbořicích 8 kor. Tesař Jan, školník gymn. v Opavě 5 kor. P. Tesař Petr, farář v Tlumačově 4 kor. Tichopad Frt., spr. školy v Jezdkovicích 4 kor. P. Trnkal Ant., farář v Plesné 4 kor. Ušák Jaroslav na Vinohradech 10 kor. Uvíra Petr, rolník ve Vlaštovičkách 4 kor. P. Vacarda Jos., zám. kaplan v Chlumu u Chabařovic 5 kor. P. Vaněk Ant., koop. ve Vlkoši 4 kor. P. Vaněk

Digitized by Google

Vinc., koop. v Nezdenicích 9 kor. P. Vašek Frant., farář v Dědicích 4 kor. P. Vaverka Jos., farář ve Vícově 12 kor. P. Vícha Jos., koop. v Mor. Třebové 4 kor. P. Vilč Ferd., koop. v Libavé Městě 4 kor. Wohanka Josef, velkoobchodník v Praze 40 kor. P. Vojtek Met., koop. v Neplachovicích 8 kor. Vosáhlo Eug., v Olomouci 4 kor. Voves Ant., vrch. inž. v Mor. Ostravě 10 kor. P. Vychodil Josef, farář v Litultovicích 4 kor. Dr. Vyskočil Karel, pl. lékař n. o. ve Strážnici 4 kor. P. Weissmann Stan., farář v Dubovci 6 kor. P. Zatloukal Roger, kvardián v Praze 5 kor. Ziffer Emil, rolník v Jaktaři 8 kor. Zíka Frant., řid. jednoty v Opavě 4 kor. P. Žaluda Ant., farář v Komárově 8 kor.

B) Města a obce:

Benkovice 5 kor. Byslavice 5 kor. Hrabyň 10 kor. Chabičov 20 kor. Milostovice 20 kor. Mokré Lazce 20 kor. Otice 10 kor. Prostějov 20 kor. Pustějov 4 kor. Radvanice 20 kor. Skřipov 10 kor. Sobotka 12 kor. Svinov 10 kor. Štablovice 10 kor. Tovačov 14 kor. Vel. Kunčice 20 kor. Vel. Polom 10 kor.

C) Spolky a okres. výbory:

Dombrová: Čten. spolek 4 kor. Chotěboř: okr. výbor 20 kor. Kolín: okr. výbor 5 kor. Kostelec n. O.: okr. zastupitelstvo 5 kor. Král. Městec: okr. výbor 10 kor. Libochovice: okr. výbor 4 kor. Ml. Boleslav: okr. výbor 20 kor. Nová Paka: okr. zastupitelstvo 8 kor. Opava: Čten. spolek 8 kor., „Sokol“ 4 kor., spolek na zakládání knihoven ve Slezsku 12 kor. Plzeň: spolek přátel vědy a literatury české 5 kor. Poruba: dobrov. sbor hasičů 5 kor. Praha: mor.-slez. beseda 14 kor., spolek „Všehrd“ 5 kor. Raduň: hasičský sbor 8 kor. Rokycany: okr. výbor 10 kor. Semily: okr. výbor 5 kor. Studénka: sbor dobr. hasičů 5 kor. Třebíč: měšťanská beseda 5 kor. Vrdy-Bučice: sbor dobr. hasičů 3 kor.

D) Záložny a spořitelny:

Blatec: roln. záložna 10 kor. Brno: Cyr.-met. záložna 100 kor. Choceň: obč. záložna 10 kor. Katusice: okr. záložna hosp. 5 kor. Kolín: záložna 40 kor. Kralupy: spořitelna 10 kor. Lipník: okr. záložna 10 kor. Nové Benátky: okr. záložna hosp. 20 kor. Nový Bydžov: obč. záložna 20 kor. Nymburk: obč. záložna 20 a 40 kor. Olomouc: obč. záložna 50 kor. Počátky: záložna 10 kor. Rakovník: okr. záložna hosp. 5 kor. Roudnice n. L.: roln. záložna Podřípská 20 kor. Slané: Obč. záložna 40 kor. Smíchov: okr. záložna hosp.

Digitized by Google

20 kor., živnost. záložna 10 kor. Smržice: roln. záložna 10 kor. Štěbořice: roln. záložna 20 kor. Tršice: obč. záložna 10 kor. Týn n. Vlt.: okr. záložna hosp. 50 kor. Uh. Hradiště: měst. spořitelna 20 kor. Uh. Ostroh: záložna 10 kor. Volyň: obč. záložna 10 kor. Vys. Mýto: obč. záložna 10 kor., první záložna 20 a 40 kor.

Dary v roce 1905.

V lednu: Okr. výbor v Poděbradech 10 kor. Z pokladničky v Oticích 4 kor. Obec Studénka 20 kor. Nejmenovaný 10 kor. Okr. výbor v Kouřimi 50 kor. Obec Slavkov 10 kor. C. k. dv. knihkup. K. Winikera v Brně 1 kor. 20 h. Filiálka pražského úvěr. ústavu v Olomouci 50 kor. Dobr. hasičský sbor v Kunčicích u M. O. 6·10 kor. Sbírka při svatbě Košař-Bujnoch ve Svinově 5 kor. Pí. Olga Vašková 125 kor. Okr. výbor na Král. Vinohradech 20 kor. Dědicové p. Bascha v Praze 2000 korun. Sbor dobr. hasičů v Tlumačově 5 kor. Z besedy ve Slavkově 2 kor. Ant. Janeček z Opavy 5 kor. Z pokladničky u p. Davida v Kylešovicích 3 kor. 90 h. P. Jan Honza, koop. v Kašavě 2 kor. Pí. Marie Chalupová, hostinská v Opavě 6 kor. Otokar Fromm, velkoobchodník v Opavě 1 kor.

V únoru: Čten. hosp. jednota v Jaktaři 8 kor. Ze svatby Jos. Galdyje se slč. Antonií Vavrečkovou z Budišovic 9 kor. 65 h. Ze Smolkova 3 hor. 8 h. Čten. hosp. beseda ve Svinově 4 kor. Obec Polánka 20 kor. Hosp. Besídka ve Slavkově 5 kor. Obec Stěbořice 10 kor. Obč. záložna v Ustí n. O. 10 kor. Při svatbě Jana Horáka se slč. Emmou Segetovou v Pustějově 6 kor. 73 h. Obec Litultovice 5 kor. Obec Kylešovice 10 kor. (na r. 1904).

V březnu: Vinohradská záložna 300 kor. České dobrov. hasičstvo v Kamenici n. L. 20 kor. Div. ochot. jednota v Opavě 10 kor. Ze svatby ve Vel. Polomi 6 kor. 32 h. Ze svatby sl. Hoblíkové v Kateřinkách 3 kor. 20 h.

V dubnu: Z masopust. plesu v Mokr. Lazcích 2 kor. Leopold Hříbek v Mokr. Lazcích 5 kor. Jan Glabazňa, starosta v Mokrých Lazcích 5 kor. Záložna v Kolíně 40 kor. Občanská záložna v Rychnově n. Kn. 10 kor. Úvěr. ústav v Berouně 10 kor. Městská spořitelna v Jilemnici 40 kor. Raimund Sommer, nadučitel v Martinově 4 kor. Občanská záložna v Písku 10 kor. Při valné hromadě Centr. záložny v Opavě od několika účastníků 21 kor. 92 hal.

V květnu: Neznámý (odvedl p. Hobzík) 1 kor. Obč. záložna v Roudnici 20 kor. Obec Kamenec u Opavy 10 kor. Při svatbě J. Prokše se slč. Al. Saliborovou 5 kor. 32 hal. Záložna Čáslavská 10 kor. Jan Skupina, učitel v Bránce 2 kor. Divadelní ochotnická jednota v Opavě 25 kor.

Digitized by Google

V červnu: V Kateřinkách vybral p. Štěpnička 4 kor. Po † Marii Urbánkové z Lubojat 4 kor. Rolnická záložna v Neplachovicích 30 kor. Okresní výbor v Plzni 100 kor.

V červenci: Král. město Nymburk n. L. 10 kor. Obč. záložna v Tovačově 10 kor. Spořitelna Slavkovská 20 kor. Sbírka v Chabičově (zaslal Val. Dresler) 4 kor. Sbírka z Hrabyně (zaslal Kadula) 4 kor. 22 hal. Sbírka z Bránky 15 kor. Sbírka z Domoradovic 2 kor. 20 hal. Sbírka ze Such. Lazec 2 kor. 60 h. Jan Gilig z Milostovic 5 kor. 50 hal. Sbírka při svatbě Tichopada v Brušperku 12 kor. Sbírka z Velké Polomě (zaslal P. Chrobák) 15 kor. 50 hal.

V srpnu: Abiturienti c. k. českého gymnasia v Opavě 20 kor. P. Frant. Štaffa, farář v Pustějově 4 kor. Dr. Kapras Jan v Praze 16 kor. P. Winkler Ferd., děkan v Místku 2 kor. P. Olšina Josef, vikář v Kroměříži 1 kor. P. Dřímal, kaplan v Bludově 2 kor. P. Künstler Frt., koop. v Dubu 1 kor., P. Neníček Jos., koop. ze Zvole 1 kor., P. Pernica Jos., farář v Černotíně 1 kor., ředitelství c. k. česk. gymnasia v Plzni 2 kor. 40 hal.

V září: Výnos z divad. představení v Hrabství 32 kor. Sbírka z Hrabyně 11 kor. Ant. Moravec z Neplach. Zadků 1 kor. Sbírka z Kylešovic 4 kor. 60 hal. Z trestních útrat (zaslal dr. Josef Nagel, c. k. notář v Bílovci) 10 kor.

V říjnu: Seibert Karel ze Stěbořic 10 kor.

V listopadu: Zastupitelstvo okresu Novoměstského n. M. 20 kor. J. Myšák, c. k. adjunkt ve Šlapanicích 2 kor. P. Aug. Kleveta, farář v Praci 3 kor. Ant. Bělohoubek, c. k. dvorní rada ve Vídni 5 kor. Okr. záložna hospodářská v Kostelci n. O. 5 kor. Elgartův hostinec v Chrudimi 2 kor. 50 hal. Šolc Jindřich, sládek ve Vel. Polomi 10 kor. Záložna v Kylešovicích 10 kor. Sbírka od P. Vyhlídala, faráře v Lobodicích 4 kor. P. Kocián, koop. ve Vel. Lukově 4 kor. Dr. Frant. Zlámal, c. k. notář v Hrotovicích 10 kor. Sbírka z Vlaštoviček 8 kor. 74 hal. Sbírka (odevzdal Klimeš v Opavě) 6 kor. Sbírka ze Štablovic 7 kor.

V prosinci: Sbírka z Mokrých Lazec 12 kor. 50 hal. Sbírka z Pustějova (při rozloučení s p. učitelem Černínem) 4 kor. 10 hal. Cyril Klimeš, přednosta železn. v Rousinově 5 kor. Rodina Klimešova ze Zlatnik 20 kor. Sbírka o svatbě Th. Beneše ve Štablovicích 11 kor. Obec Vyškovice u Bílovce 5 kor. Obec Orlová 10 kor. Spořitelna Chrudimská 1 kor. Okr. výbor Českobrodský 20 kor. Sbírka z Domoradovic 4 kor. Město Třebíč 5 kor. Nejmenovaný ústav z Prahy 50 korun. Nová továrna na cukr v Lužci u Jenšovic 10 kor. Spořitelna města Milevska 5 kor. Sbor dobrov. hasičů v Malé Lhotě 10 kor. Občanská záložna v Polici n. M. 5 kor. Město Vel. Meziříčí 5 kor. Občanská záložna v Holešově 20 kor. Okresní výbor Mělnický 20 kor. Spořitelna města Tábora 10 kor. Rolnický cukrovar v Moravičanech 5 kor. Čten. hosp. beseda ve Svinově 4 kor. Okresní výbor v Karlíně 20 kor. Městská spořitelna v Náchodě 10 kor.

Digitized by Google

Rolnický akciový cukrovar v Dašicích 10 kor. Spořitelna města Třebíče 5 kor. S Obec Jakubčovice u křípova 10 kor. Město Žižkov 5 kor. Okr. výbor na Král. Vinohradech 20 kor. (podruhé v tomto roce). Spolkový rolnický cukrovar v Novém Bydžově 20 kor. Spořitelna král. města Plzně 10 kor. Obec Kylešovice 10 kor. (na rok 1905). Úvěrní spolek založen v Praze 160 kor. Pojišťovací banka Slavie 80 kor. Čtenářský spolek v Opavě 100 korun.

Digitized by Google

Oprava.

Na stránce 89., 9. řádek od shora místo lmohl čti mohl; 11. řádek místo seského čti českého; 12. řádek místo čtejně čti stejně; 16. řádek místo s nadále čti i nadále; 17. ř. místo vpolku čti spolku; 19. ř. místo rojna čti vojna; místo obětavějéí čti obětavější; 20. řádek místo náodní čti národní.

Na téže stránce 7. řádek z dola místo bala čti byla.

Na str.	3.	20.	ř.	shora	místo snešeni čti snešení
»	5.	19	»	»	» zakoupil čti zakoupil.
»	6.	4.	»	zdola	» k zamku čti k zámku
»	10.	1.	»	nahoře	» uživání čti užívání
»	14.	9.	»	shora	» Větsí čti Větší
»	21.	2.	»	zdola	» příjmeni čti příjmení
»	38.	14.	»	»	» švec-zlodej čti švec-zloděj
»	40.	11.	»	»	» řivost čti živost
»	45.	21.	»	shora	» kancoinálu čti kancionálu
»	46.	16.	»	»	» Síp čti Šíp
»	46.	2.	»	zdola	» Těšině čti Těšíně
»	47.	8.	»	shora	» Štrenplovci. čti Štremplovci.
»	50.	14.	»	»	» umdlely čti mdlely
»	51.	u slova			odyzd čti odyzdem
»	52.		»		zbytečný čti mačiznu
»	54.		»		vyšprtnuť čti vyšprtnuť = nepřijímať
»	58.		»		crpať čti tu kravu
»	81.	9.	ř.	zdola	místo s druhon čti s druhou
»	84.	11.	»	»	» vrchovati čti vychovati
»	85.	4.	»	shora	místo čovací čti čovací
»	86.	13	»	»	» rozšiřil čti rozšířil
»	86.	1.	»	dole	» řpistoupiti čti přistoupiti
»	88.	3.	»	shora	» obtížeo čti obtíže.
»	88.	21.	»	zdola	» nčjších čti nějších

Digitized by Google

Knihy redakci došlé:

Československé letopisy musejní. — V. Jeníček v Čáslavi.
Co měsíc dal. — Bursík & Kohout v Praze.
Čáslavský kraj. — J. Levý v Čáslavi.
Časopis Matice Moravské. — Brno.
Časopis moravského musea zemského. — Brno.
Časopis Společnosti přátel starožitností českých v Praze.
Lékárnická knihovna. — Praha.
Obchodní obzor. — Brno.
Pravěk, ústřední list pro praehistorii a anthropologii zemí českých. — L. Červinka v Uh. Hradišti.
Zemědělské a družstevní rozhledy. — Hosp. spol. v Opavě.

Od nakladatelství Fr. Šimáčka v Praze.

Vynálezy a pokroky.

Příhody a dobrodružství Cyrana z Bergeracu. — Moderní román rytířský s 45 illustracemi. Cena 4·80 K. vázaný 7·60 K.

Slečna Mazlíček, román umíněné hlavinky. Pěkná povídka ze života mladé dívky, sirotka, ukazující, jak vychováním lze i nejlepší duši zkaziti a pobloudilou napraviti. Cena 2·50 K.

Král Myška a princ Junák. — Nádherně illustrovaná od Scheinera a napsaná od Tisovského pohádka, veskrze původní obsahem i obrázky. Vypravuje příběhy ze života trpaslíků, o tvorech zlých i dobrých, hubících i podporujících život. Pohádka tedy s hlubší tendencí. Cena 5·60 nevázaná.

Rhapsodie, znělky Stanislava Zimy. — 1·50 K.
Betlém, vánoční hra od Karla Maška. — 70 hal.
Žloutne listí, drobné příhody ze života od R. E. Jamota.
Hradby padají, básně od Jana Rokyty. — 1 K.
Ze soudní síně III., od Fr. K. Hejdy.
Vteřiny, listy z deníku J. R. Machara.
Pán, román Boženy Vikové-Kunětické.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Stanford University Libraries
3 6105 004 904 343

DD
491
S4s55
V. 14
1906

DATE DUE

Stanford University Libraries
Stanford, Ca.
94305

Digitized by Google

Digitized by Google